

1302939

MUZEUMI HIRADÓ

1955

MÁRCIUS · ÁPRILIS

Szerkesztőbizottság

**Bige Józsefné, Korek József, Kovács István,
Lakatos László, Némethy Endre.**

**Szerkesztő
Szenkovits Margit.**

Felelős kiadó: Fülep Ferenc

**Készült a Magyar Nemzeti Múzeum - Történeti Múzeum
Rotaprint Üzemében**

460 példányban, 12 iv terjedelemben

F.v.: Dajbukát Gergely

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének
1955. márciusi határozatáról.

/ Rövid összefoglalás./

Pártunk Központi Vezetősége 1955. márciusi határozatának nagy jelentősége van Pártunk és népi demokráciánk életében, mert meg erősíti a Központi Vezetőség 1953. júniusi és a III. Kongresszusi határozatok helyességét. A Központi Vezetőség, teljes nyíltsággal és bírálattal és önbírálattal feltárta az antimarkista, oportunisták nézeteket. Rámutatott, hogy ezek az elhajlások milyen káros következményekkel nehezítették népi demokráciánk egészséges fejlődését, letértek a Központi Vezetőség júniusi ülése és a III. Kongresszus által meghatározott útról, más irányba akarták vinni a Pártot, az országot.

A Központi Vezetőség ülésének abban is kiemelkedő jelentősége van, hogy megszilárdította Pártunk eszmei, politikai, szervezeti egységét.

Ez az egység a marxizmus-leninizmus alapján jött létre.

A Központi Vezetőség márciusi ülése feltárta a jobboldali politika káros jelenségeit, következményeit, mind termelési, mind kulturális vonalon.

Az elmúlt 10 év alatt dolgozó népünknek a szocializmus építésében elért eredményei igazolják Pártunk politikájának helyességét, eszmei szilárdságát, az elmúlt 10 esztendő során elvi rendíthetlenségét.

Pártunk a szocializmus építése közben hibákat is elkövetett. 1951-től kezdődően a szocialista iparunknak lehetőségeinket, gazdasági adottságainkat meghaladó fejlesztésében, a termelőszövetkezetek fejlesztésében nem vette következetesen számításba az önkéntesség elvét, nem fordított elég figyelmet az egyéni dolgozó parasztok tartalékainak mozgósítására.

Mindezen hibák kijavítását szolgálták a Központi Vezetőség 1953 júniusi határozatai és a III. Kongresszus határozatai. A Központi vezetőség bátor önbírálattal, bírálattal leplezetlenül feltárta a szocializmus építése során elkövetett hibákat és kidolgozta a hibák kiküszöbölésének intézkedéseit.

A határozatok következetesek, helyesek voltak. A népgazdaságunk helyzetében megmutatkozó káros jelenségek mindenekelött a júniusi határozatok óta felszínre került antimarkista, pártellenes, oportunisták - a Párt és államapparátusunkban és más területeken is képviselt nézetek következményének tulajdoníthatók.

A jobboldali nézetek nehézipari termelésünk vonalán és rártunk mezőgazdasági politikájában szándékozták rártunk célkitűzéseit akadályozni és eddig elért eredményeinket elhomályosítani. Ezek a törekvések tagadták a nehézipar fejlesztésének szükségességét. A nehézipar elsorvasztásának természetes, törvényszerű következményeként lehetetlenné válna a könnyűipar és a mezőgazdaság fejlesztése.

Az életszínvonal emelését mindenkor a bővített újratermelés és a szocialista felhalmozás biztosítja, ezt pedig csakis a termelékenység növelése, az önköltség csökkentése szabja meg.

Ezek a törekvések a nehézipar mérsékelésével végső fokon népgazdaságunk továbbfejlődését, épülő szocialista hazánk védelmi képességének gyöngítését célozták.

A jobboldali elhajlások, amelyek a nehézipar fejlesztése ellen megnyilvánultak, a munkásosztály vezetőszerpe tagadásának horozói voltak, mert az ipar, a nehézipar fejlődésével szilárdul a munkásosztály vezető szerpe is.

Az ideológiai és gazdasági kérdésekben megnyilvánuló hibás nézetek egy része az osztályellenség hatásának tükrözödése, melyek Pártunk és népi demokráciánk egyéb területein is jelentkeztek.

Nagy Imre elvtárs beszédeiben és a Szabad Népben megjelent cikkein keresztül támogatta ezeket az antimarxista, veszélyes jobboldali nézeteket, sőt azoknak elsősorban ő volt hirdetője.

Nagy Imre elvtárs 1953. október 20.-án a Szabad Népben megjelent a Központi Vezetőség ülése után című cikkével egyenesen bátorította a Párton belüli és a Párton kívüli kispolgári elemeket a Párt tekintélyét aláásó tevékenységük fokozására. Ez a cikk lebecsüli a jobboldali veszélyt, szembefordul a rárt helyes i-parosításai programjával, lekicsinylően veti fel a takarékoság kérdését és hallgatással mellőzi a termelés fokozásának, az önköltség csökkentésének legfontosabb kérdését. Helytelenül magyarázza a munkás-paraszt szövetség szerepét és ezen belül hallgatással mellőzi a munkásosztály vezető szerepének jelentőségét.

A jobboldali elemek, szinte jeladásként fogadták ezt a cikket és ujult erővel kezdték támadni Pártunk politikáját. Ez az irányzat a sajtóban is megnyilvánult, sőt a Szabad Nép is hangot adott ennek, és irodalmi életünkben is jelentkezett.

Nagy Imre elvtárs mint a Minisztertanács elnöke és egyes szakszervezetek nem törekedtek az üzemek mozgósítására, a terv teljesítésére, tulteljesítésére a technika kihasználására. Könnyelmű demagógiával, ígéreteikkel így utat találtak a dolgozók elmaradott rétegeihez és a bomlás bizonyos elemeit vitték be a munkásosztályba.

Az üzemekben és más területeken lévő lazaságokról és a jobboldali jelenségekkel járó fegyelmezetlenségekről egyes vezetők a leberalizmus, az engedékenység, az elnézés megengedhetetlen módján egyszerűen nem vettek tudomást.

Az opportunista elhajlás abban is megnyilvánult, hogy a Párt által kezdeményezett és támogatott néppfront szerepében lebecsülték a Párt vezetőszeropét a Néppront megalakulását olyan törekvések kísérték, hogy a Hazafias Néppront legyen az az erő, amely ellenőrzi az állami és tanácsszerveket. Tehát lényegében a Hazafias Népprontnak nagyobb szerepét akartak biztosítani, mint a dolgozó nép által létrehozott tanácsoknak, amelyek a legátfogóbb tömegszervezetek és az államhatalom helyi szervei is.

Pártunk mezőgazdasági politikája a munkás-paraszt szövetségen belül megmutatta az egyedüli helyes utat a mezőgazdaság szocialista átalakulására és fellendülésére. Ez az a politika, amely egyaránt megfelel egyénileg dolgozó parasztságunk, termelőszövetkezeti tagságunk egész parasztságunk érdekeinek.

Azok a jobboldali elhajlások, amelyek azt hirdetik, hogy az egyéni gazdálkodás a szegény és középparasztság jólétének forrása, lényegében elhomályosítja dolgozó parasztságunk jövőjének azt a hatalmas perspektíváját, amelynek ~~kizárólagosan~~ egyetlen formája a termelőszövetkezeti gazdálkodás kiterjesztése. Mert csak a szocialista nagyüzemi termelésben használhatók ki észszerűen a mezőgazdasági gépek és itt alkalmazhatók nagy méretekben a mezőgazdasági tudomány legnagyobb vívmányai, amelyek megkönnyítik dolgozó parasztságunk munkáját.

Pártunk célkitűzéseit az antimarxista jobboldali nézetek nemcsak gazdaságpolitikánkban és parasztpolitikánkban igyekeztek eltorzítani, mert mindezek a jelenségek még fokozottabban jelentkeztek ideológiai életünk, tudományos életünk és kulturforradalmunk vonalán. Azok a polgári, kispolgári ideológiai áramlatok, amelyek a proletárdiktatura kezdetén a felszín alá kényszerültek, de amelyekkel ideológiai harcban még nem számoltunk le - újra felszínre kerültek.

A helyes nézetekre való nevelésben sok türelemre van szükség. De ideológiai megalkuvás, passzivitás, vagy az idealista nézetek ujjáélesztését a tudományban és egész kulturterületünkön semmiféle türelem nem indokolhatja. A türelem nem vethet melegágyat a dekadencia, a pesszimizmus számára sem a művészetben, sem az irodalomban. A kritika szabadsága nem jelent jogot népi demokráciánk megrágalmazásához, mert nem azonos az építő, a segítő szándéku bírálat szabadságával.

Pártunk Központi Vezetősége 1955 márciusi ülése a jobboldali antimarxista, opportunista nézetek kövekeztében felmerült hibák megállapításával egyidejűleg kidolgozta a hibák kiküszöbölésének helyes módját és meghatározta a feladatokat.

A Központi Vezetőség márciusi határozatát muzeumi területünk munkájában is érvényesíteni kell. Muzeumaink vezetői és dolgozói tanulmányozzák behatóan a határozatok területünkre vonatkoztatott tennivalóit. Munkánk megjavításának elengedhetetlen feltétele a marxista-leninista ideológia birtoklása. Tudományos munkánkat a dialektikus materializmus szemlélete, ismerte nélkül nem végezhetjük eredményesen a marxizmus-leninizmus követelményeinek megfelelően.

A területünkön szépen fejlődésnek induló ideológiai önképzés

folyamatossága sajnálatos módon elsikkadt a lemorzsolódások, érdektelenségek következtében.

A szakmai értekezletek mellőzésében vagy azoknak tudomásul nem vételében könnyen magyarázható a jobboldali befolyás, amely e téren is károsan jelentkezett.

Tudományos dolgozóinkra a szocializmus építésében nagy feladatok hárulnak. Éppen ezért területünkön meg kell szilárdítani a munkaerőkölcseket, fel kell számolni az állami fegyelem igen gyakran jelentkező lazaságát és következetesen alkalmazni kell a marxista világnézetet tudományos munkánkban.

Megengedhetetlen, hogy jól képzett muzeológusaink kivonják magukat a kulturális forradalom feladatainak a végrehajtása alól.

Gyakran találkozunk olyan esetekkel, hogy tudományos dolgozóink a társadalmi munka mellőzésével és annak lebecsülésével a könnyedebb életszemlélet következtében az anyagiasság előtérbe helyezésével munkaidő alatt végzett teljesítéseikért külön fizetést kaptak, vagy vártak.

Mindezekben komoly szerepet játszik a szocialista nevelés hiánya.

Idősebb, gazdag tapasztalatokkal rendelkező tudományos dolgozóinktól elvárjuk a fiatalok fokozottabb szakmai támogatását.

A muzeumok Tudományos Tanácsaira e téren is nagy feladatok várnak.

Nagyok a feladatok, Pártunk szellemében való végrehajtásukhoz öntudatos, harcos magatartást várunk egész területünk minden dolgozójától.

A jelenlegi feszült nemzetközi helyzetben a háboru elkerüléséhez sok erőfeszítésre van szükség, ez alól senki nem vonhatja ki magát, mert ebben hazánk minden polgárára feladatok hárulnak, bármilyen posztján állunk népi demokráciánk építésének. Ennek első feltétele a szocialista erkölcsre való nevelés, a kötelesség, a felelősség tudatos átélése.

Szenkovits Margit

JEGYZETEK A ROMÁN ÁLLAMI KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSRÓL

ÉS MUZEUMOKRÓL.

Az év nagy művészeti eseménye Bukarestben az Állami Képzőművészeti Kiállítás. Mintegy ezer festmény, szobor, grafika került bemutatásra, amelyet az állam csaknem teljes egészében megvásárolt. Ez a bőkezűség lehetővé teszi mind a kimagaslóbb, mind a szerényebb felkészültségű művészek gondtalan megélhetését és munkálkodását.

A román kulturális életnek ezt a nagyarányú demonstrációját főbb vonalaiban, kiragadott szemelvények kapcsán kívánom jellemezni e rövid beszámoló keretében.

A kiállítás a képek és szobrok témáin keresztül is megmutatja a román népnek a szocialista fejlődésben eddig megtett útját. Egyben a művészetnek a szocialista realizmus megvalósítására irányuló törekvéseit és eredményeit is bizonyítja. A művek témakörük tekintetében határozott és széles csapáson haladnak. Azonban az eszmei tartalom pozitivitása és lendülete nem minden esetben támaszkodik a témához szükséges művészi képzeletre és megjelenítő erőre. Biztató és dicséretes az olyan vállalkozások gazdag változata, amelyek a szocialista tartalom realista megfogalmazására irányulnak, - kívánatos volna ugyanakkor, hogy a művészek a román nép eredeti művészi tehetségének egyik legnagyobb erényét, az erőteljes színérzékenységet: izesen festői előadásmóddal tolmácsolják, bátrabban latbavetett kolorizmussal juttassák kifejezésre.

Az ilyen értelemben bírálható művek viszonylag nagy száma azonban a művészi seregszemle hatalmas arányaiból is adódik. Budapestén az előzetes szelekció jobban leszűkíti a kiállításra alkalmasnak ítélt, tehát a kívánt zsinórmérték szintjén felülálló alkotások számát. Alighanem mindkét kiállítási módszernek megvannak a vitatható és előnyösebb oldalai.

A román képzőművészet - úgy tapasztaltam - eleven segítséget kap a sajtó részéről. Így például a Radu Bogdan kritikája a Contemporanul-ban, módot talált arra, hogy néhány kiragadott műerényeinek és hibáinak nyilvános, kritikai vitatásával felelősen méltassa a művészt és ugyanakkor fejlessze az átlag / laikus / közönség kritikai érzékét is. Gondosan kerül a csupán általánosító, dicsérő vagy csepülő bírálatot. Szeme élesen meglátja a hibákat, hangja mégis olyan, hogy abból a művészek bizodalmat és fokozott munkakedvet merithetnek. Ezáltal eléri, hogy egyetlen elismert művész sem rekedhet meg az egyszer elért csucs, vagy siker nivóján, viszont az olyan kisebb jelentőségű művészek, akiknek munkáját hosszú évek óta lankadatlanul figyelemmel kíséri, erőt meritenek abból, hogy fejlődésük érdemeit, szerényebb ütemét is féltő gonddal számontartják.

Számomra Szőnyi István " Varga Katalin "-ja volt az a mű, amely a maga teljességében tükrözi a tartalom, a forma, a kifeje-

zés összhangját. Barnás-zöld, borongós tónusu, erőteljes festőiségű műve a mult nagy mestereinek nyomdokain halad, anélkül, hogy epigonná válnék. Nemes páthossza, drámai hangja talán Madarász Viktor művészetének történelmi lélegzését, romantikus fűtöttségét idézi emlékezetünkbe.

A kiállítás másik kimagasló művésze Cornéliu B a b a , akinek művei megkapnak megindító őszinteségükkel és az előadásmód magasra fokozott mesterségbeli eredményeivel. Mondanivalójának mélyen emberi igazságát és súlyosságát maradéktalanul érvényre juttatják színeinek mélyről felhangzó akkordjai. S ha ismét magyar festőzsenik között keressük művészetének rokonát: Fényes Adolfnak a század elején festett " Szegényemberek " című sorozatára utalhatunk.

Fel kell említeni Abódi Nagy Béla művészetének nagyigényű lélekábrázoló erejét, Ciucurencu Alexandru Marcel Breslasu költőt ábrázoló ihletett arcképét, Bene József műveinek élményszerűségénél nem kevésbé megkapó koloritját, Angheluta Octavian megragadó virtuozitását, Maxy M.M. és Barabás István festményeinek optimista hangoláshoz vezető életyszerűségét, Ciupe Aurél nemes veretű művészetének szinkulturáját, Erdős Tibor mozgalmas kompozícióját, Mikola Andrást Nagybányát idéző tájképével, s a tehetséges fiatalok sokat ígérő diplomamunkáit.

A bőséges grafikai anyag akvarelljei közül Nagy Imre duzzadó életereje, eredeti szín-és formavilága, Bordy András elmélyedő festői egyénisége és mértéktartása, Andrásy Zoltán gyengéd, hangulatidéző természetlátása hívja magára a figyelmet. Jiguidi Aurélt a típusok érdekessége vonzza rajzai tanúsága szerint, Gy.Szabó Béla új utakat tapintó fametszetei a természet csodálatát és bensőséges megértését tükrözik. A finoman érzékeny tollu Ciupe Sarolta Márián kívül figyelmet keltenek Lukács és Doru ötletes karrikaturái.

A felsorakozott szobrászgárda sokszor grandiozus teljesítményei mélyreható tanulmányt érdemelnének: az általam említendő művek csupán kiragadott emlékképeim. Caragea Boris " Mama " című műve, Baraschi Konstantin portréi, Kós András borjus kompozíciója, Csorvási István Dózsája, Irimescu Ion, Izsák Márton, Szervátius Jenő, Szobotka András, Vetro Artur, Kulcsár Béla művei emelkedtek ki a gazdag anyagból.

...

A Bukaresti Szépművészeti Múzeum, a Nemzeti Képtár a volt királyi palotában van elhelyezve. Három osztályból áll, a nemzeti, a nyugati és a keleti művészetek osztályából. Az elsőnek anyagát sajnos nem tanulmányozhattam, mert ennek termeiben az ideiglenesen leszedett törzsanyag helyén ottartózkodásom ideje alatt a fentebb ismertetett Állami Képzőművészeti kiállítást mutatták be.

Megtekintettem ellenben a Képtár másik két osztályát: a nyugati és keleti művészetekét. Mindkét osztály kiállítása - az itthoni rendezési szempontoktól eltérően - együttesen mutatja be a

képeket, szobrokat és iparművészeti tárgyakat, igen harmonikus összeállításban, és nagyigényű pompás keretben.

A tekintélyes számú régi-képtári anyag részletes ismertetése és méltatása helyett ehelyütt a kiemelkedő művek megemlítésére szorítokozom, amelyek között a nagyszebeni Bruckenthal-muzeumból átszállított remekművek is helyet kaptak. A képtár legnagyobb értékei: Jan van Eyck: Férfi gyönggyel; Breughel: Gyermekegyilkosság; Rembrandt: Hámán bocsánatért könyörög Esztertől; Tizian: Ádám Éva; Tintoretto: Férfiportré; Ribera: Herkules legyőzi a kentaurt; Gericault: Meduza tutajának változata; Monet: Zöldcsíkos ruhás nő és Bárányok c. műve; Sisley: Dómja; Diaz: Nyárfák; Munkácsy: Férfi-arckép. Képviselve vannak még a nagy mesterek közül Rubens, Greco, Turner, Delacroix, Daumier, Corot, Monticelli és Uhde, valamint a szobrászok közül Rodin és Meunier.

Figyelemre méltó a keleti osztály orosz és szovjet, valamint kínai anyaga. Az orosz-szovjet anyag három teremben nyert elhelyezést; eredeti művekből és gondos másolatokból áll. Verescsagin, Ajvazovszkij, és Geraszimov eredeti alkotásai mellett, Repin, Serov és más nagy orosz mestereket másolatokból ismerünk meg. A pompás régi kínai művészet tárgyai mellett bemutatásra kerültek a budapesti kínai kiállításról ismert modern iparművészeti tárgyak, amelyeket a bukaresti kínai kiállítás után a románoknak ajándékoztak a kínaiak.

A 19. és 20.-századi román festészetről a Zambaccian-gyűjteményben látott művek alapján alkothattam képet. Ez a képtár egyike a legjelentősebb államosított magángyűjteményeknek, amelyet volt tulajdonosa, a Budapesten is járt Zambaccian művészeti író igazgat. Szép anyaggal képviseli ez a gyűjtemény a három nagy román klasszikust: Ion Andreescu-t / 1850-1882 /, Nicolae Grigorescu-t / 1838-1907 / és Stefan Luchian-t / 1868-1916 /. Andreescu a román művészet egyik legjelentősebb alakja, annak ellenére, hogy festői működése mindössze kilenc évig tartott. Művészete és tragikus élete Paál Lászlóval rokon: mindkettejük művészetének ereje Barbizonban bontakozott ki, majdnem egyidőben, bár Paál László már nem ismerhette meg Andreescut, mert az 1878-ban érkezett Barbizonba, amikor Paál már súlyos beteg volt. Andreescu érett lírai festészetében a román emberek és tájak sajátosságait a leglényegesebb vonásokban tükrözi.

Grigorescu is dolgozott Barbizonban, ahonnan hazatérve műveivel erőteljes hatást gyakorolt a román művészetre. Bebarangolta hazájának tájait sátorba lakva és jó valóságérzéssel, szeretettel festette meg a román dolgozó paraszt életének és karakterének jelenségeit. Képzői érzékenységgel párosuló mesteri tudását bizonyítják életképei, mellett tájképei és arcképei.

Luchian bukaresti városképei, és városi figurái a külvárosoknak és lakóinak nyomoruságát tükrözi. Az 1907-es parasztzrendülések eseményeinek előzményei hatalmasan visszhangzottak a művész lelkében, és a Kukorica-osztás, s a Parasztcsalád című műveinek megfestésére készítették többek között. Mélységesen humánus őszintesége és nagyraihivatott művészi adottsága tette Luchiant a román művészet nagy alakjává.

G. Petrascu rendkívül erőteljes és eredeti zöldes-kékes, fanyar színezésű velencei képei, virágcsendéletei, tengerábrázolásai, önarcképei arra vallanak, hogy ez a művész a román népművészetben megnyilvánuló sajátos, erőteljes színvilágot egyéni módon tudta érvényesíteni művészetében.

A román-francia művészet kapcsolataira utalnak Teodor Pallady / 1872 - /, aki Matisse barátja és követője, valamint Menry Cărtăreanu művészete, de ide sorolható az élő művészek veteránja Iser Is.

A Zambaccian-gyűjteményben műveikkel képviselt jelentősebb élő szobrászok: C. Medrea /Michel Angelo-ja a muzeum előtt, s a muzeumban Menekülés című szobra/, Oscar Mahn / Ülő lány című, klasszikus hatású szobra / Anghel / fiatalasszony portréja. Szépek Stork és Siorescu plakettjei.

...

A néprajzi anyagot Bukarestben öt intézmény kezeli és mutatja be. A Museul Satului, a Museul Arte Popolare, a Museul de Cercetări Geografice și Ethnografice / a Földrajzi és Néprajzi gyűjtemények muzeuma /, a Grigore Antipa / Természettudományi Muzeum / és a Folklore Intézet / népi hangszergyűjtemény /.

Ezek közül az első kettőt tekintettem meg. A Museul Satului skanzen-szerű falumuzeum, a bukaresti tavak mellett épült fel. A több utcából álló rendezett telepen megtaláljuk Románia népeinek jellegzetes építkezéseit: a kalotaszegi süveges tetejű faházakat, a tornácos román építkezést, galambducos, faragott székelykapukat, s a fenyőfából ácsolt máramarosi faházakat. Mindegyikben ott a berendezés is: használati és dísz tárgyakból álló változatos interieurök. A falumuzeum megkapó érdekessége egy tengermenti halászfaluból származó gőzfürdő, a Mária Terézia korabeli öblös-tornácú gránicsárház és egy 17. századbeli máramarosi fatemplom, népi jellegű falfestményekkel. Ezek egyik részének témája naivságában is megkapó módon mutatja a tulvilági bűnhődést: hogyan jár az a parasztember, aki elszántja a más földjét, a csaló kereskedő, aki a mérésnél meghuzza a szövetet, vagy a lisztet megdézsmáló molnár, akit majd malomkövel ütögetnek, s a pletykás, a rágalmozó, meg a hűtlen asszony.

A gazdag anyagu muzeum rendezése didaktikai szempontból még sokféle kívánnivalót hagy hátra: hiányzik például a társadalmi rétegződés bemutatása és ellentéteinek szembeállítása, valamint a népi ipar termékeinek készülés közbeni bemutatása; nélkülözi a kiállítás a tárgyi anyagot kiegészítő fényképeket és magyarázó szövegeket is. De sok tekintetben megoldásra vár még az anyag konserválása is, különösen a szabad ég alatt lévő.

A város szívében lévő Museul Arte Popolare-ban már korszerűbben rendezett kiállítást ismerhetünk meg. Ez a társadalmi formák fejlődésének menetében bemutatott anyag nem ethnográfiai teljességre törekszik, hanem elsősorban a népművészeti szempontokra, jelenségekre épül fel. A prehistorikus bevezető rész u-

tán egy Fogaras-, és Moldva-vidéki /Putna/ parasztszoba- bensővel kezdődik a kiállítás. A fogarasi szobában a karácsonynapi leányké-
rők részére kirakott gazdag kelengye látható, három nemzedék ké-
zimunkájával.

Az olténiai viseletek a háziipar termékeiként különleges fi-
nomságukkal kapnak meg. Feltűnőbbek, tarkább diszítésűek a munté-
niai ruhák, amelyeknek izlésében erős bulgár hatás észlelhető. A
moldovai viselet egyszerűbb, komolyabb, sötétebbre fogott, ünne-
pélyes színek jellemzik. A népviselet jellegzetes darabjai: az u.
n. sumán és a kozsok, a bundica, mellényke, amelyet a legnagyobb
hőségben is viselnek. Az északmoldvai viseletek, - különösen a
madaras ingek - ukrán hatást mutatnak, ami érthető, hiszen az uk-
rán nép együtt élt a moldvai néppel. A huculok átvették a román
viselet bizonyos színváltozatait. Az ukrán kozsokot viszont a ro-
mán nép vette át. Hasonló kölcsönhatás található a csángók és ro-
mánok viseletében. A néprajzi kutatás kimutatja, hogy a csángók
ragaszkodnak leghivebben a mai napig is népi viseletükhöz.

A dobrudzsai viselet a török és bolgár befolyást mutatja. Ál-
talában a kiállítás egész anyagán jól tanulmányozható az a jelen-
ség, ahogyan a népek átadják, átveszik viseleteik különböző moti-
vumait és jellegzetességeit.

Erdély legérdekesebb népviselete Hunyadmegyében, az egyko-
ri Sarmisegethusa helyén található fel. Ennek a vidéknek a ruhá-
zata, a kalap formája, a kihuzott ing, a bocskor felkötésének
módja, a tüző alakja más románlakta vidékek népviseleténél na-
gyobb hasonlóságot mutat a Trajanus oszlopon ábrázolt dák rabszol-
gák viseletével. Zsufoló, süritő izlésre vallanak a kulcsokkal,
gyűrűkkel, fémgombokkal gazdagon teleaggatott ruhák, amelyeket
még munkában is viselnek. A bánáti viseletet a gazdagság jellem-
zi. Hiresek a legfinomabb kivitelben készített, aranyszállal ki-
varrt csapszáik /sapkáik/.

A kiállítás gonddal válogatott, szebbnél-szebb szőnyeganya-
gában megkapóak a híres olténiai szőnyegek stilizált-virágos min-
táikkal, a bukovinai szőnyegek az u.n. életfával. Figurális ábrá-
zolásaik visszanyulnak a korai geometrikus formalátáshoz és di-
szítőtendenciához; ugyancsak geometrikus formák, motívumok jellem-
zik a máramarosi és székely szőnyeget is.

A kapitalizmus kora a textil számára - a kommerszáru jegyé-
ben - a művészi izlés, követelmény és kivitel tekintetében vissza-
esést jelent. A műselyemből készült árucikkeken naturalisztikus
virágdíszek jelennek meg, rikitó színekben, a művészi választé-
kosság kevés nyomával.

A muzeum gazdag kerámiai anyagában többek között képviselve
vannak Horez, Arges, Olténia, Kraiova vidékének válogatott szép
tárgyai. Horez városkában és a körülötte lévő falvakban készült
kerámiának szembeszökő ismertetőjegye a geometrikus díszítés, a
szép színösszetétel és általában nemes izlés. Kedvelt színeik: a
téglafehér, almazöld, barna és ujabban a kék. Az argesi kerámiát
az egyszerűség, a fehér alap és tiszta, világos rajz jellemzi.

Azok a kölcsönhatások, amelyek megmutatkoznak a magyar-ro-

mán és szász viseletekben, jelentkeznek a kerámiában is.

A kiállításon szereplő butorok egy része azt példázza, hogy a városi stílusok hatást gyakoroltak a népművészetre, amint azt egy faragott székely tálaló és egy gótizáló paraszttáral mutatja.

Az elsősorban cigányok által készített vasszerszámok mellett és a román bronz és cinktárgyak, valamint a fonáshoz, varráshoz, szövéshez tartozó faeszközök, egyéb háztartási és földműves-szerszámok, majd ivók, sőtartók, guzsályok bemutatása mellett, ott látjuk a xilogravura eljárásával készített primitivebb fametszeteket és az üvegfestés bemutatását is. A famunkák különböző technikáit, a csavart, metszett, faragott, fémmel intarziált technikákat a készítés különböző fázisaiban, s a készítési eszközöket. Hasonló elvek szerint kerültek bemutatásra az agyagipar és a textilipar eljárásai, számos fényképpel és magyarázó szöveggel.

A kiállítás a román Népköztársaság különböző iparművészeti termékeinek bemutatásával zárul. Egyes régi népművészeti tárgyak egyidejű, hasonlító bemutatásával, szemléletesen érzékelteti, hogy a mai iparművészet miként táplálkozik a nép művészi hagyományai-ból. Például egy ma készült öv, vagy egy táskaminta egy bánáti kocsokban találja meg elődjét, vagy egy mai sál-mintát régi szász bokályról vett át tervezője. Látunk színpadi kosztümöket, amelyeket nép táncsoportok részére készítenek szövetkezetek, művészi igényességgel.

A múzeum mintegy 24.000 tárgyból álló anyagának 10 százaléka szerepel a kiállításon.

...

Az a néhány múzeum, amelyet romániai tanulmányutam során - közvetlen célkitűzésem / Koszta-tanulmányomhoz adatgyűjtés / mellett - felkerestem, s amelyekről most röviden szóltam, nem ad teljes képet a román muzeumi területről. Számos múzeumban, mint a bukaresti Munkásmozgalmi, a nagyszebeni Bruckenthal, a sztálinvárosi, / brassói /, a nagyenyedi múzeumokban és másutt átalakítási, renoválási, rendezési munkák folytak. A jövő esztendőre tervezik a segesvári Petőfi-émlékmúzeum átrendezését, amely a jelenleginél teljesebb és méltóbb emlékeket állít majd a nagy forradalmi költőnknek. Korszerűen rendezett kiállítást láttam a kolozsvári néprajzi múzeumban; lenyűgözően szép történelmi anyagával a segesvári vár tornyában elhelyezett gyűjtemény, és mély impressziókat kelt a Ghiorgiu Dej és társainak egykori börtönében, Doftánában felállított múzeum.

Ugy láttam, hogy a múzeumügy szervezés alatt áll, és számos megoldatlan nehézséggel küzd. Így elsősorban a muzeológusok, restaurátorok hiányával, - s ebből kifolyólag sok esetben a kiállítás-és tudományos raktárrendezés elméleti és gyakorlati kérdéseinek tisztázatlan, vagy kiforratlan problémáival. Ugyanilyen nehézségek jellemzik a Romániában megindult műemlékvédelem ügyét, amely hatóság segítséget kaphatna a Szovjet-cseh-lengyel és magyar műemlék-

védelmi intézkedések és tapasztalatok fokozottabb felhasználásával. Hasonlóképpen eredményekre vezethetne szorosabb kulturális együttműködésünk a képzőművészeti alkotások konzerválása és restaurálása területén is, - és román részről gyakran kifejezésre juttatták előttem, hogy nagy örömmel vennék magyar szakemberek kiküldetését. A kolozsvári, marosvásárhelyi és sepsiszentgyörgyi képtárak értékes anyaga ezt sürgősen meg is kívánná.

A közelmúltban nálunk járt román festőművész, Ciupe Aurél, a kolozsvári Képzőművészeti Főiskola rektora budapesti tárgyalások alapján javaslatot tesz Bukarestben magyar szakemberek meghívására. Ez a kezdeményezés, valamint képzőművészeink tervbevett művész-cseréje hathatósan szolgálná a kultúrforradalom célkitűzéseinek megvalósítása - a szakmai feladatok előbbrevitele mellett - népeink barátságának elmélyítését is.

Bényi László

A NÉPI DEMOKRATIKUS ORSZÁGOK MUNKÁSMOZGALMÁNAK

TÖRTÉNETE MUZEUM.

Az elmúlt év május 1-én nyílt meg a Magyar Munkásmozgalmi Intézet épületében a népi demokratikus országok munkásmozgalmának történetét bemutató muzeum, amely az Intézet harmadik állandó jellegű muzeuma.

A magyar munkásmozgalom története ismeretének egyik igen fontos és hatékony eszköze a magyar munkásmozgalom történetét bemutató muzeum, amelyet első formájában az Intézet megnyitására, 1948 novemberére készítettünk el.

1953-ban, új épületünkben, kibővitve és átdolgozva / lényegében mai formájában/, 16 teremben rendeztük be a muzeumot, amely már napjainkig mutatja be a magyar munkásmozgalom történetét.

A magyar muzeum létrehozása után merült fel az a gondolat, hogy munkásosztályunknak és dolgozó népünknek a proletárinternacionális szellemében történő nevelése érdekében tovább kell fejleszteni muzeumunkat a nemzetközi munkásmozgalom történetének bemutatásával. Így alakult ki az a vélemény, hogy új épületünkben a magyar munkásmozgalom története muzeum mellett létre kell hozni a Szovjetunió Kommunista Pártjának történetét, a népi demokratikus országok munkásmozgalmának történetét, valamint a főbb kapitalista országok munkásmozgalmának történetét bemutató muzeumot.

Ennek a munkának első lépése volt az SZKP története muzeum létrehozása. A muzeumot 1952. május 1-én nyitottuk meg, 18 teremben. E muzeum rendkívül nagyjelentőségű. A szocializmust nem lehet felépíteni az SZKP gazdag tapasztalatainak ismerete és alkalmazása nélkül. Eppen ezért a párt- és egyetemi oktatásunkban igen nagy szerepe van az SZKP története tanulmányozásának. Ezt támasztja alá és segíti ez a muzeum.

E muzeum megnyitása után kezdtünk hozzá a nemzetközi munkásmozgalom története muzeum előkészítéséhez. Első része 1954. május 1-én nyílt meg, a főbb kapitalista országok munkásmozgalmának történetét bemutató második részt pedig két év múlva nyitjuk meg.

A most létrehozott muzeum feladata az, hogy megismertesse a népi demokratikus országok munkásosztályának és dolgozóinak a múltban és jelenben vívott harcáit.

A muzeum a marxizmus-leninizmus általános érvényű igazságainak tiz országban aratott győzelmét mutatja be és mindazt, amivel ezek az országok a nemzetközi munkásmozgalom gazdag kincsétárát gyarapították. Az eddiginél alaposabban tárja fel a muzeum a magyar munkásmozgalom és a tiz ország munkásmozgalmainak kapcsolatait, hozzájárul népünk és a népi demokratikus országok népei közötti testvéri jóviszony erősítéséhez.

A muzeumnak 12 terme van. A Kínai Népköztársaság anyagát két teremben, a többi országét egy-egy teremben helyeztük el. Az utolsó terem a szocialista tábor országainak egymás közötti kapcsolatait mutatja be. A termekben minden egyes falitábla /tabló/ a munkásmozgalom egy-egy korszakát öleli fel. A falitáblák alatti vitrinekben elhelyezett dokumentáció egészíti ki az egyes korszakok anyagát. Minden teremben van térkép és a fontosabb eseményeket feltüntető kronológiai tábla is.

Az anyag megértését minden egyes falitábla a korszakot magyarázó rövid összefoglaló szöveg teszi könnyűvé. A termeket több képzőművészeti alkotás díszíti: a népi demokratikus országokból küldött festmények, szobrok, magyar művészek alkotásai és itt készült másolatok.

A muzeum történeti felépítése egységes. Ez elsősorban abból adódik, hogy a népi demokratikus országok munkásmozgalmának fejlődésének sok közös vonása van.

Minden egyes ország munkásmozgalmának történetének első témaköre, mintegy bevezetőként, a multszázadbeli nemzeti felszabadító harcokat, a polgári forradalmakat, a kapitalista fejlődés kezdetét, a proletáriátus első harci megnyilvánulásait és első szervezeteinek megalakulását foglalja magában, falitáblákon, korabeli rajzokkal illusztrálva. Grafikonok mutatják ki a kapitalista fejlődés erősödését a multszázad második felében. Az európai országokban erre az időszakra esik az első munkásegyesületek és pártok megalakulása. Ezt a korszakot a szervezetek ujságainak, első vezetőinek fényképei, Marx-Engelsnek, az egyes országok nyelvére lefordított művei egészítik ki.

A mai népi demokratikus országok munkásmozgalmának fejlődése

a történelem folyamán szorosan összekapcsolódott a bolsevikok harcaival. A fejlődés egyik láncszemét mutatja be a muzeum második általános témaköre. Meggyőző erejű dokumentumok illusztrálják az 1905-i orosz forradalom hatására kirobbant forradalmi megmozdulásokat Bulgáriától Kináig, az orosz munkásság melletti hősiesség kiállítását, a lengyel munkások nagyszerű harcait, a bulgáriai sztrájkokat, az 1905-i események hatására kitört 1907-i romániai parasztfelkelést, a kínai forradalmi mozgalmak megerősödését, az 1911-i burzsoá-demokratikus forradalmat.

A harmadik nagy általános témakör: a Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása, a kommunista pártok megalakulása. A muzeum bemutatja, mit jelentett a Nagy Októberi Szocialista Forradalom a népi demokratikus országok munkásmozgalmának történetében. Az egyes termekben elhelyezett dokumentumok bizonyítják, hogy az egyes országok proletáriátusa tömeggyűléseken, tüntetéseken fejezte ki rokonszenvét a Szovjetállam béketörekvéseivel és tiltakozott az intervenció ellen.

Fellendültek a proletáriátus forradalmi mozgalmi. Németországban forradalom robbant ki. Lengyelországnak és Csehszlovákiának a Nagy Októberi Szocialista Forradalom adta vissza nemzeti függetlenségét. A volt gyarmati országok történetének dokumentumai is feltárják a Nagy Októberi Szocialista Forradalom világtörténelmi jelentőségét. Elsősorban a Kinára vonatkozó anyagok, ahol az 1919. május 4-i tüntetés döntő fordulatot jelentett: ekkor indult meg erőteljesen a nemzeti függetlenségért vívott harc Mongóliában és Koreában is.

A munkásmozgalmak történetének új fejezetét nyitja meg a kommunista pártok megalakulása. A termekben elhelyezett dokumentumokból élénk tárul, hogy erősítették az oroszországi események a forradalmi csoportok harcait a munkásosztály élcsapatának megalakításáért. A Szovjetországnak élő hadifoglyok az SzK/b/Pártjának segítségével megalakították az első kommunista csoportokat. Röpcédulák, plakátok mutatják a jobboldali szociáldemokrácia ellen, a bolsevikok tapasztalatai alapján vívott küzdelmet.

A forradalmi fellendülés időszakában megalakult kommunista pártok új lendületet adnak a munkásmozgalomnak. Megteremtésük körülményeit széleskörű dokumentáció tárja fel: a bulgár teremben az első kongresszus fényképei, több teremben az első kongresszusok határozatai és a pártok első ujságjai.

A kapitalizmus ideiglenes stabilizációja korszakának szemléltetése után, minden országban a következő általános témakör: a munkásosztály helyzete és harcai a világgazdasági válság idején. A gazdasági válság méretei nem voltak mindenütt azonosak, de a válság egyformán súlyos következményekkel járt ezekben az országokban, mert mindegyik az imperialista nagyhatalmakhoz volt láncolva. Grafikonokkal ábrázoljuk a termelés óriási méretű visszaesését. A kommunista pártok harcba vezették a munkásosztályt a válság forradalmi megoldásáért. Ennek a harcnak egyik kiemelkedő eseménye az 1933 februári grivicai sztrájk volt, amikor a román munkásosztály hősiessé szembeszállt a fasizálódó burzsoázia terrorjával.

Minden terem dokumentációja élénk tárja, de különösképpen a

német események ismertetése világítja meg, hogyan segítette hatalomra a burzsoázia és a szociáldemokrácia együttműködése a fasiszmust.

A bulgár és német teremben ismertetjük a lipcsei pert, G.M. Dimitrov hősiességét, a fasiszta provokáció vereségét.

Minden ország munkásmozgalmának történetében határkövet jelentettek a Komintern VII. Világkongresszusának határozatai: harc az antifasiszta Népfront létrehozásáért, együttes harc a fasiszmus ellen.

Minden teremben egyik legjelentősebb és kiemelt esemény az egyes népi demokratikus országok felszabadulása.

A népi demokratikus országokban a gazdasági, társadalmi és kulturális életben végrehajtott alapvető változások feltétele az volt, hogy ezek a népek a szovjet nép hősi áldozatai árán felszabadultak a fasiszmus igája alól. Ez nemcsak az európai országokra vonatkozik, hanem Koreára és Kínára is, ahonnan szintén a Szovjet Hadsereg verte ki a német, illetve japán fasiszta csapatokat. A felszabadulást, a Szovjetunió Vörös hadseregének nagyszerű harcait sok korabeli fényképen és dokumentumon kívül több képzőművészeti alkotás - berlini, varsói, prágai és bukaresti szovjet hősi emlékművek másolatai szemléltetik.

A muzeum anyaga elénk tárja a hatalomra jutott munkásosztály első intézkedéseit: a földosztást, az újjáépítés munkájának megindítását, a demokratikus erők harcát a fasiszmus maradványainak megsemmisítéséért. Általában egy-egy falitábla mutatja be minden teremben ezt a korszakot, amely a munkásosztály egységének megteremtésével, hatalmának megszilárdításával fejeződött be.

A következő témakörök a tervek megvalósítására való áttéréssel, a kulturforradalmak eredményeivel, az első, illetve második öt éves tervekkel foglalkoznak.

Ezek a muzeum történeti felépítésének általános vonásai. Előkészítés közben gondot fordítottunk arra, hogy az egyes országok történelmi fejlődésének, mai helyzetének speciális vonásai ne szoruljanak háttérbe. Ezt még nem minden esetben sikerült elérnünk. A muzeum továbbfejlesztése során egyik fő feladatunk éppen az, hogy az aktuális eseményekkel való állandó kibővítés mellett minél inkább előtérbe kerüljenek a munkásmozgalmak, nemzeti felszabadító harcok sajátos, egy országra jellemző vonásai.

Lengyel Népköztársaság.

=====

A muzeum első terme 12 falitáblán a lengyel munkásmozgalom történetét mutatja be. Az egyes témakörök címei:

1./ Nemzeti felszabadító harcok a XIX. században. 2./ A kapitalizmus kialakulása. A Velikij proletáriát Párt 1882-1886. 3./ A Lengyel Királyság és Litvánia Szociáldemokrata Pártja. /LKELSDP/ a munkásosztály harcainak élén. /1893-1904/. 4./ Az 1905-ös for-

radalmi harcok Lengyelországban. Az LKELSZDP harca a bolsevik párt oldalán a munkásosztály felszabadításáért az imperialista világháború ellen. 5./ A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása. A Lengyel Kommunista Párt megalakulása. /1917-1923/ 6./ A Lengyel Kommunista Párt harca a fasiszmus ellen a Népfrontért és az ország függetlenségéért. /1923-1939/ 7./ A lengyel nemzet harca a Lengyel Munkáspárt vezetésével a nemzeti és társadalmi felszabadulásért. /1939-1944/ 8./ A Szovjet Hadsereg felszabadítja Lengyelországot. A Lengyel Munkáspárt harca a népi hatalom megszilárdításáért. /1944-1947/ 9./ A Lengyel Munkáspárt harca a munkásmozgalom egységéért. A hároméves terv teljesítése. /1947-1949/ 10./ Varsó újjáépítése. 11./ A hatéves terv a szocializmus építésének alapja. 12./ A Lengyel Egyesült Munkáspárt vezeti a lengyel népet a boldog jövő felé.

A lengyel nép történetének kiemelkedő része a nemzeti felszabadulásért vívott harcok időszaka. Eppen ezért külön falitábla mutatja be ennek eseményeit. Rajzok szemléltetik a varsói és a krakói 1830-ban, illetve 1846-ban kitört felkeléseket.

A lengyel forradalmárok legkiválóbbjai nemcsak hazáért, hanem más népek szabadságáért is harcoltak. A múzeumban ott találjuk Mickiewicznek, aki az olasz, Jozef Bemnek, aki a magyar szabadságharcban vett részt, azonkívül Dabrowszki lengyel forradalmárnak az arcképét, aki a Párizsi Kommun egyik katonai vezetője volt.

Lengyelország területén, az ország feldaraboltsága következtében, a kapitalizmus fejlődése nem volt egyöntetű, leggyorsabban az Oroszországhoz tartozó részekben fejlődött. Itt alakult ki először a forradalmi munkásmozgalom. A Lengyel munkásmozgalom a XX. század elején része volt az orosz munkásmozgalomnak. Dokumentumok sora tárja a látogató elé az SZDKRIÉL és a bolsevikok kapcsolatait.

A lengyel munkásmozgalom egyik legdicsősebb szakasza 1905-1907 volt. A cári elnyomás elleni tiltakozás hatalmas politikai tömegsztrájkká alakult át. A lodzi és a varsói barikádharcok képei érzékeltetik a látogatóval a proletáriátus hatalmas harci lendületét.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalmat követő harcok bemutatása után a lengyel nép történetének tragikus időszakát: a fasiszmus térhódítását, Lengyelország német megszállását szemléltetjük. A fasiszta megszállás ellen kibontakozott hősiesség harcot ábrázoló fényképek és dokumentumok között különösen a Lengyel Párttörténeti Intézet ajándéka; a nácik varsói szórakozó helyére kézigránátot dobó három partizán szobra, a "Támadás a Café Club ellen" kelt nagy hatást.

1944. július 22-én kezdődött meg Lengyelország felszabadítása. A Szovjet hadsereg és az oldalán harcoló lengyel hadosztályok rövid idő alatt kikergették a fasisztákat az ország területéről. Az új élet megindulásának, az újjászületés hősiesség korszakának bemutatása mellett külön falitábla tárja elénk Varsó újjáépítésének óriási ütemét.

A terem közepén a Varsóban épülő Tudomány és Kultúra Palotá-

jának makettje áll. A Palota a szovjet nép ajándéka a lengyel népnek és hiven fejezi ki a két népet szorosán egybefűző testvéri kapcsolatot.

Csehszlovák Köztársaság.

A csehszlovák munkásmozgalom történetét 9 falitáblán mutatjuk be, a következő beosztással: 1./ A munkásmozgalom kezdete. Az SZDP megalakulása és tevékenysége. /1848-1917/ 2./ A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása a köztársaság kikiáltása. A Csehszlovák Kommunista Párt megalakulása. /1917-1921/. 3./ Küzdelem a CsKP bolsevizálásáért. /1921-1929/. A Párt harca a gazdasági válság éveiben. /1939-1934/. 4./ A CsKP harca a fasizmus ellen, a köztársaság megvédéséért. /1935-1938/. 5./ A CsKP a nemzetfelszabadító harc élén. /1939-1945/. Csehszlovákia felszabadítása, 1945. május 9. 6./ A népi hatalom megszilárdításáért. /1945-1948./ 7./ A CsKP vezette dolgozó nép győzelme az 1948-as februári napokban. 8./ "Építsd a hazát - a békét erősítéd!" / Az első ötéves terv/ Gottwald. 9./ A dolgozók életszínvonalának emeléséért.

A csehszlovák munkásmozgalom fejlődését a múlt század hetvenes éveitől kezdve követjük. Az Osztrák-Magyar Monarchiában az iparilag legfejlettebb Csehország proletáriátusa kettős, nemzeti és gazdasági elnyomás alatt állt. Fénykép mutatja az első nagy sztrájkharcot, amely 1870 márciusában Svárovban robbant ki.

A cseh és szlovák nép nemzeti függetlenségét a Nagy Októberi Szocialista Forradalom hozta meg. A proletáriátusnak a forradalmi fellendülés időszakában nem volt vezető pártja. 1920-ban a szociáldemokrata baloldal ellen intézett támadás miatt hatalmas általános sztrájk robbant ki, amely a cseh és szlovák proletáriátus jelentős részét magával ragadta. 1921-ben megalakult a Csehszlovák Kommunista Párt. E korszak dokumentációja nagyon gazdag. A cseh szlovák munkásmozgalom egész története folyamán igen szoros kapcsolatban volt a magyar munkásmozgalommal. Így például Frankel Leó munkásságát ismerték Csehországban és írásai elősegítették a marxizmus ottani elterjedését. A Szlovák Tanácsköztársaságot 1919. június 16-án a magyar Vörös Hadsereg és a szlovák dolgozók közös harca hozta létre.

A későbbi időszakban is igen erős szálak fűzték egymáshoz a két népet. A magyar munkásmozgalom egyik vértanúja, Schönhercz Zoltán, a KMP későbbi titkára a huszas évek második felében a szlovák ifjúsági mozgalom egyik vezetője volt.

A terem központi részén kiemelkedik a fasizmus elleni harc időszakának és Csehszlovákia felszabadításának dokumentációja. A megszállók elleni gyűlölet drámai kifejezője a nácik prágai bevonulását megörökítő fénykép. A lakosság ökölbesorított kézzel fogadta a bevonulókat. A cseh burzsoázia árulása miatt kiszolgáltatott nép a kommunista párt vezetésével hősiességű ellenállást fejtett ki. Itt mutatjuk be a prágai felkelés egyik kimagasló eseményét. Prága népe öt napig védelmezte fővárosát a német megszállók ellen. Május 9-én a szovjet csapatok felszabadították a harcoló fővárost.

A történelmi események sorát hiven követve szintén kiemelten bemutatott része a cseh munkásmozgalom történetének 1948 február. A párt vezette munkásosztály meggyújtotta a reakciónak és a nyugati hatalmaknak azt a tervét, hogy a hatalmat a burzsoázia kezébe adja át.

A munkásosztály államának megvédése érdekében folytatott harcot szemlélteti Vacláv Janek festőművész kitűnő alkotása, a Csehszlovák Párttörténelmi Intézet ajándéka.

Az első ötéves terv eredményeinek az ipart, a kultúra fejlődésének, a dolgozók életszínvonala emelkedésének bemutatásával zárul a terem anyaga. Itt van elhelyezve Jaroslav Kotas festőművésznek "A brániki hid építése" című festménye. Külön falitábla örökíti meg Gottwald elvtárs emlékét. Ugyanitt helyeztük el Gottwald és Zápotoczy elvtárs mellszobrát - amelyeket a Csehszlovák Párttörténelmi Intézet ajándékozott a muzeumnak.

A következő terem a Román Népköztársaság terme.

A munkásmozgalom történetének egyes periodusai a falitáblán a következő beosztásban láthatók:

1./ A román munkásmozgalom kialakulása a XIX. század második felétől 1917-ig. 2./ A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatására bekövetkezett forradalmi fellendülés. A Kommunista Romániai Pártjának megalakulása. 1917-1923. 3./ A munkásosztály harca a Kommunista Romániai Pártja vezetésével a kapitalizmus átmeneti stabilizációjának idején, 1923-1929. 4./ A nagy munkásharcok Romániában a világgazdasági válság idején. 1929-1933. 5./ A munkásmozgalom Romániában az ország fasizálódásának a háború előkészítésének időszakában, 1933-1941. 6./ Munkásmozgalom Romániában a Szovjetunió elleni háború idején. 1941-1944. 7./ 1944. augusztus 23. Románia felszabadulása gyökeres fordulat kezdete a román nép életében. 8./ A Román Népköztársaság a szocializmus építésének útján. 9./ A szocializmus gazdasági alapjai építésének első ötéves terve. 1951-1955. 10./ A Román Munkás Párt vezetésével a dolgozók anyagi és kulturális színvonalának állandó emeléséért.

A román munkásmozgalom történetének bemutatása a XIX. század végén és a XX. század elején még meglévő sok - a kapitalista fejlődést gátló - feudális maradvány szemléltetésével kezdődik. A román parasztság az imperializmus korszakának kezdetén is feudális viszonyok között élt. Megrázó dokumentumok mutatják be az 1907-i parasztlázadást, a román munkások fellépést a fellázadt parasztok mellett. Octav Bacila a lázadásról készült festményének reprodukciója, a muzeum egyik legszebb művészi dokumentációs anyaga.

1921-ben megalakult Kommunista Pártot a román burzsoá és földbirtokos uralkodó osztályok a legvadabb terrorral üldözték. A Román Párttörténelmi Intézet muzeumunknak ajándékozta a doftanai börtönben sinylődött kommunista rabruháinak, bilincseinek, láncainak egy-egy eredeti példányát, ezek is bizonyítják mennyit kellett szenvedni a legjobb román hazafiaknak. Elküldték a börtönben készített emléktárgyak egy-egy példányát is, amelyeket annak idején

a Vörös Segély terjesztett.

A muzeum szemléltetően feltárja a vasuti munkásoknak a proletáriátus évtizedes harcaiban vitt élenjáró szerepét. E harcok egyik leghősibb állomása az 1933 februári grivicai sztrájk volt, amit a muzeum több fényképpel és dokumentumok fotókópiáival mutat be.

A román és magyar munkásosztálynak szoros történelmi kapcsolatai vannak. Az 1919-i Magyar Tanácsköztársaság idején, a román munkások felléptek burzsoáziájuk ellen, román munkások és parasztok harcoltak a magyar Vörös Hadsereg soraiban. A muzeumban kiállított dokumentumok között van az egyik román kommunista csoport felhívása a Magyar Tanácsköztársaság fegyveres védelmére.

A két világháború közötti időszakból is több dokumentum világítja meg a magyar és román munkásosztály összefogását. A magyar munkások a történelem folyamán sorozatosan megmutatták együttérzésüket, így az 1933 februárjában kitört grivicai sztrájk idején a csepeli munkások tiltakoztak a román burzsoázia terrorja ellen. Rákosi elvtárs pere idején a román munkások is követelték Rákosi elvtárs szabadonbocsátását.

Magyarország felszabadításában a Szovjet Hadsereg oldalán román csapatok is részt vettek.

Debrecen felszabadításáért a Tudor Vladimirescu hadosztályt Sztálin elvtárs napiparancsban tüntette ki. A szolnoki harcokban halt hősi halált Constantin Godeanu, a román kommunista ifjusági mozgalom egyik vezetője. Ezek a dokumentumok nagymértékben erősítik a román és magyar nép barátságát, további erősödését.

Bolgár Népköztársaság.

10 falitábla szemlélteti a bolgár munkásmozgalom történetét:

- 1./ A bolgár munkásmozgalom kialakulása. A marxista munkáspárt létrejötte. 1879-1903.
- 2./ A bolgár munkásosztály harcai a tesznyák vezetésével. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása Bulgáriában. A BKP megalakulása. 1903-1919.
- 3./ A Bolgár Kommunista Párt harca a fasizmus ellen. Az 1923 szeptemberi felkelés. 1919-1923.
- 4./ Harc a párt bolsevizálásáért, a legális mozgalmak megszervezéséért. 1923-1940.
- 5./ Georgi Mihajlov Dimitrov, a bolgár nép nagy fia, a fasizmus ellen vívott nemzetközi harc élén.
- 6./ A Bolgár Kommunista Párt vezeti a nép fegyveres harcát. A Hazafias Arcvonal megteremtése. 1940-1944.
- 7./ Az 1944. szeptember 9-i felkelés, Bulgária felszabadulása a Szovjet Hadsereg segítségével. Az ország népi demokratikus fejlődésének első szakasza. 1944-1947.
- 8./ A fordulat éve. Bulgária népi demokratikus fejlődésének második szakasza.
- 9./ A szocializmus építésének első öt éves terve.
- 10./ A szocializmus építésének második öt éves terve.

A bolgár munkásmozgalom történetének első időszakát, a marxista munkáspárt létrehozásáért vívott harcot, a tesznyák párt létrejöttét - a nemzetközi munkásmozgalomnak is egyik jelentős eseményét

a lehetőségekhez képest igyekeztünk részletesen ismertetni. A dokumentáció feltárja a tesznyák párt működésének pozitív vonásait: a marxizmus széleskörű elterjesztését Bulágriában, a szakszervezetek ben vívott kemény harcukat az opportunisták ellen, álláspontjukat a háborút illetően.

Külön falitábla szemlélteti a Bolgár Kommunista Párt vezetésével folytatott nagy munkásharcokat, a tanácsok megalakulását, az 1923 szeptemberi felkelést. A felkelés eseményeit fényképek, festmény reprodukciók mutatják be. Gazdag anyag dokumentálja a nemzetközi proletáriátus kiállítását az 1923 szeptemberi felkelés mellett, a szovjet, német, angol, dán munkások tiltakozását a Cankov-kormány terrorja ellen. Ennek a falitáblának a szövege rámutat a párt politikájában még fennállott - a tesznyák párttól örökölt hibákra. Ugyanebben a teremrészben, de külön falon van elhelyezve Dimitrov elvtársnak a fasizmus elleni harcban vitt vezető szerepét ábrázoló falitábla. Itt vannak a lipcsei pert, a nemzetközi tiltakozást megörökítő dokumentumok, valamint Dimitrov elvtársnak a Komintern VII. kongresszusán tartott előadói beszédének különböző kiadásai.

A partizánharcokat, - a bolgár nép hősiességének e kiemelkedő korszakát - az akciókat, a partizánterületeket bemutató részletes térkép szemlélteti. Fényképfelvételek, statisztikai adatok is gazdagítják a korszak dokumentációját.

A teremben igen sok eredeti dokumentum van, a Bolgár Forradalmi Múzeum több röpcédula, felhívás eredeti példányát küldte el. A partizánharcok és a Hazafias Arcvonal létrehozásának időszakából számos dokumentum látható. A Hrisztó Botev illegális rádióállomás adásait kézzel írt röpcédulákon is terjesztették, egy ilyen eredeti röpcédulát kiállítottunk a múzeumban is.

A felszabadulást, az azóta elért eredményeket szemléltető falitáblákon kívül az épülő új Szófiát egy makett mutatja be. A terem Mitev Dimitrov elvtársat ábrázoló festményével zárul.

Albán Népköztársaság.

Az albán munkásmozgalom kialakulását, harcait, 6 tabló szemlélteti: 1./ Az albán nép harca az idegen elnyomás ellen 1941-ig. 2./ Az Albán Kommunista Párt megalakulása, a Párt az olasz és német fasizmus ellen vívott harc élén. /1941-1944./ 3./ Albánia teljes felszabadítása a fasizta iga alól 1944. november 29. 4./ Ujjáépítés. A népi hatalom megszilárdulása Albániában. /1945-1948./ 5./ A kétéves terv. /1949-1950./ 6./ Albánia a szocializmus építésének utján. Az első öt éves terv. /1951-1955./

Az albán munkásmozgalom történetének bemutatásához hosszú időre visszamenően kell foglalkoznunk Albánia nemzeti történetével. Ez adódott elsősorban abból, hogy az évszázados török elnyomás miatt hátramaradt országban még a két világháború között sem fejlődhetett ki számottevő proletáriátus. 1912-ig a törökök, azután elsősorban az olaszok akadályozták az ország ipari fejlődését. Ennek a teremnek tematikai beosztása ezért jelentősen különbözik a

többi termékétől.

Az Albán Kommunista Párt 1941-ben alakult meg. Az albán kommunisták hősiességét folytatták a 30-as évek folyamán létrejött pártcsoportok egységes párttá kovácslásáért, a párt soraiknak megtisztításáért. A párt megalakulása döntő fordulatot jelentett a nép életében. Vezetésével az egymillió kis nép 70.000 főnyi partizánja szállt szembe az olasz megszállókkal, az ország egész területén hősiesség ellenállás bontakozott ki. A múzeum egyik becses tárgya "Zärii populit"-nak, a párt illegális lapjának eredeti példányai, az Albán Munka-párt ajándéka. Albániának felszabadulása után is hősiesség harcban kellett megvédenie nemzeti függetlenségét. A kapitalista államoktól körül vett szocialista országot sorozatosan provokálták. A kétéves terv időszakánál elhelyezett térkép dokumentálja, hogy csak a Szovjetunió és a népi demokratikus országok együttes testvéri segítsége tudta az albán népnek új élete felépítését biztosítani. A terem utolsó falitáblája az öt éves terv idején megerősödő iparosodást, a kultúra terén elért eredményeket mutatják be.

Német Demokratikus Köztársaság.

Álló falitáblán a következő beosztással mutatjuk be a német munkásmozgalom történetét: 1./ A munkásmozgalom kialakulása. Marx és Engels tevékenysége az 1848-as forradalomban. 2./ Németország a kapitalizmus és a munkásmozgalom rohamos fejlődésének időszakában. /1809-1900/. 3./ A forradalmi baloldal harca az opportunizmus és az imperialista háború ellen. /1900-1917/. 4./ A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása a Kommunista Németországi Pártjának megalakulása. /1917-1919/. 5./ A Kommunista Németországi Pártja a háború utáni forradalmi válság időszakában. /1919-1923/. 6./ A KNP harca a kapitalizmus ideiglenes stabilizációjának idején és a gazdasági válság éveiben. /1924-1933/. 7./ A KNP harcban a fasizmus és a háború ellen a német nemzet megmentéséért. /1933-1945/. 8./ A Német Szocialista Egységpárt és a Német Kommunista Párt harca az egységes, demokratikus, békeszerető Németországgért. /1945-1949./ 9./ A békéért, Németország egységéért és a szocializmus építéséért. /1949-1953/. 10./ A Német Demokratikus Köztársaság az új Németországgért folyó harc biztos záloga. /1953-1954./

A német munkásmozgalom történetét bemutató terembe lépett Marx és Engels hatalmas szobra fogadja. A XIX. század negyvenes évében a forradalmi mozgalom központja Németországba helyeződött. Németország vált a tudományos szocializmus hazájává. Az első táblán több dokumentum mutatja be Marx és Engels tevékenységét a polgári forradalom előestéjén, az 1848-as forradalom időszakában, a 38 részre szakadt ország demokratikus köztársasággá való egyesítése érdekében. A Kommunista Kiáltvány mellett ott találjuk "A Kommunista Szövetségének követeléseit Németországban" című röpiratot és a Neue Rheinische Zeitung számait.

A német egység csak két évtizeddel később valósult meg, de

nem demokratikus úton, hanem Poroszországnak a francia nép elleni rablőháborúja eredményeképpen, " vérrel és vassal ". A német munkásmozgalom két vezetője: Bebel és Liebknecht felemelték tiltakozó szavukat az igazságtalan háború ellen és a Párizsi Kommün mellett.

Az imperializmus korszakában opportunizmus kerekedett felül a párt vezetésében. A párton belül kialakult baloldal harcát mutatja be a következő tábla. Bethmann-Holwegh német kancellár 1914 decemberében titkos táviratban számol be a császárnak a Reichstagban lezajlott " jelenetről ", amikor Karl Liebknecht a szociáldemokrata frakció llo képviselője közül egyedül tagadta meg a hadihitel megszavazását.

A muzeum feltárja a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat követő forradalmi hullám időszakában a német munkásosztály hősi küzdelmeit az NSZDp árulását. Dokumentumokat mutat be Rosa Luxemburg és Liebknecht meggyilkolásáról, a Bajor Tanácsköztársaság leveréséről. E korszak dokumentációja a hamburgi felkelés anyagával fejeződik be. A felkelés a forradalmi hullám csucspontja volt, amikor a hamburgi munkásság bebizonyította, hogy kész harcolni a proletárdiktatúráért.

A fasiszta diktatura állatiasságát a legmeggyőzőbben egy, a majdaneki haláltábor ábrázoló kép mutatja. A halomba dobált emberi holttestek tömegének borzalmas látványa tárja fel a náci banditák gonosztetteit.

A szabadságot és békét hozó Szovjet Hadsereg elseperte a föld színéről a náci gonosztevőket. A látogató büszke örömmel nézi annak a szovjet katonának képét, aki a Reichstag épületére kitűzi a vörös zászlót.

A felszabadulás utáni évek eseményeit bemutató tablókön, az építés képein és dokumentumain vörös fonálként húzódik végig a német nép legyőzhetetlen akarata hazája egységének kivívásáért, az egységes, demokratikus Németország megteremtéséért.

Kínai Népköztársaság.

A kínai munkásmozgalom történetét két teremben, 12 falitáblán szemlélteti: 1./ A feudális Kína, az imperialista hatalmak félgymata. /1840-1911/ 2./ Az 1911-1913-as kínai forradalom a mandzsu dinasztia bukása. A Kínai Köztársaság. 3./ A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása Kínában. A Kínai Kommunista Párt megalakulása. 4./ Az első forradalmi polgárháború. /1921-1927/ 5./ A második forradalmi polgárháború. A Hosszu Menetelés. /1927-1936/ 6./ Ellenállási háború a japán agresszióval szemben. /1937-1945/ 7./ A harmadik forradalmi polgárháború, a Kuomintang reakciós uralmának pusztulása. /1945-1949/ 8./ A Kínai Népköztársaság kikiáltása, 1949. október 1. 9./ A földreform, 10./ A gazdasági helyreállítás szakasza. /1949-1952/ 11./ "Védd meg Koreát, szállj szembe az amerikai agresszióval!" 12./ Az első ötéves terv. /1953-1957./

Az első terem 1840-1945-ig, a második 1945-től a mai napig terjedő időszakot mutatja be. A nemzeti történelmet, illetve a munkásmozgalom kialakulásának előzményeit, a többi termektől eltérően, részletesen tárgyalja a muzeum. A múlt század Kinájának feudális viszonyait, a parasztság szörnyű helyzetét rajzok, festmények reprodukciói tárják a szemlélő elé. A muzeum bemutatja a taiping felkelést is. Rajzok, fényképek, térkép és grafikon szemlélteti az imperialista hatalmak behatolásának különböző fázisait, a gyarmati kizsákmányolás kegyetlen módszereit, Kína fokozódó gazdasági kirablásának gyors iramát, a bozlerlázadás kegyetlen elfojtását. Gazdag anyagot gyűjtöttünk a kialakuló munkásosztály helyzetéről, egyik fényképen egy dél-kinai szénbánya, ahol csak gyerekeket dolgoztattak, egy másikon egy vasbánya, ahonnan a szűk alagutakból kiskosarakban, hasoncsuszva hozták ki az ércet. Az országban kirobbant tüntetések, munkás-paraszt megmozdulások és a létrejövő marxista tanuló körök helyeit bemutató térkép a Nagy Októberi Szocialista Forradalomnak a kínai népre tett hatását szemlélteti. Itt van elhelyezve a Kommunista Kiáltvány első kínai kiadásának másolata, a Mao Ce-Tung elvtárs által szerkesztett, a marxizmust népszerűsítő ujság másolata, fényképfelvétel arról a házról, ahol 1921 júliusában a Kínai Kommunista Párt megalakult és több más, a korszakból származó dokumentum.

A kínai forradalmi mozgalmakban fordulatot jelentő 1919. május 4-i antiimperialista tüntetést Cson Liu Csau művének reprodukciója mutatja be. Ebben a teremben vannak még elhelyezve az első és második forradalmi polgárháborút és a japán agresszió elleni harcot bemutató falitáblák. A terem középpontjában a Hosszu Menetelésnek, a világtörténelem ezen egyedülálló hősiességének kiváló githató térképe áll. Ezt az eseményt örökíti meg Li Csang Csu festőművész alkotása is, amelynek másolatát itt állítottuk ki.

A második terem első falitáblája a Kuomitang uralom szétzúzását, a kínai nép felszabadítását meghozó harmadik forradalmi polgárháborút mutatja be. Vannak dokumentumaink a nép hősiességéről és a Csang Kai-Sek uralom rothadtságáról gazdasági, politikai és katonai téren; dokumentumok tárják fel az imperialista államok, elsősorban az USA kétségbeesett erőfeszítéseit a Kuomitang uralom megmentésére.

A termen uralkodik s az egésznek alaphangulatát adja meg Li Ho: "Békét akarunk" című művének másolata. A festmény azt a jelenetet örökíti meg, amikor a munkások és parasztek a békeívet aláírják. Ez a kép hatásosan érzékelteti a kínai nép békevágát, építő lendületét.

A muzeum bemutatja Mao-Ce-Tung elvtárs elméleti munkásságát, magyar nyelven megjelent műveit.

A terem több szobor díszíti, így a Kínai Népköztársaságtól ajándékként kapott alabástrom Mao-Ce-Tung szobor, és egy kínai katonát és egy munkásnőt ábrázoló szobormásolat.

Koreai Népköztársaság.

1./ Korea a japán imperializmus igájában 1919-ig.
2./ A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása Koreában. A Koreai Kommunista Párt megalakulása. 3./ A Szovjet Hadsereg felszabadítja Koreát a japán uralom alól, 1945 augusztus. 4./ A népi demokratikus rendszer megteremtése Koreában, 1945-1948. A Koreai Munkapárt az újjáépítés és a kétéves terv teljesítésének irányítója a népi demokratikus köztársaságban. 1949-1950. 6./ A Koreai Munkapárt vezeti az ország békés egyesítéséért folyó harcot. 7./ Az amerikai imperializmus támadása a koreai nép ellen. A Koreai Munkapárt szervezi a nép ellenállását. 8./ A kínai nép és a nemzetközi proletárszolidaritás testvéri segítsége Koreának. 9./ A Koreai Munkapárt a háboru befejezéséért és az ország újjáépítéséért vívott harc élén.

A koreai munkásmozgalom történetének bemutatásával egy, idáig még kevésbé ismert témát tártunk az érdeklődők elé. Népünk nagy rokonszenvvel kísérte a koreai nép hősiességét az amerikai agresszió ellen és szeretettel fordul a koreai nép felé. A Korea felszabadulása óta eltelt időszak ismertebb volt, mert eseményeit sajtónk és könyvkiadásunk állandóan nyomon követte, de fontos feladatként állt előttünk a felszabadulást megelőző időszak bemutatása.

A Koreai Tudományos Akadémia, a háborus körülmények okozta nehézségek ellenére is, igen gazdag dokumentációt bocsátott rendelkezésünkre. Két falitáblán foglalkozunk a koreai népnek a japán megszállás alatti történetével. Itt a lehetőségek szerint részletesen dokumentáltuk a gazdasági és politikai elnyomást, amely ellen a koreai nép a történelem során hősiességgel felvette a harcot. Fényképek, grafikonok és rajzok mutatják be a gyarmati kizsákmányolást, a földmegosztást, a koreai áru kivitelét.

A múlt század végétől egymást követő parasztfelkeléseket térkép szemlélteti. Kevés, de kifejező dokumentáció mutatja be a Kommunista Párt megalakulása után új szakaszba lépő nemzeti ellenállást, a japán megszállás elleni partizánharcok kialakulását.

A felszabadulás után a múzeum nyomon követi Észak Korea népi demokratikus fejlődésének egyes szakaszait, bemutatja Dél Koreának az amerikai agresszió bázisaként történt kiépítését, a lakosság ellenállását Dél-Koreában. Az amerikai agresszióval, a baktériumháborúval, a koreai nép hősiességével részletesen foglalkozik a múzeum. Az utolsó falitábla a koreai nép békés építőmunkáját, az újjáépítés nagy lendületét mutatja be.

Itt helyeztük el Csü Sun Young: "Kavoni partizánok" című festményének másolatát, Fejes Gyula magyar festőművésznek a Koreai Rákosi Mátyás Kórházról készült kompozícióját, Farkas Aladár magyar szobrászművész négy szobrát a koreai nép hősi ellenállásáról, valamint Kim Ir Szenről és Pak-Den-Aj-ról készített szobraikat.

Mongol Népköztársaság.

1./ Mongólia a kínai császárok, lámák és külföldi tőkészek el-

nyomása alatt a feudalizmus rendszerében 1919-ig. 2./ A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatására megalakul a Mongol Népi Forradalmi Párt. A népi forradalom győzelme. /1920-1924/ 3./ A Mongol Népi Forradalmi Párt vezeti a mongol nép győzelmes harcát a feudalizmus ellen. /1924-1940/ 4./ Mongólia részt vesz a fasiszmus leverésében. A Párt megteremti a szocializmus építésének előfeltételeit. /1940-1947/ 5./ A Párt XI. Kongresszusának határozata az ötéves tervről. A mongol nép a szocializmus építésének útjára lép. /1948-1952/. 6./ Az ötéves terv eredményei. A mongol nép életszínvonalának emelkedése. 7./ A Mongol Népi Forradalmi Párt vezeti a mongol nép harcát a gazdaság és kultúra felvirágoztatásáért, a béke megőrzéséért.

A mongol terem mai formájának kialakítását hosszabb vita előzte meg, egyrészt a muzeum elnevezése miatt, hiszen munkásmozgalom történetéről egészen a legutóbbi időkig Mongólia esetében nem beszélhetünk, másrészt a feudalizmusról a szocializmusba való átmenet helyes bemutatásának problémája körül.

A terem első falitáblája a Mongol Népi Párt létrejöttének előzményeit, a feudális elnyomást mutatja be. A második falitáblán szemléltetjük a Párt programját, amely magában foglalja az ország felszabadítását a fehérgárdista behatolók hatalma alól és a forradalmi kormány alakítását. Az ország felszabadításához nyújtott szovjet segítséget több más dokumentum mellett Cibikzsab mongol festőművész "Urga felszabadítása" című művének másolata is szemlélteti.

További falitáblák bemutatják a párt intézkedéseit az átmeneti szakasz és a szocializmus építése alapjainak lerakása idején. Így például a mezőgazdaság terén az állategészségügyi hálózat kiépítését, a takarmány betakarító állomások létrehozását és az állami és szövetkezeti ipar megteremtését.

A muzeum bemutatja a mongol nép részvételét a japán imperializmus leverésében. Az első ötéves terv falitáblájáról kitűnik, hogy Mongólia adottsága következtében a népgazdaság legfőbb ága, az állattenyésztés fejlődött hatalmas mértékben. Szemlélteti az anyag, hogy milyen óriási méretű volt a mongol nép kultúrszínvonalának emelkedése; a forradalom előtt majdnem teljesen írástudatlan népnek ma már 98 %-a írástudó.

A teremben két szobor van: Szuhe Bator és Csojbalszan mellszobrai, ezeket a Mongol Népköztársaság ajándékozta a muzeumnak.

Vietnami Demokratikus Köztársaság.

1./ A vietnámi nép hősi harca a francia gyarmatosítók ellen, 1945-ig. Az Indokínai Kommunista Párt megalakulása 1930. 2./ Az 1945-ös augusztusi forradalom, a demokratikus átalakulás kezdete, a Vietnámi Demokratikus Köztársaság kikiáltása. 3./ A szabad vietnám harca a francia imperialisták "szennyos háborúja" ellen. A Honvédő Hőboru védelmi szakasza. /1946-1948/. 4./ A vietnámi nép

megállítja az ellenség támadását és megteremti az erők egyensúlyát a fronton. /1949-1950/ 5./ Megalakul a Vietnámi Dolgozók Pártja. Vietnám-Patet-Lao-Khmer harci egységfrontja az intervenciók ellen. 6./ A vietnámi Dolgozók Pártja az állandó harc közben is szervezi és vezeti a gazdaság és kultúra fejlesztésére irányuló munkát. 7./ A Vietnámi Dolgozók Pártja vezeti a nép harcat az ország teljes felszabadításáért.

A vietnámi anyag tematikai csoportosítása, az egész terem központi mondanivalója is, a vietnámi nép nemzeti felszabadító harcának szakaszai szerint épül fel. A francia gyarmatosítás bemutatásával kezdve, nyomon kísérik a fellángolt nemzeti ellenállást. 1930-ban megalakult Indokina Kommunista Pártja, egyes vidékeken szovjet területeket hoztak létre. A japán megszállás éveiben kialakult partizánmozgalmat is szemlélteti az anyag.

Mélyrehatóan foglalkozunk a Francia Kommunista Pártnak és a francia népnek a francia burzsoázia gyarmatosító politikája, majd 1945 után a szennyes háboru elleni bátor kiállításával.

Hü képet adnak a dokumentumok a vietnámi nép építő munkájáról a nehéz háborus körülmények között. A hátszágban lényegében semmiből létrehozott üzemek alakultak. Nem állt meg az oktatás, a kultúra fejlődése sem.

A terem utolsó falitáblájának címét és anyagát is megváltoztatjuk. Ez a falitábla fogja bemutatni a genfi konferencia eredményeként előállt helyzetet, a világ békeszerető népei kitartó harcának eredményeit; a vietnámi fegyverszünetet.

A teremben van elhelyezve Vu Cao-Dan vietnámi szobrász reliefje: "Békét Vietnámnak!" Itt van Molnár Jenő magyar szobrász Ho Si Minhet ábrázoló szobra is.

...

A muzeum utolsó terme mutatja be a béketábor országai között létrejött és egyre erősödő gazdasági, kulturális és politikai kapcsolatokat. Ez a terem 4 falitáblán a következő témákat szemlélteti: 1./ A Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának tevékenysége. 2./ A szocialista világpiac kialakulása és eredményei. 3./ A népi demokratikus országok baráti kapcsolata, a kulturforradalom segítője. 4./ A szocialista tábor harca a tartós békéért.

...

Ez az új muzeum első kísérlet a népi demokratikus országok munkásmozgalmi történetének összefoglaló bemutatására. Egyedül a mi erőnkől, a testvér Intézetek segítségével, ezt a feladatot nem tudtuk volna megoldani. Az új muzeum létrehozásának alapvető feltevése volt a kapcsolatok kiépítése a meglévő kapcsolatok elmélyítése a népi demokratikus országok Párttörténeti Intézeteivel és más

tudományos intézményeivel.

Az egyes termek forgatókönyveit a népi demokratikus országokban eddig megjelent feldolgozások és a rendelkezésre álló igen gazdag szovjet irodalom alapján készítettük el. A forgatókönyvek kidolgozásához nagy segítséget nyújtottak a Történettudományi Intézet és az egyetemi népi demokratikus tanszék munkatársai is.

Az előkészítés idején kint járt a varsói Párttörténeti Intézetnél Intézetünk küldöttsége s az ottani Intézet munkatársaival tartott közös megbeszélésen vitatta meg az általunk készített forgatókönyvet. Az elvtársak akkor rámutattak a periodizáció hibás felépítésére, az anyag elrendezésében lévő aránytalanságokra. Az ottani megbeszélések alapján a lengyel elvtársak összeállították a forgatókönyvet és elküldték a szükséges teljes fénykép-és iratdokumentációt.

A prágai Párttörténeti Intézetnél is járt Intézetünk küldöttsége, ahol megvitatták és kijavították a csehszlovák terem forgatókönyvét, a periodizációt és az egyes csemények értékelését.

Az előkészítés alatt Intézetünk munkatársai tanulmányuton voltak a berlini és bukaresti Párttörténeti Intézeteknél is. A román elvtársak összeállították a muzeum teljes anyagát s korszakonként rendezve küldték el nekünk. Ezenkívül még több eredeti tárgyat is rendelkezésünkre bocsátottak.

A kialakult kapcsolatok, a muzeum előkészítésének biztosítása mellett, egész Intézetünk munkáját segítették, így például Intézetünk tudományos munkáját a magyar munkásmozgalom nemzetközi kapcsolatainak feltárása szempontjából. Sok olyan új dokumentum került elő, amelyek bővítik eddigi ismereteinket. Igen nagy értékűek számunkra azok a dokumentumok, amelyek a Magyar Tanácsköztársaság csehszlovákiai, romániai és bulgáriai visszhangját, az ennek hatására kirobbant mozgalmakat bizonyítják.

Ezeket a dokumentumokat a muzeum előkészítése kapcsán kutatták fel a csehszlovák, román és bolgár testvér intézetek. Igen jelentős az 1912-es magyarországi forradalmi jellegű megmozdulások lengyelországi hatását bemutató, most felkutatott dokumentum.

Intézetünk munkatársai, a muzeum előkészítése idején kb. 300 olyan eddig nem ismert dokumentumot tártak fel, amelyek az egyes országok munkásmozgalmának magyarországi visszhangját mutatják. Kiemelkedik ezek közül G.M.Dimitrovnak a magyar munkásokhoz 1912-ben küldött eddig nem ismert levele. Dimitrov, aki szakszervezeti titkár volt abban az időben, ebben a levelében a bolgár munkásoktól helyzetét írta le.

Az együttműködés hathatósan segítette az Intézetek munkáját. Együttal lerakta az alapjait a további szoros együttműködésnek is.

A népi demokratikus országok egymás közötti mely barátságát bizonyítja az a segítség is, amelyet az akkor még harcban álló Koreai Népköztársaság nyújtott nekünk. A koreai Tudományos Akadémia összeállított a muzeum számára egy 250 képből álló sorozatot a munkásmozgalom történetéről. A Vietnámi Népköztársaság a francia

megszállás elleni harc fényképeit, a pártnak 1945 óta kiadott könyveit küldte el.

A Kínai Népköztársaságból is igen sok fényképet, iratot, képzőművészeti alkotást, illetve reprodukciót kaptunk az anyag összeállításához.

A muzeum megnyitására meghívtuk a testvérnemzetek vezetőit, akik a megnyitás előtti héten birálataikkal segítettek a muzeum végleges formájának kialakításában. Ennek és az előkészítés idején nyújtott segítségnek köszönhetjük, hogy a muzeum jelentős mértékben hozzájárul népünknek a proletárinternacionalizmus szellemében való neveléséhez. A muzeum megnyitása alkalmából Horváth Márton elvtárs a MDP Központi Vezetőségének tagja a muzeum jelentőségét az alábbiakban foglalta össze:

" E tiz ország munkásmozgalmának története a népek szabadságharcának s a néppel összeforrot kommunista pártoknak a leggyőzhetőtlenségéről beszél. A népi demokráciák országai, élükön a Szovjetunióval, testvéri egységben és szövetségben összeforrvan az elnyomott népekhez fűződő testvéri szolidaritással visszaverik és legyőzik az imperializmus minden háborus provokációját.

A béketábor országaiban a világ népeinek minden reménysége, az emberi haladás leirhatatlan ereje teljesül meg. A Magyar Munkásmozgalmi Intézet érdeme, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártjának történetét és a népi demokráciák munkásmozgalmának történetét bemutató muzeumokkal hozzájárul népünk öntudatának emeléséhez, a nemzetközi szolidaritás fejlesztéséhez. "

A muzeum megnyitásán résztvett külföldi vendégeink véleményét Tusunov elvtárs, a moszkvai Marx-Engels-Lenin-Sztálin Intézet igazgató helyettese így mondta el: " Ez a muzeum, amelyet a mai napon megnyitottunk, demonstrálja a népi demokratikus országok népeinek barátságát, amely a történelem folyamán kifejlődött. A muzeum fontos eszköze a marxizmus-leninizmus nagy eszméi propagálásának és nagyban hozzájárul a marxizmus-leninizmus eszméinek gyakorlati megvalósításához. Az a nagy propaganda és ideológiai munka, amelyet a most megnyitandó muzeum fog végezni, elő fogja segíteni a népi demokratikus rendszer megerősödését, elő fogja segíteni a szocializmus hősiességét, hozzá fog járulni a béke és a demokrácia táborának a megerősödéséhez. "

Gerelyes Ede

A néprajzi gyűjtőmunka eredményei és teendői a szocialista
kultúra és életmód kialakulása kérdésének hazai kutatása
kapcsán,

1. Hazánk felszabadulása óta eltelt kerek 10 esztendő gyökeres változásokat eredményezett dolgozó népünk gazdasági és társadalmi helyzetében, városon és falun egyaránt megkezdtük és folytatjuk a szocializmus alapjainak lerakását. Ezeknek a mélyreható gazdasági és társadalmi átalakulásoknak közvetlen hatására a mi országunkban is elindult dolgozó néposztályaink történeti kultúrája és életformája szocialista átépülése, azaz a szocialista tartalmu nemzeti formájú kultúra és életmód kialakulásának folyamata. Erre a hatalmas jelentőségű tényre, mint előrendően néprajzi tárgyú kérdésre aránylag már korán /1947-49-ben/ felfigyelt a magyar néprajztudomány, de tanulmányozására a szervezett kutatás valójában csak 1952-ben indult el. Ekkor alakult meg a Magyar Tudományos Akadémia Állandó Néprajzi Bizottságának kezdeményezésére a Termelészövetkezetkutató Munkaközösség, amely csakhamar jelentős számú kutató /10-15-20/ érdeklődését és munkáját organizálta meg. Ezt megelőzően egyetlen nagyobb szabású idevágó vállalkozás érdemel figyelmet, az u.n. Tiszaigari Monográfia gyűjtőmunkálata 1949-1951-ben, amelyben nagyszámú ethnográfus egy alföldi falu néprajzi kultúrájának feltárása során módszeresen vizsgálta és összegezte a népi műveltség és életmód számtalan területén a felszabadulás óta bekövetkezett változásokat. Így a tiszaigari kutatás a termelészövetkezetkutató, - vagy másszóval - népünk új életét kutató néprajzi munka közvetlen elődjének tekinthető. A szocialista kultúra és életmód kialakulása kérdésének nagyobb arányú kutatását 1952-ben természetesen szükségszerűen a magyar fejlődés vetette fel a magyar néprajztudomány számára, egyidejűleg azonban más jelentős tényező is megérlelte, nevezetesen a szovjet néprajztudomány eredményeinek egyre intenzívebb tanulmányozása. A marxista néprajztudomány megismerése és különösen a szovjet kolhozok néprajzi kutatása - adott lendületet és irányt a magyar népelet népidemokratikus fejlődésének vizsgálatára is. A Szovjet Néprajztudomány című kiadványsorozatban megjelent szovjet cikk és tanulmányfordítások ismertették meg a magyar tudományos munkásokat a Szovjetunióban is ekkortájt kibontakozó kutatással; különösen P.I. Kusnyer elvi cikkei és a Szovjetunió népei szocialista kultúrájának és életmódjának néprajzi tanulmányozásáról tartott egyeztető értekezlet határozatai adtak jelentős segítséget a hazai kezdeményezéseknek.

Az MDP III. kongresszusának a társadalomtudományok állapotáról mondott birálata, - amely nyomatékkal hangsúlyozza, hogy e tudományoknak elsőrangú kötelességük foglalkozni " a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet kérdésével, a szocialista építésünk alapvető sajátosságainak elemzésével, népi demokráciánk jelen fejlődésében felmerülő elméleti problémákkal" - a szocialista kultúra és életmód kialakulásának néprajzi vizsgálatát a hazai néprajzi kutatás egyik középponti feladatává teszi.

2. Az új kialakuló szocialista élet tudományos feltárására vállalkozó hazai néprajzi kutatók tevékenysége az elmúlt három évben két irányú volt: elvi-módszertani és gyakorlati-anyaggyűjtő. Az Ethnográfia hasábjain - jórészt a hasonló szovjet néprajzi cikkek hatására - vita indult " a szocialista élet falun történő építése néprajzi kutatásának " problémájáról. Balassa Iván, Dömötör Sándor és Kardos László cikkei tartanak e tekintetben említésre számot, de részben ide sorolható M. Kresz Mária cikke is a magyar népi díszítőművészetről. A kérdést egész terjedelmében tárgyalta Kardos László akadémiai nagyhéti előadása. A magyar falu szocialista fejlődésének néprajzi kérdései címen. A vita még nem zárult le. Eddigi megállapításait összefogva: a vitázók azonos hangsúllyal emelik ki e téma kutatásának fontosságát és központi helyét a mai néprajzi vizsgálódásban. Sokoldaluan elemzik az új kultúra és életforma kialakulása során az etnikai-népi-nemzeti forma és az új, szocialista tartalom dialektikus kapcsolatát; megállapítják, hogy népünk kulturájának és életformájának szocialista átépülése a nemzeti formájú szocialista kultúra kialakulása objektív társadalmi törvényének uralma alatt folyik le hazánkban is, amelyre a szocializmus kulturális építése során tudatosan támaszkodik népi demokratikus kulturpolitikánk. A kutatás módszerét illetően hangsúlyozzák annak összehasonlító történeti jellegét és rámutatnak a komplex kutatómódszer szükségességére. A módszer célszerű formáját illetően mind a monografikus, mind a tematikus kutatóeljárást egyaránt ajánlják, mint egymást kölcsönösen kiegészítő vizsgálati módot. Módszertani vonatkozásban felvetik a tipikusság kérdését is. - A kutatás gyakorlati, módszertani és technikai lebonyolítására vonatkozóan a szóbeli és írásbeli, levéltári stb. dokumentációra támaszkodó folyamatos - ismétlődő s lehetőleg egy egész esztendői ciklust felölelő kutatást tartják célravezetőnek. A gyűjtés során hangsúlyozzák a családtörténeti dokumentumanyag elsőrendű forrásértékét.

A gyakorlati-anyaggyűjtő kutatásban az elmúlt évek során vagy kéttucat etnográfus vett részt. Legtöbbjük azonban csak rövidlejárati kirándulást tett a népi demokrácia korszakában, rendszerint mint történeti témájuknak a felszabadulás utáni helyzetét vették szemügyre minden különösebb elmélyülés nélkül, egyébként sokan közülük már az induláskor felhagytak az e fajta kutatással mint számukra " érdektelen területtel ". Az aktívan résztvevő kutatók az alábbi területeken dolgoztak:

Település, építkezés, lakáskultúra kérdéseivel foglalkoznak Bakó Ferenc, Szolnoky Lajos, Molnár Balázs, K. Csilléry Klára megjelent tanulmányai. Bakó Ferenc és Szolnoky Lajos cikkei az új települések és a bennük gyökeret verő új paraszti közösségek építkezés-és lakáskulturájának mai etnikai problémáira vetnek fényt. Molnár Balázs tanulmánya a tanyakérdés mai helyzetét tárja fel egy konkrét helyen Komádi környékén és arra a kérdésre válaszol, mint alakul át a tanyatelepülés a mezőgazdaság szocialista átszervezése nyomán. K. Csilléry Klára tanulmánya részletesen ismerteti egy szegényparaszt falu lakáskulturáját, butorzatát, különösen kiemelve az egyes társadalmi rétegeknek a lakásberendezéshez való viszonyát. Az építkezés és a lakáskultúra körébe vágó gyűjtést végzett Tábor György a Békéscsaba-környéki szlovákok körében, részben Dömötör Sándor a vas megyei termelőszövetkezetekben.

A termelés, földmivelés, állattenyésztés, kertgazdálkodás stb.

körében több gyűjtés történt. Dömötör Sándor egyes vasmegyei tsz-ekben a földművelés helyzetét vizsgálta meg, Balassa Iván pedig a felszabadulás utáni mezőgazdasági munkaszervezetről gyűjtött anyagot főként Tiszántul, kiemelkedően a kukoricatermelés kapcsán, Boross Marietta a pestkörnyéki paradicsomtermelő tsz-ek munkáját vizsgálta és a csányi dinnyetermesztés felszabadulás utáni helyzetét tárta fel. A dohánytermelő tsz-ek etnikai problémáira Takács Lajos és Nagy Dezső gyűjtései szolgáltatnak adatokat. Vincze István kandidátusi dolgozata a borsodi szőlőművelés mai helyzetére is fényt vet. Az állattenyésztés mai etnikai állapotát Kovács Péter gyűjtései tárják fel, amelyeket az Ohati Állami Gazdaságban végzett. A szövetkezeti halászat mai néprajzi képét ketten is megvilágították; Molnár Balázs a Kőrös halászatáról és Solymos Ede pedig a Velencei tó és a Baja környéki Duna halászati kulturájáról gyűjtött jeles anyagot.

A néptáplálkozás mai néprajzi problémáira Sz. Morvay Judit gyűjt anyagot. A népviselet mai helyzetéről a Népművészeti Munkaközösség muzeumi és azonkívüli aktívái hordtak össze figyelemre méltó dokumentumokat. A mai diszitőművészet anyaggyűjtése egyébként elég széles területen folyik. Szakmabeliek és kívülállók gondozzák. A Népművészeti Intézet archivuma, a nagyszámu néprajzi pályázatok egyaránt megőrökitik az új népidemokratikus viszonyokat tükrözö népművészeti produktumok leírását. A szakmabeliek tanulmányai pl.: Domanovszky György munkái, nemkülönbén pl. az Ethnographia 1952.-i számában ismertetett Rákosi Mátyás ajándéktárgy-kiállítás tárgyainak leírása - egyaránt tekintélyes forrásértékü publikációk az új magyar diszitőművészet helyzetéről. Ugyanez a helyzet a népművészet többi területén is.

Folklór gyűjtéseket végeztek e területen az elmúlt években Péczely Attila és Nagy Dezső, ez utóbbi munkásfolklór anyagot is. A munkásfolklór-gyűjtés gondozása egyébként majd maradéktalanul az E yetemi Néprajzi Intézet kezébe van letéve. Gyűjtésük egy része rövidesen napvilágot lát, feltehetően a felszabadulás utáni munkásfolklór anyagának a publikálására is sor kerül. A népszokások mai helyzetéről Manga János és Bereczky Imre gyűjtései, továbbá Bakó Ferenc egyik legutóbbi tanulmánya tájékoztat.

Összefoglalóbb, monografikusabb jellegü gyűjtőmunkát a népi demokrácia népkultúrájának helyzetéről egy-egy konkrét területen - Manga János és Dankó Imre szándékozik végezni. Az Ethnographia legközelebbi számában jelenik meg Kardos László: A volt uradalmi cselédek kulturájának és életmódjának alakulásáról írott terjedelmesebb tanulmánya, amely egy komárommegyei tsz mai kulturájának és életmódjának módszeres rajzát tartalmazza.

Az 1955-ben folyamatban lévő és meginduló gyűjtőmunkákról az alábbi felsorolás tájékoztat:

1. Dömötör Sándor: A petőmihályfai hegy.
2. Nagy Gyula: Szénporos téгла készítés a kardoskuti Uttörö tsz-ben.
3. Bakó Ferenc: A mai népviselet és előzményei három hevesmegyei községben.
4. Nagy Dezső: A rétközi dohányos tsz-ek.
5. Tábor György: Dénesmajori és Szabadkigyósi tsz-ek.

6. Janó Ákos: A hajduvidéki tsz-ek kutatása.
7. Solymos Ede: A Felső-Dunaszakasz szövetkezeti halászata.
8. Dankó Imre: Hajdusági tsz-ek kulturája és életmódja.
9. Komáromy József: Építkezés és lakásberendezés a népi demokráciánkban Sajóközán.
10. Lajos Árpád: Szuhafő paraszttársadalmának kulturája a felszabadulás óta.
11. Molnár Balázs: Viharsarok halász tsz.
12. Szolnoky Lajosné: Népi táplálkozás - ma.
13. K. Kovács Péter: Ohati Áll. Gazd. sertéstartása.
14. Boross Marietta: A pestkörnyéki homoki paradicsomkultúra a tsz-ekben.
15. Marosán Lajosné: Csobánkai szegkovács ktsz.
16. Kardos László: A volt uradalmi családok kulturája és élete - ma.
17. Takács Lajos: Tsz-ek és Állami Gazdaságok dohánytermesztése.
18. Deisinger Margit: A mai mohácsi kerámia.
19. Gáborján Alice: A tardi népviselet ma.
20. Oláh Andor dr: A tsz. tagok egészségügyi ismeretei és ellátottsága egy dobozi és egy békéscsabai tsz-ben.
21. Manga János: A közösségi élet új formái: Dejtár, Patak, Ipolyszög, Ipolyvece, Drégelypalánk.
22. Bereczki Imre: Tsz-paraszságunk életformája. Dévaványán és környékén.

A gyakorlati gyűjtőmunka eddigi eredményeit összegezve meg kell állapítani, hogy tudományunkban a szocialista kultúra és életmód kialakulásának néprajzi tanulmányozása túl van már a kezdet kezdetén, de a megjelent és készülő írások kevés kivételtől eltekintve még alatta járnak a feladat színvonalának, adatközlések, jobb esetben helyzetrajzok, amelyek nem igen jutnak el a tudományos elemzésig. Pedig már ezek az első kezdeményezések is igazolják, hogy tudományunknak van ezen a területen "keresnivalója" és a kutatásnak van eredménye. Világosan kitapítható e cikkekben is a mai magyar népi kultúra mozgásának két oldalu folyamata, egyrészt a hagyományanyag, történeti népkulturánk pozitív elemeinek bizonyos mérvű ujjáéledése, továbbfejlődése - és nemzetivé válása - különösen a népművészet területén, másrészt egy régebben elindult történeti folyamat lezárásaként a nem életképes kulturális tradícióknak és életforma-elemeknek gyökeres felszámolódása. Nem kétséges, egy elmélyültebb helyzetfelfedezés, kiterjedtebb anyaggyűjtés és elemzés népünk kulturája és életmódja szocialista átépülésének folyamatát gyökereiben ragadhatja meg, figyelemreméltó tudományos haszonnal járna, és - ez igen lényeges! - komoly segítséget adhatna a többi történeti tudományoknak és a gyakorlati kulturamunkásoknak is.

3. Szükséges tehát, hogy népünk kialakuló új életének néprajzi kutatását megerősítsük, színvonalát emeljük, anyagilag jobban támogassuk gyűjtőmunkáját, jobban megszervezzük. Le kell küzdeni többek között maguknak a néprajzi kutatóknak az idegenkedését és bizonyos mérvű lebecsülését e téma iránt és legjobbjaiak közreműködését meg kell nyerni ehhez a munkához.

Mindezért: ki kell szélesíteni az új téma kutatásával kapcsolatos elvi és módszertani vitákat:

- 1./ Elmélyültebben kell tanulmányozni / tehát többet fordítani / és megtárgyalni a szovjet és a többi népi demokráciák hasonló kutatásának anyagát.
- 2./ A hazai gyűjtéseket és publikációkat meg kell vitatni. Csak-ugy folytatni az elindított elvi vitákat. Helyes lenne ezutal a magyar falu szocialista fejlődésének néprajzi kérdései című előadást, - amely az akadémiai nagyhéten csak gyér érdeklődést szenvedett - a néprajzi kutatók körében részletesen megvitatni.
- 3./ Sort kell keríteni az egyes kutatási területek /pl.: termelés, családi élet, népművészet stb./ elméleti és módszertani problémáinak külön megvitatására.
- 4./ Külön vita tárgyává kell tenni az eddig elhanyagolt problémát, a magyar munkásosztály kulturája és életformája szocialista átalakulásának kérdését.
- 5./ A többi történettudományok szakembereivel meg kell beszélni az e témára vonatkozó tudományos együttműködés kérdéseit, azt, hogy a népi demokrácia korszakának tanulmányozása során hol és milyen közös problémák adódnak és azokat miként lehet közösen megoldani.

A gyakorlati munka során konkrét feladatok elvégzésére kell koncentrálni a meglévő erőket:

1. E cél elérésére a többi történeti tudományok szakembereinek bevonásával komplex munkacsoportot kell szervezni egy nagyobb terjedelmű ~~egy~~efüggő termelészövetkezeti körzet monografikus feltárására /pl.: a szolnokmegyei körzetben /.
2. Ugyanigy egy-két lényeges téma széles, országosmértű feltárására és elemzésére kell vállalkozni - szintén más történeti tudományok képviselőinek bevonásával. E tekintetben:
népünk, itt jelesen parasztságunk termelési kulturájának átalakulását,
építkezésének, lakáskulturájának változását,
a családi élet átalakulásának kérdését,
népünk új, szocialista művészetének és szellemi kulturájának átalakulását,
illetve ezek vizsgálatát kell a legfontosabbakként megjelölni.
3. Külön témaként kell elindítani a munkásosztály új, kialakuló életének és kulturájának néprajzi vizsgálatát egy-egy jellemző településben, ipartelepen stb. E tekintetben tul kell lépni az u. n. munkásfolklor kutatás problémakörén is.
4. El kell érni, hogy egyéb történeti témával foglalkozó néprajzi kutatóink adott esetben gyűjtésük és feldolgozásuk során ne hanyagolják el témájuknak a népi demokratikus körülmények között történető vizsgálatát.

Kardos László

A népi demokrácia korszaka muzeumi anyagának

gyűjtése és kiállítása.

A muzeumok népnevelő szerepüket igazában csak akkor tudják betölteni, ha nem elégszenek meg csak a mult anyagának gyűjtésével és kiállításával, hanem arra törekezzenek, hogy a jelen eseményeit, jelenségeit is bemutassák. Ilyen irányú kísérletek már országos muzeumainknál és vidéki muzeumainknál egyránt történtek, de ezeket kielégítőnek nem tarthatjuk. Így pl. a Néprajzi Múzeum tiszai kiállítása kísérletet tett arra, hogy a falu felszabadulás utáni életét, néprajzát bemutassa. Mikor azonban ebbe a terebe lépünk, nem találunk tárgyakat, pedig muzeumi kiállítást e nélkül elképzelni nem lehet. Általában ilyen jellegű kiállításainknak legnagyobb hibája az, hogy csak papírral, fényképpel grafikonnal, rajzzal, irással igyekezzenek megoldani a legújabb kor bemutatását. Ezek a megoldások egyoldalúak és gyakran sematizmus-hoz vezetnek.

Ha ezen a téren eredményeket akarunk elérni, akkor mélyrehatóan kell tanulmányoznunk a Szovjetunió ilyen jellegű kiállításait. E tanulmányozás alapján megállapíthatjuk, hogy abban a tényben, mely szerint a Szovjetunióban a szovjet korszak kiállításainak sok problémáját sikerült megoldani, nagyrésze van annak, hogy a vidéki tájkeutató muzeumoknak külön osztálya van, mely a szovjet korszak történetével foglalkozik, gyűjti e korszak minden jellegű muzeumi anyagát. Ha ezen a téren komoly eredményt akarunk elérni, nagy vidéki muzeumainknál feltétlenül a felszabadulás utáni korszak történetével foglalkozó osztályokat kell szervezni, illetőleg felelősöket megbízni.

A vidéki muzeumok néprajzkutatói foglalkoznak ugyan a jelen kor kutatásával, de ez csak kis része a hatalmas területnek. A régészektól nem lehet kivánni ilyen jellegű kutatást, természet-tudományi szakemberek pedig ugyancsak egy kis részével foglalkoznak a kérdésnek. Így a vidéki muzeumokban nincs gazdája ennek az alapvető fontosságú kérdésnek. Ezért van az, hogy egy-egy kiállítás előkészítése előtt néhány fényképvételt csinálnak, de alapjában véve nem törekednek arra, hogy a felszabadulás utáni egész korszakot a maga teljességében bemutassák.

De még azt sem tartjuk elegendőnek, ha a vidéki muzeumnak ilyen osztálya létesül, hanem szükséges az, hogy e köré az új osztály köré az aktívákat, a muzeum barátok széles körét is hozzákapszoljuk. A termelőszövetkezetekben, a gyárakban, az üzemekben, iskolákban, tudományos intézetekben a muzeumok aktíváinak is ott kell lenniök, akik gondoskodni arról, hogy mind az a tárgy, dokumentum, mely muzeális jellegű és alkalmas arra, hogy a vidék fejlődését életét bemutassa, bekerüljön a muzeumba. Ezzel kapcsolatban a Bjelorusz SzSzk-ban határozatot hoztak arranzéve, hogy az üzemek, gyárak szövetkezetek, gépállomások, egyéb intézmények, a mai kor-

szakra vonatkozó muzeális jellegű tárgyaikat, dokumentumaikat szolgáltatassák be a helyi muzeumoknak. Ilyen jellegű az a módszer is, amelyet nálunk az Iparművészeti Múzeum vezetett be, amikor az egyes gyártól bekéri az iparművészeti jellegű alkotásuk egy-egy példányát. Ezt a kezdeményezést feltétlenül ki kellene terjeszteni a vidéki muzeumokra is, ezáltal igen jelentős, a mai korra jellemző muzeális anyagra tehetnének szert.

Minden muzeumi kiállítás végső soron egy hosszú ideig tartó tudományos munka eredménye, gyümölcse. Éppen ez az, mai eddigi kiállításainkon nem vehető észre, s rendszerint csak néhány odavetett kép, felirat képviseli a mai korszakot. A néprajz területén egy külön munkaközösség, mintegy 20-30 taggal foglalkozik az új életmód és kultúra kialakulásának kérdéseivel. Ez a kutatás már eddig is ért el bizonyos eredményeket, mely egyes helyeken kiállítások alapjául is szolgálhat. Hasonló kezdeményezéseket az Iparművészeti Múzeum is végzett. A Természettudományi Múzeum pedig ugyancsak végzett ilyenirányú gyűjtéseket. Nincs azonban olyan muzeumunk, mely a mai korszak történetének kérdéseit, tárgyi anyagának rendszeres gyűjtését egészében kézben tartaná. Ennek megfelelően a vidéki muzeumok sem kaphatnak éppen e korszak kérdéseinek vizsgálatával kapcsolatban megfelelő instrukciót, irányítást. Ez abból is következik, hogy a muzeumi területen jelenleg a néprajz, régészet, művészettörténet és természettudományok képviselői mellett nem kapnak helyet a történészek, elsősorban a legújabb kor történészei. Ezen oly módon kell segíteni, hogy történészeket is kell egyes muzeumokban elhelyezni.

A muzeumok dolgozói közül sokan nem látnak muzeumi feladatot a "jelenkor" tárgyainak gyűjtésében és a "jelenkor" kiállításában. Ha ezt meg is teszik, nem tekintik tudományos feladatnak, ebből következik, hogy a kiállításnak e jelenkorral foglalkozó része mindig gyengébb, sekélyesebb, mint a muzeum többi kiállításai.

Az új korszak kiállításánál mint alapvető követelményt kell leszögeznünk azt, hogy mindig párhuzamosan a régebbi korszakokkal s annak szerves folytatásaként kell kiállítani, hogy a látogató maga mérhesse le a bekövetkezett fejlődést. Ez egyúttal a kiállítás rendezője elé azt a feladatot is állítja, hogy az új része tárgyakban sem lehet szegényebb a réginél.

Az új korszak kiállítása más és másképpen kell, hogy történjen az országos és vidéki muzeumokban. Az országos muzeumokban egy-egy tematikus kiállítás mondanivalójának "elvezetése", amennyiben olyan jellegű, minden esetben a mai napig kell, hogy megtörténjen. Pl.: népviseletek történeténél a régiek mellett be kell mutatni a mai használt népviseleteket. Egy porcellán kiállításnál ugyancsak be kell mutatni az illető porcellángyár mai munkáját is. Nagy átfogó jellegű kiállítások témájának mai napig való elhozása országos muzeumaink számára feltétlenül elérendő feladat.

Általában az országos muzeumok a maguk szakterületüknek megfelelően rendezkedjenek be a szocializmus építése korszakának tárgyi és dokumentális anyagának a gyűjtésére. Ezúttal azonban tisztázni kell azt, hogy egy-egy szakmuzeum speciális gyűjtőterülete milyen terjedelemben, milyen irányban, meddig nyulik, pl. a Termé-

szettudományi Múzeum és a Mezőgazdasági Múzeum gyűjtőcéljait egymástól világosan el kell különíteni. Ugyancz a kérdés merült fel a Történeti Múzeum és a Nép-rajzi Múzeum, nemkülönb az Iparművészeti Múzeum esetében is.

A szocializmus építése korszakának muzeumi anyagának gyűjtése és bemutatása a vidéki muzeumokban komplex feladat, - azaz az elmúlt évtized társadalmi, politikai, termelési és kulturális fejlődésének képét egy-egy vidéki muzeum unknak a saját közigazgatási, illetőleg közös történeti-társadalmi jelleggel bíró területére növe együtt kell bemutatnia. Persze, ahol erre mód nyílik, a vidéki muzeum egyes szakcsoportjainak keretén belül elkülönítve is.

Következétesen kell dokumentálni a vidéki muzeumnak: az általa tárgyalt terület lakosságának társadalmi és politikai történetét. Össze kell gyűjteni az összes dokumentumokat, írásos, ábrázolásos és tárgyi emlékeket, amelyek 1945-től kezdődően megvilágítják az országos fejlődéssel összefüggésben a terület legdöntőbb politikai és társadalmi eseményeit, a felszabadulás körülményeit, a háborus károkat, az első társadalmi, politikai szervek megalakulását, a földreformot, az újjáépítést, a régi és új társadalmi erők harcát és döntő konfliktusait, a Kommunista Párt fejlődését, sikereit és harcát a lakosság döntő többségének megnyeréséért, a 3 éves és 5 éves terv beruházásait, építkezéseit, a szocializmus alapjainak lerakását a mezőgazdaságban, vidéken, harcot a kollektív mezőgazdaság megteremtéséért, általában a falusi dolgozó tömegek erőfeszítéseit felemelkedésükért, szocialista jövőjükért és a békéért. A dokumentációból élesen kell, hogy kitűnjék a felszabadulás utáni fejlődés két korszaka, az első, amelyet a földreform vezetett be és a fordulat évéig tartott, a második, amely a fordulat éve után a kollektív gazdaságok és gépállomások megteremtésével kezdődött. A dokumentálás legyen hű az igazsághoz és mutasson rá azokra a nehézségekre is, amelyekben az illető vidék lakossága fejlődése során átment és amelyeket legyőzött. A dokumentálás kísérelje soron a vidéki dolgozók különböző társadalmi osztályainak egyéni fejlődését is, hogy lemérhető legyen az így megtett utjuk, - helyes ezuttal az egyéni sorok tükrében is megmutatni a fejlődést. Az anyaggyűjtés a dokumentáció minden formájára térjen ki: okiratok, plakátok, rendeletek, fényképek, festmények, rajzok, emléktárgyak, grafikonok, eredeti visszaemlékezések, makettek stb. mind e cél szolgálatába állítandók!

A népi demokratikus fejlődés másik nagy témaköre a nép-gazdaság fejlődésének a bemutatása, tehát az iparnak, mezőgazdaságnak, kereskedelemnek stb. alakulása a szocializmus építésének körülményei között. Ezekről a témáktól muzeumaink eddig elég nagymértékben idegenkedtek vagy csak hozzávetőlegesen foglalkoztak velük, pedig nyilvánvaló, hogy a fejlődésnek tárgyakon és dokumentumokon való bemutatása az egész korszak megértésének a kulcsa. Először az ipart kell kiemelnünk. Kiindulva gyáraink, ipartelepeink háborusujtotta állapotából, az újjáépítésen, az állami kézbevételeken keresztül a legújabb szakasz magasszintvonalu szocialista fejlődéséig. Az ipartelepek, gyárak, üzemek makettjei, gépi felszerelésük modelljei, az újítások, ésszerűsítések bemutatása, a sztahánovista eredmények megismertetése mind-mind beletartoznak a kiállítás tervébe. Ugyanakkor be kell mutatnunk a gyári termelésnek a legkülönbözőbb termékeit is, aszerint, hogy a felszabadulás óta a

produktumok milyen fejlődésen mentek keresztül, mennyit és hogyan javult a minőségük stb. De képet kell tudnunk nyújtani az üzemek és a gyárak belső életéről, a munkások biztonságát, egészségét, kulturális fejlődését szolgáló intézményekről és létesítményekről, sőt be kell mutatnunk a munkások otthonait, életkörülményeik jellemző jelenségeit. A mezőgazdaság fejlődését bemutató kiállítási részlegnek hasonló alapossággal kell eljárnia, tájékoztatnia kell a látogatót azokról a nehéz körülményekről, amelyek közül a magyar mezőgazdaság 1945-ben elindult, a földreform eredményeiről, a dolgozó parasztságnak a korszakban elért sikereiről, a termelészövetkezeti mozgalomért folytatott harc állapotáról, tsz-eink, állami gazdaságaink, gépállomásaink termelési színvonaláról, hibáiról és eredményeiről egyaránt. Itt is a lehető legtágabb tér nyílik a dokumentálásra: gépmodellek, termelési tervek, a legújabb agrotechnikai, agrobiológiai, zootechnikai eljárások ismertetése, a sikeres termelési eredmények bemutatása, preparátumok, növényi és állati termékek kiállítás céljára való bemutatása mind előnyösen szolgálhatják ezt a célt.

Szocializmust építő népünk kulturájának és életmódjának fejlődését mutathatja be az anyaggyűjtés, a kiállítás harmadik nagy témaköre. Ez felöleli mindazt, amit népünk az elmúlt évtizedben a közoktatás és a népművelés terén elért, ugyszintén magában foglalja a hagyományos népi kultúra és életmód átépülésének és fejlődésének minden kérdését. Az iskolák, kulturotthonok, a könyvkiadás, az olvasás, a művészetek stb. helyi fejlődéséről kell számot adjon a kiállításnak ez a részlege és teljes alapossággal tárhatja fel az életmód átalakulásának s jelenlegi helyzetének minden részletét: a lakáskulturát, a táplálkozást, a ruházatot, a hagyományos szokásokat, a család belső fejlődését, a népköltészetet, népművészetet és így tovább. Különösen jelentős anyagot gyűjthetünk a népi diszitőművészet területén. A kerámia, faragás, himzések legjelentősebb új alkotásainak a muzeumainkban a helye, hogy világosan dokumentálják diszitőművészetünk fellendülését. Külön kell gyűjtenünk és kiállítanunk különösen a "Népművészet mestere"-inek alkotásait és a rájuk vonatkozó más jellegű anyagot is. A kulturcsoportok, táncgyűjtések dokumentációs anyaga is bele kell, hogy tartozzék a gyűjtés keretébe. Hü képet ad és kell is hogy nyújtson a kiállításnak ez a részlete arról a kulturális forradalomról, amely az egész dolgozó magyar társadalom legszelesebb tömegeit érinti, s amelyeknek során a hagyományos népi kultúra új tartalommal telítve a dolgozó néptömegek kulturális igényeinek kifejezőjévé válik. De gyűjteni való tárgy bőven akad: a földművelés, az állattartás, az étkezés, a házberendezés és más területeken is. Megbeszélésünknek éppen az egyik feladata, hogy megállapítsa, milyen jellegű tárgyak azok, melyek muzeumi gyűjtése, feltétlenül kívánatos, melyeknek segítségével az új kultúra és életmód jól bemutatható. A kiállítás sikeres megoldása ezuttal is azon mulik, hogy minél több tárgyat tudjunk bemutatni a látogatóknak s minél nagyobb részletességgel tudjuk kézzelfoghatóvá tenni az életmódban, s a tömegek művelődésében beállott alapvető fejlődést.

Mondani sem kell, hogy a népi demokráciánk fejlődését bemutató kiállításnak és anyaggyűjtésnek ez a három nagy témaköre egy-egy adott konkrét téma feldolgozása esetén a kivitelezésben egymással szorosan összefonódik és a fejlődésben ténylegesen elfoglalt helyén és méreteiben nyer kifejezést. A kiállítási feladat komplex

voltából következik tehát, hogy egy-egy ilyen kiállításnak - megrendezése, anyagának előkészítése és bemutatása a különböző érdekelt szakterületek együttműködésén és kölcsönös együttműködésén mulik.

Balassa Iván

Vidéki muzeumaink feladatai a szocializmus
építésének korszakában

A Központi Vezetőség márciusi határozatának megállapításai - éppugy, mint politikai, gazdasági és kulturális életünk különböző vonatkozásaiban - a muzeumi munkában is feltárták az eddigi hibákat és meghatározták a soronlévő feladatokat. Mindazok a hibák, amelyeket a határozat felsorolt, a muzeumok tevékenységére is jellemzőek voltak, következésképpen a határozat által megjelölt feladatok a muzeumi munkában is irányt mutatnak. Az sem véletlen, hogy a miniszterelnöki székfoglaló egyik fontos feladatunknak a tudomány és a gyakorlat kapcsolatát, az iskolai és a népművelési munka megjavítását tűzte ki célul.

Minden muzeológusnak foglalkoznia kell azzal az eddig eléggé elhanyagolt és mellőzött kérdéssel, hogy a szocialista társadalom kialakításában, létrehozásában, megerősítésében milyen szerepe van a tudománynak s ezen belül milyen szerep jut a muzeumi munkának. Szem előtt kell tartanunk azt a tényt, hogy amikor a tudomány, a muzeum embereinek sikerül megszabadulniok a kapitalizmus béklyóitól, a szocialista társadalom építésének korszakában már nem a kizsákmányolókat, hanem a népet kell szolgálniok. Be kell tölteniök annak a felépítmények a szerepét, amely miután létrejött, " hatalmas cslekvő erővé válik, tevékenyen hozzájárul alapjának kialakulásához, megerősödéséhez, mindent megtesz, hogy segítsen az új rendnek a régi alap és a régi osztályok felszámolásában és megszüntetésében. " Tehát a magyar muzeumokban is meg kell kezdeni azt a tervszerű és céltudatos munkát, amelyet pl.: a szovjet tájmuzeumok is végeznek. Muzeumaink kiállításainak, kiadványainak, előadásainak, általában minden tevékenységüknek a legszigorubb tudományos módszerekkel, helyi konkrét anyaggal kell szemléltetniök a társadalmi fejlődést, a szocializmus építésének küzdelmeit, harcait, gazdasági, politikai és kulturális téren elért sikereit.

Amikor mindezeket tudjuk és meg is állapítjuk, felvetődik az a kérdés, hogy mit tettünk eddig? Nem sokat. Népi demokráciánk, a szocializmus építése korszakának muzeumi problémái néhányszor már felszínre kerültek, de a feladatok meghatározásában és céltudatos végrehajtásában nem jutottunk előre. Irtunk, beszél-

tünk róla, ki-ki maga módján ért is el kisebb-nagyobb eredményeket, de végeredményben egyhelyben topogunk sőt - eltekintve néprajzi kutatásaink eredményeitől - népi demokráciánk korszakának muzeumi problémái a Néprajzi Múzeumban megtartott ankétig háttérbe szorultak. Ennek okát muzeumpolitikánk több oldalú elvi tisztázatlanságában, a tudományos és a muzeumi munkában még mindig felélhető burzsoá nézetekben és nem utolsó sorban abban a szemléletben látjuk, amelyet a Központi Vezetőség márciusi határozata előtt a múzeumok tudományos dolgozóinak magatartásában is lábrakapott.

Nem határoztuk meg világosan muzeumaink új feladatait, új célkitűzéseit, alig vagy egyáltalán nem beszéltünk a muzeumi pártosságáról és teljesen megfeledkeztünk arról, hogy a muzeumi munkában éppúgy, sőt talán még inkább megtaláljuk a burzsoá szemlélet, gondolkodás csökevényeit, mint a tudomány, vagy a kultúra más területein. A tudományos öncélúság mind a témaválasztásban, mind az anyaggyűjtésben, nem különben a publikációinkban és a kiállításainkban gyakran felütötte a fejét. A néprajzi területén is talákoztunk ilyen jelenségekkel. Megmutatkoztak ezek a jelenségek a többi szakterületeken is nem kisebb mértékben. A szubjektívizmus, a tárgyaknak és jelenségeknek idealista értékelése mindannyiunk munkájára rányomta bélyegét. Muzeumaink hatalmas fejlődését, lehetőségeit ennek arányában nem követte a muzeumi munka minőségi változása.

A szocialista társadalom fejlődésében éppen a szocializmus jellegéből, fejlődési törvényszerűségeiből és mozgatóerőinek jellegéből, ered a tudományos elmélet szerepének megnövekedése, új elméletek, új módszerek kialakulása és mindenekelőtt a tudatos tevékenység jelentőségének felismerése. A világtörténelemben a szocialista társadalom az, amelyben először győz a tudatosság az ösztönösség felett. Éppen ezért a muzeumi munkát is egyre inkább a tudatosságnak kell jellemezni. Bár mostanában még igen gyakran előfordul, hogy a tudomány jelszava alatt éppen a tudatos elem sikkad el. Különösen akkor, ha a tudomány célkitűzéseiből kirekesztjük azt az alapvető feladatot, hogy a nép anyagi és kulturális színvonalát emelje.

A történelmi materializmus azt tanítja, hogy " a tudomán egészbenvéve mint a társadalmi tudat sajátos formája, a bennünket körülvevő világról, a természetről és a társadalomról, valamint a természet és társadalom mozgás-és fejlődéstörvényeiről alkotott ismeretek rendszere... Az objektív világ törvényeinek feltárásával a tudomány megadja a lehetőséget, hogy előre lássuk az eseményeket és egyben eszköz az ember számára, hogy gyakorlatilag megváltoztassa a világot. " Ennek értelmében a múzeum kutató és bemutató munkája sem lehet más, mint az objektív világ törvényeinek feltárása, a természet és a társadalom fejlődésének igazolására szolgáló tárgyi és egyéb anyag gyűjtése és feldolgozása, bemutatása a muzeológia különböző szakterületein. Alapjában véve ugyanígy fogalmazhatjuk meg a kiállítás célját is. A kiállítás a muzeumi anyag bemutatásának az a módja, formája és módszere, amely alkalmas arra, hogy a természet és a társadalom fejlődésének törvényeit a muzeumi anyagon keresztül meggyőzően szemléltesse, előbbre vigye a tudományt és a tudomány eredményeinek tudatosításával a nép széles tömegeit a társadalmi fejlődés újabb és újabb eredményeinek elérésére mozgósítsa.

Ezek az alapvető szempontok határozzák meg a muzeum a kutató és gyűjtő munkáját is. A muzeumi anyagot nem önmagáért az anyagért, a tárgyakért gyűjtjük össze, hanem azért, hogy azokkal bizonyos természeti jelenségeket, történeti eseményeket, általában a természet és a társadalom fejlődésének valamely állomását, egy-egy részletét, vagy folyamatait szemléltessük. Erre a célra pedig olyan adatokat, olyan tárgyi és dokumentációs anyagot kell összegyűjtenünk, amely a vizsgált vagy bemutatni kívánt témának lehetővé teszi minél sokoldalubb megvilágítását, ábrázolását. S ebben az ábrázolásban éppen a dialektikus módszer követeli meg a történeti szemléletet, azt, hogy a muzeumi anyag alkalmas legyen a múlt és a jelen szembeállítására, a fejlődés folyamatának és konkrét eredményeinek hangsúlyozására.

Természetes, hogy az elmondottak értelmében a vidéki muzeumokban a szocialista építés korszaka muzeumi anyagának gyűjtése komplex feladat a bemutatással együtt s így az sem lehet vitás, hogy a vidéki muzeumok egész munkáját lényegében ennek a komplex szemléletnek kell jellemezni. Sajnos, ez a szemlélet, ami több régi muzeumunknak egyik haladó vonása volt, egyre inkább elhalványul. A vidéki muzeumok kutató munkája és anyaggyűjtése egyre inkább a muzeológusok egyéni érdeklődésének szűk körére korlátozódik. Ezt tükrözik vissza egyes kiállításaink is és elsősorban azok, amelyek a társadalmi fejlődés szerves folyamatát, összefüggéseit nem szemléltetik. Ezek a kiállítások a tudományos öncélúság bélyegét viselik, az idealista nézeteket támogatják s a látogatók szemében a legjobb esetben is csak érdekes látnivalókat, romantikus igényeket kielégítő kuriozumokat jelentenek.

Hangsúlyoznunk kell, hogy egyoldaluvá, vulgarizátorokká válnánk, ha a kutató és a gyűjtő munkában csak az új korszakra vonatkozó anyagot látnánk. Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy az elmúlt korok életére vonatkozó sokrétű anyag is hiányzik vidéki muzeumaink gyűjteményeiből. Majdnem mindegyik vidéki muzeumunk anyagából hiányzik pl.: az a múlt századi, e századeleji anyag, amely nélkül pl. sem a falu kapitalizálódása, rétegződése, sem pedig a kapitalista ipar és gondolkodás térhódítása, a polgárisodás folyamata és mindezek megjelenési formája meggyőzően nem érzékeltethető, nem mutatható be. Márpedig a sokrétű muzeumi anyag mind a régi, mind az új bemutatásában elengedhetetlen feltétel. A társadalom mindennapi életének sajátosságaira jellemző - s elsősorban ezt a jellemzőt kell hangsúlyoznunk - és sokrétű muzeumi anyag mind a régi, mind az új bemutatásában nagyfontosságú. Az új anyag a régivel, az előbbivel együtt válik alkalmassá a meggyőző összehasonlításra. A múlt és a jelen, a régi és az új szembeállítása alkalmas csak arra, hogy bármely kutatási, illetve kiállítási témában erőteljesen domborítsa ki a szocialista társadalom főlényét minden eddigi társadalommal szemben.

Mind a múlt, mind a jelen vizsgálatában, a bemutatásra és szemléltetésre alkalmas tárgyi és dokumentációs anyag összegyűjtésében elsősorban a munkaeszközöket, a termelési viszonyokat, a termelt javak társadalmi felhasználásának rendjét kell számbavennünk. Persze kizárólag azt az anyagot, amely a vizsgált terület / földrajzi értelemben / földrajzi, történeti és gazdasági sajátosságait, a társadalommal összefüggő jellegzetességeket konk-

rét helyhez, időhöz, alkalomhoz és viszonyokhoz kapcsolva legjobban visszatükrözi. Ezután kell számbavennünk mindazt az anyagot, ugyancsak a vizsgált terület sajátosságainak megfelelően, amely a gazdasági renden alapuló eszméket, nézeteket, kulturális viszonyokat szemlélteti. Gyakorlatilag tehát vizsgáljunk és összegyűjtünk kell mindazt az eszköz-és szerszámanyagot, amely a vidék vagy annak egy-egy részére jellemző volt vagy ma is az. A gyűjtést természetesen már nem terjesztjük ki azokra a tárgyakra, amelyek egyrészt használatukban már a termelés általános, a helyi viszonyoktól független vonásait érzékeltetik, másrészt a gazdasági és kulturális fejlődés helyi eredményeinek létrehozásában döntő szerepük nem volt. Körülbelül ugyanezt mondhatjuk el az eszmékre, nézetekre, a kulturára vonatkozó anyagról. Kivételt alkotnak - természetesen - azok a tárgyak, amelyek a kapitalizmus kibontakozása előtt, idők ritkaságszámba menő emlékműanyagát képezik.

Amikor az anyaggyűjtésről beszélünk, nem hallgathatjuk el azt sem, hogy ennek a munkának a korlátait, illetve határait egyrészt a muzeológia napjainkig kialakult gyakorlata és módszere, másrészt szervezeti, anyagi és egyéb lehetőségeink szabják meg igen jelentős mértékben. Bár a szovjet tájmuzeumokat példaképnek tekintjük, azonban azoknak más feltételek, más körülmények és viszonyok között más szerepük van, mint a mi vidéki muzeumainknak, így feladatukat, munkamódszereiket sem alkalmazhatjuk mechanikusan a mi viszonyainkra. Ennélfogva vidéki muzeumaink egyenlőre az új élet teljes ábrázolását, a szocialista építés korszakának sokoldalú bemutatását sem végezhetik el kellőképpen, a szovjet tájmuzeumokhoz hasonló, vagy azokéval azonos módszerekkel. Ennek amint az előbbieken láttuk, egyik oka éppen az elmúlt korszakokra vonatkozó anyag hiányosságában mutatkozik a másik pedig a természet és a társadalom, a gazdasági és kulturális élet minden vonatkozására kiterjedő kutatások feltételeinek elégtelenségében. Így meg kell elégednünk azzal, hogy gyűjtéseinket a táj etnikus sajátosságait, a vidék vagy megye jellegzetes gazdasági és társadalmi formációit igazoló tárgyi és dokumentációs anyagra korlátozzuk. A kiállításokban pedig főleg egy-egy szűkebb, körülhatárolt témának részletes bemutatására kell törekednünk.

Egy-egy téma bemutatásával is igazolhatjuk muzeumaink fontos nevelő feladatát, a szocialista tudat kialakításában, a népművelésben nélkülözhetetlen funkcióját. Azt a funkcióját, amelynek teljesítésé" különösen most, a szocialista gazdasági és társadalmi rend kialakítása érdekében, a vidék soronlévő népművelési feladatainak megvalósításában a muzeumoknak vállalniuk kell.

A vidéki muzeumok kiállítási tematikájának megválasztásában, amikor soronlévő feladatokról beszélünk, azt sem szabad elfelejtenünk, hogy az előbb elmondottak értelmezése szerint voltaképpen minden kiállítás lényegében agitáció, vagy propaganda. Ennek szükségszerű következménye, hogy a muzeumi kutatások és kiállítások tematikai formáit az eszmei célkitűzéseknek kell tartalommal megtölteniük. S ezekben az eszmei célkitűzésekben mindig megtaláljuk az agitáció vagy propaganda funkciót. Sőt, minél tökéletesebb a téma kidolgozása és illusztrálása, annál erőteljesebb az agitativ, vagy propagativ funkciója. A muzeumi tevékenység ilyen értelmű jellegének alapvető követelménye, hogy a kutatás és a gyűjtés előre meghatározott, pontosan körvonalazott terv szerint történjék. Válasz-

tanunk kell a két lehetőség között: általában gyűjtünk-e anyagot, vagy pedig egyelőre meghatározott, elméletileg is kidolgozott téma bemutatásához. Mind a két módszernek megvan a maga jelentősége: az egyiknek a muzeumi munka későbbi, a másiknak a mai szakaszában.

Lássunk most egy példát, hogyan történik egy kiállítási téma megválasztása, kidolgozása és kivitelezése.

A muzeum április 4-re kiállítást tervezett. A muzeum vezetője a járási pártbizottság első titkárával és a népművelési osztály vezetőjével beszélte meg a kiállítás tematikáját. A közös megállapodás alapján "Mezőgazdaságunk multja és a nagyüzemi gazdálkodás" című témát választották. A téma jelentőségét még kidomborította a márciusi határozat. A témaválasztáskor a téma kidolgozásának körvonalai is kibontakoztak. A rendelkezésre álló és begyűjtendő anyag figyelembevételével, egy néprajzos, egy régész és egy természettudományos muzeológus, illetve tudományos munkaerő által biztosítható munka feltehető eredményeként megoldhatónak látszott olyan kiállítás elkészítése, amely a mezőgazdasági eszközök fejlődésével szemlélteti a megye, illetve a járás mezőgazdaságának fejlődését, mégpedig konkrét, meggyőző anyaggal és példákon keresztül.

A kiállítási téma megválasztása után a muzeológusok a helybeli mezőgazdasági technikum igazgatójával és tanáraival konzultáltak. A konzultáció eredményeként megállapítást nyert, hogy a kiállítás technikai feltételeinek / kiállítási helyiség, rendelkezésre álló kiállítási felület, költségvetési lehetőségek, stb. / figyelembevételével s ugyanakkor a fejlődés mai konkrét állapotának, mint jellemzőnek a bemutatására a technikum tangazdaságának szerepe és az egyik falu termelőszövetkezetének eredményei a legalkalmasabbak.

Az elkészült kiállítás négy részből állt. Első része az őskori földművelést, második része a feudális, harmadik a kapitalista, negyedik pedig a szocialista mezőgazdaságot, illetve ezeknek termelő eszközeit és termelési módjait szemléltette. Nem kívánunk itt foglalkozni a kiállítás minden részletével, mindössze a bemutatásra felhasznált anyagot soroljuk fel. Az első részben kőkapák, rézcsákányok, bronzbalták, bronzsarlók, őrlőkövek és grafikus illusztrációk, köztük az ekéé is, a másik részben ásósaruk, kapák, sarlók, ekesaruk, korabeli ábrázolások fényképreprodukciói, birtokmegosztási térkép stb. kerültek kiállításra. A harmadik részben a földművelésre vonatkozó néprajzi anyag szerepelt. A negyedik részt a felszabadulás, a földosztás emlékényaga vezette be, majd egy térkép a termelőszövetkezetek, a gépállomások fejlődését szemléltette. Ezután következett a tangazdaság szerepének bemutatása. Az illusztrációs anyagon kívül, amely főleg a gépesítést és a mezőgazdasági közép-kaderek jelentőségét domborította ki, a tangazdaság adottságaira jellemző termelvények kerültek első sorban bemutatásra. Ott találtuk a gazdaság szekereinek pontos kicsinyített mását, kis zsákokat, a legjellegzetesebb ipari növény, a dohány kezelésének helyben kialakult módjait ábrázoló munkafolyamatok egy részét, üvegtálcák alatt a termésmintákat stb. A termelőszövetkezet bemutatásánál tárgyi anyag felhasználására nem volt lehetőség, mert a kiállítási teremnek az a része, ahol a termelőszövetkezetéről kellett volna szólni, azt nem tette lehetővé.

A nagyüzemi gazdálkodás fejlődésének és eredményeinek tárgyi anyagon keresztül történő szemléltetésére, az elmondottakon kívül, még sok lehetőség volt. És a probléma nem is a tárgyi anyag hiánya, hanem éppen ellenkezőleg, a sok közül a jellemző kiválasztása volt. Rendelkezésre álltak a tangazdaság és technikum létrehozására, működésére vonatkozó dokumentációk, az iskola szemléltető eszközei, modellek, az állattartással és a mezőgazdasággal kapcsolatos kisebb tárgyak, stb. Ezeket mellőzni kellett egyrészt a helyszüke miatt, másrészt pedig azért, mert a heterogén tárgyi anyag a látogató figyelmét eltérítette volna a kiállítás mondanivalójának lényegétől.

Az előbbi példát csak azért említettük meg, hogy kellőképpen hangsúlyozzuk az új korszak bemutatásában helyesnek látszó tárgyi anyag kiválasztásának szempontjait. Ismételten hangsúlyoznunk kell azt is, hogy a makettek, a modellek és olyan tárgyak bemutatása, amelyek általános fejlődési törvényszerűségek eredményei, a vidéki muzeumoknak nem feladata. Az elsőrendű követelmény, - s ez éppen a muzeumi munka jellegéből következik, - hogy a tárgyakkal és a dokumentációs anyaggal bemutatásra kerülő tematika összefüggéseit, helyi sajátosságait s a téma törvényszerűségeinek a tárgyakban és a mindennapi életben kézzelfoghatóan visszatükröződő történeti folyamatát félreérthetetlenül szemléltetni tudjuk.

Ezért helytelen lenne, ha a szocialista építést szemléltető anyag gyűjtésében, kiállításában csak a régi tematikai, vagy módszertani elveket tartanánk szem előtt. Itt - néprajzi vonatkozásban **nem csak a folklórról, nemcsak a visületről, a népművészetről, a kismesterségekről, vagy a gazdálkodás új formáiról** van szó, hanem ennél is sokkal többről. Olyan jelenségeket is meg kell figyelniük, észre kell vennünk, amelyek eddig elkerülték a figyelmünket, amelyek szerves összefüggésben vannak a megváltozott élettel, a megváltozott gondolkozással és magatartással. A múlt, vagy a jelen életét szemléltető tárgyi és illusztrációs anyag gyűjtési, megoldási lehetőségei előttünk állnak. Nem is ezen van a hangsúly. Inkább azon, hogy kutatási, anyaggyűjtési és kiállítási módszereink alkalmasak legyenek arra, hogy az új életnek azt a vonását tudják kifejezni, érzékeltetni, amely a tárgyakban, az eseményekben a jellemzőt állítja a kiállításlátogatók elé.

Manga János

Régészek feladata a falugyűjtemények működésének

helyes irányba való terelésében.

Közel egy éve lesz, hogy a Főosztály szükségesnek látta a nagyarányokban kibontakozó társadalmi gyűjtésből létrehívott "muzeumok"-kal kapcsolatos kérdéseket felvetni. A Kulturotthon Főosztállyal közösen kiadott körlevél a " községek és kulturotthonok mellett létrehozott történeti, néprajzi, természettudományi stb. gyűjtemények létesítéséről, fenntartásáról és szervezéséről " érintette a gyűjtésben jelentkező pozitívumokat, feltárta hiányosságait, élesen állást foglalt a meg nem engedhető, törvénybe ütköző tulkapásokkal szemben és a kérdé~~s~~ rendezésére utasításokat adott. Az azóta eltelt időszakot ebből a szempontból elemezve megállapíthatjuk, hogy a muzeumalapítási láz emelkedett, a kiadott rendelkezés nem hozta meg a kérdés rendezését. Szükség volt arra, hogy az igen fontos problémát az Országos Muzeumi Bizottság márciusi ülése tárgyalja, s ennek nyomán újabb rendelkezések történjenek.

Nincs átfogó képünk a mozgalom terjedelméről, mert a gyűjtemények alapítói a bejelentési kötelezettségnek nem tettek eleget, s csak a sajtóban igen gyakran közölt hírekre támaszkodhatunk. Sem mennyiségileg, sem minőségileg nem látjuk tisztán az e téren elért eredményt, mégis úgy látjuk, hogy soha ilyen nagyarányú szándék nem nyilvánult meg a művelődéstörténeti anyag összegyűjtésére, annak felhasználására mind nevelői, mind népművelési vonalon. A szülőföld megismerésének, értékeinek megbecsülésére irányuló törekvés tettekre sarkalta a nevelőket, kulturmunkásokat és a szélesen kibontakozó községi monográfiáirások, lakóhelyismereti pályázatok, társadalmi néprajzi gyűjtés, iskolai szakkörök eredményeiből különféle elnevezésű muzeumokat hívtak létre. A mozgalom számos pozitívuma, a benne rejlő mozgósító erő feladatunkká teszi, hogy a kérdést felszínen tartva helyes irányba tereljük, káros kinövéseinek gátat vessünk.

Hogyan állnak vidéki muzeumaink e kérdéssel kapcsolatban? Van segítő szándék, azonban nem tulajdonítanak olyan jelentőséget a mozgalomnak, hogy a sokszor ösztönös kezdeményezést irányítani tudnák, a benne jelentkező pozitívumot a muzeum szolgálatába állítanák. Néprajzi vonatkozásban számos kezdeményezés történt a helyes gyűjtési módszerek előmozdítására, az Adattári Értesítő, a vidéki muzeumok mellett működő néprajzi szakkörök komoly segítséget adtak, ami lemérhető a társadalmi gyűjtőmunka emelkedő színvonalán.

Sokkal bonyolultabb kérdésnek látom a történelmi anyag gyűjtését. Bár a gyűjtés területe időben igen nagy távlatokat ölel fel, a gyűjtés természete és a lehetőségek sokkal korlátozottabbak. Anyagi és törvényszabta gátjai más jellegűvé teszik e munkát. Ezen a téren iránymutatást nem kaptak. Az egyéni gyűjtőszervező sokszor kicsinyes szempontjai nem helyes utra vittek számos neve-

lőt, kulturmunkást és a régészeti orvásokat igen erős elburjánzásában jutottak kifejezésre. Sok helyen a határukban lévő régészeti lelőhelyek, várromok feltárását vették tervbe társadalmi munkával. A dillettáns turkálás feltétlenül káros megakadályozására érvényt kell szerezni a muzeumi törvénynek, azonban nem az adminisztratív módszerek azok, amelyek célhoz vezetnek.

A Történeti Múzeum egyik osztályértékeztetésén e kérdésről beszélve B. Kutzián Ida a régészeti gyűjtőket három kategóriába sorolta:

1./ A szenvedélyes magángyűjtők. Ezek egy része még a múltban kezdte gyűjteménye összehordását, rendszeresen olvas szakirodalmat, hogy a legfontosabb ismeretekkel felvértezve vele éljen az anyaggal. Ragaszkodik gyűjteményéhez és a lehetőségekhez képest igyekszik kámban tartani és megőrizni. Ismert típus volt ez a múltból, jóirányú gyűjtőszenvédélyű nemes adományaik révén a leggyakrabban muzeumaikat gazdagították. Számuk megfogyott ugyan, de most fellendülőben van. Utalok a dunaalmási Lehoczkyra, aki az évek hosszú sora óta folyó építkezés alatt megmentette a bronzkori urnákat a szkréperektől és a kubikusok ásójától. Még anyagi áldozat hozásával, apró jutalmak biztosításával is azon volt, hogy gyűjtse az anyagot, azt restaurálja és megőrizze a biztos pusztulástól. E tudatos gyűjtők, ha gyűjtőszenvédélyük nem ragadtatja el őket, ha törvénybe ütköző cselekedetet nem végeznek, igen hasznos segítőtársai a múzeumnak. A velük való foglalkozásban a megnyerés eszközeivel arra kell törekednünk, hogy az anyagukról szóló feljegyzések, a tárgyról készült kartonok a múzeum adattárába kerüljenek. Olyan kapcsolatot kell velük létrehozunk, hogy ne titkolják el a múzeum előtt gyűjteményük tárgyait, ne kerüljék el egy alkalommal sem a múzeumot, ha annak székhelyére utaznak.

2./ A második kategóriába azok a gyűjtők tartoznak, akik " emlék " gyanánt szedik össze előszeretettel a régészeti tárgyakat. Főképpen a nagy építkezéseknél dolgozó műszaki szakemberek, vállalatvezetők, mérnökök, munkavezetők elégitik ki ilyen módon passziójukat. A jutalmul adott pénzek serkentik a munkást a talált tárgy odaadására, ha a " felvevő piac " megélénkül, ez szinte apró mellékkeresetté válik. Legélesebben e jelenség Sztálinvárosban nyilvánul meg. A gyűjtő birtokába került régészeti anyag kisebbik része állandó lakóhelyére kerül, zöme az irodában kap helyet, s részben ugyis tekintik, mint a vállalat érdekességeit. Ha eltávozik a műszaki gyűjtő, a vállalat irodájában lévő régészeti anyag lassan, de biztosan elkallódik. Igen tanulságos példa a tiszalöki eset, ahol egy igen értékes viking-lándzsákkal mellékelt sir anyaga került az egyik főmérnökhöz. A leletet a Történeti Múzeum régészeti lefényképezték, segítettek a vállalat irodájában kiállítani azzal a céllal, hogy majd későbbi időben beszállítják a múzeumba. A duzzasztómű építésének befejezése után a főmérnök Kazincbarcikára került, vitte magával a lándzsákat is, a többi anyag valószínűleg szétkallódott. Az anyag visszaszerzése folyamatban van. Hol történt itt a hiba? Véleményem szerint ott, amikor nem tudtunk érvényt szerezni a muzeumi törvénynek, amely világosan kimondja, hogy a földből előkerült régészeti forrásanyag tulajdonjoga az államkincstárt illeti. A vállalatvezető, a Pártszervezet segítségét kellett volna kérni, hogy a muzeumi szakember meggyőzze a főmérnököt, hogyha még jutalmat is fizetett

érte, jogtalanul, törvénszegően került birtokába, nem illeti meg a leletet. Ha az egész vállalatot befolyásolva arra törekedtek, hogy a vállalat gyűjteményének tekintsék, akkor felettes szerveinél kellett volna érvényt szerezni a törvény biztosította jogoknak. A tapasztalat azt mutatja, hogy a műszaki értelmiség zöme megnyerhető a muzeum ügyének, ha ezt a régész komoly feladatának tartja. Gondoljunk vissza arra, hogy a lelkes kulturmérnökök, társulati vízmérnökök, hadimérnökök adományaiából hány gyűjteményünk gazdagodott a múltban. És ma is el lehet ezt érni szíves munkával. Van rá példa bőven. A Kavicskotró Vállalat egészséges kezdeményezése példa-mutató e téren. A Vállalat szakszervezeti bizottsága a lelkes régészbarát Bakács Andrással rendszeresen összegyűjti a folyamot-rás alkalmával előkerült régészeti anyagot, amelyet a hajóegységeken teljesítő brigádvezetők szinte diadalörömmel szállítanak a vállalat központjába. A vállalat kiépítette a kapcsolatát a Történeti Muzeummal, amelynek gyűjtőhelye lett. A muzeum konzerválja az anyagot, elvégzi a kiállítás munkáját és utána a vállalat átadja az anyagot, a gyűjtőterületileg illetékes muzeumba kerülnek a tárgyak. A vállalat és a muzeum jó együttműködése rendkívül sok eredménnyel jár a régészeti tárgygyűjtésben. A Kavicskotró Vállalat kezdeményezése követendő példa. Bőven van rá példa, hogy műszaki értelmiségiek még ha maguknak gyűjtötték is az anyagot - meggyőzés útján átadják a muzeumnak. A nagybátonyi ásatásnál az üzemvezető főmérnök részéről tapasztaltuk ezt.

Régészeink a vállalatok központjában tartandó előadásokon tehetnek legtöbbet a magángyűjtés helyes irányba való tereléséért. A központokban előadásokon fel kell vetni a kérdést népszerűsítő előadás keretében, míg a munkahelyen tartott előadásokon a meggyőző érvek az előadásba beleszöve kecségtetnek jobb eredményekkel. Ebben a munkában mind a fővárosban, mind vidéken bőséges feladatot találnak régészeink.

3./ A harmadik terület - s egyben a legszélesebb is - az iskolai régésztevékenység. Erdész Sándor a Köznevelésben megjelent cikkében Éry István a Muzeumi Híradó 1954. nov. dec.-i számában a kisvárdai népszerűsítő munkáról irt beszámolójában helyesen vázolta fel a feladatokat a széles mederben folyó mozgalom helyes irányba való tereléséről. Ahogy a pedagógusok között nem lett kellő hatása Erdész cikkének, ugyanugy elmondhatjuk, hogy vidéki régész-történész muzeológusok között nem lett visszhangja Éry István feladatokat szabó elgondolásainak és nem követték eddig számottevőnek mondható tettek. Pedig a szülőföld megismerésére irányuló törekvés különböző formában ezen a területen nyilvánul meg legerősebben, a tulbuzgalom, a versengés ezen a területen jelent legtöbb illegális ásatást. Ez a kérdés egyik oldala. A másik pedig, hogy a lelkes és tárgyi anyaghoz is érteni akaró pedagógus vezetésével a tanulóifjúság, a legszorgalmasabb munkáskeze a régészeti gyűjtésnek. Bármily jó lenne a leletmentő hálózat működése, a leletmentések gyors foganatosítása, az előkerült leletek kisebbik részét tudnánk szakrégészek munkájával feltárni. Véletlenszerűség és a tömeges leleőhelyek miatt a leletanyag jó része ma is elpusztul anélkül, hogy valaki is felfigyelt volna rá. Ebből menti meg, sajnos megfigyelések nélkül, legtöbbször csak tárgyi anyagot a nevelő, a szorgos iskolás kéz. Sok anyag gyülik be évente anélkül, hogy erről a muzeumoknak tudomása volna. Nincsenek adataink a bekerült anyag terjedelméről, azonban néhány eset rávilágít arra, hogy tetemes anyaggal kell szá-

molni. Példának a Váctól 10 km-re fekvő Penc községben gyűjtő Jakus István tanító esetét hozom fel, aki két év alatt többszörösen több anyagot gyűjtött be, mint a tőszomszédságában működő váci múzeum tíz év alatt. Pontos lelőhely-katasztere, feljegyzései vannak, amelyek igen hasznosan segítik elő a tudományos kutatást is, különösen akkor, ha például az ilyen típusu gyűjtőkkel rendszeresen foglalkozik a körzetébe tartozó vidéki régész. Jakus Istvánhoz hasonló buzgó "régészek" sokan vannak, hasznosak a múzeum szempontjából. Nem akarnak ezek versenytársai lenni a helyi múzeumnak, még ha egyelőre ragaszkodnak is az iskola tulajdonának tekintett anyag birtoklásához. A velük való kapcsolatban arra kell törekedni, hogy a vidéki leletbejelentő hálózat aktív tényezői legyenek. Meg kell próbálni, hogy a múzeum gyűjtőlapot adjon ki, amelyen a gyűjtő negyedévenként beküldve eljuttatja a múzeumnak gyűjtött anyagának listáját. A múzeum látogassa meg évenként a gyűjteményeket, segítsen a meghatározásban, vegye fel kartonra a tudományos szempontból fontos anyagot. Tegyen kísérletet arra, hogy az anyag kiválasztásával a többi gyűjtők anyagával együtt időszaki kiállításon mutassa be a múzeum a területén talált anyagot, hangsúlyozva a gyűjtők érdemeit.

Sikeres kezdeményezésnek tartjuk a kisvárdai munkát, amelyben az iskola lelkes tanári kara és növendékei a múzeumi dolgozókkal összefogva igen értékes kiállítást hoztak létre. A kezdeményezésben szervezetileg az a követendő példa, hogy mind a kiásott anyag, mind az összegyűjtött forrásanyag a tájilag illetékes múzeum / Nyiregyháza / tulajdona, leltárilag is, és mint tartósan kölcsönadott anyag szerepel.

Természetesen igen sok vadhajtása van a pedagógusok túlzásba vitt és szenvedélyileg fajult régészkedésnek, amelyek nem építenek, hanem rombolnak még akkor is, ha jószándékból fakadnak. Az e tárgyban kiadott körlevélre adott válaszokból csak a bogárzói /Csongrád m./ példát emlitem meg, ahol a helyi pedagógus összefogva a tanulmányi felügyelővel a bronzkori temető további feltárásában látta a szülőföld megismerésének lehetőségeit, majd mindenáron szükséges leletmentés ürügyén kívánta továbbfolytatni a munkát a Szegedi Embertani Intézet és a múzeum bevonásával. Gyakran a múzeumvezetők maguk is beleesnek a társadalmi munkaerők kelkesítő felbuzdulásából adódó "olcsó" leletgyarapításba és maguk vállalkoznak az ásatások vezetésére. A múzeumvezető ilyen esetben nem gondolja meg felelősségét. Az ózdi példa is ezt bizonyítja. Hibát követ el, egyoldalról azzal, hogy kaput nyit a nem veszélyeztetett lelőhelyek feltárására irányuló nyomásnak. Az előkerült anyag restaurálása nem tud lépést tartani a jelenlegi kapacitással és így a kiásott anyag nem válik a tudomány számára forrásanyaggá. Hibát követ el más oldalról, abban, hogy engedély nélkül végez feltáró munkát. Minden múzeológusnak tisztában kell lennie a múzeumi törvénnyel, s az határozottan kimondja, hogy ásatást csak a Tudományos Akadémia engedélyével lehet végezni.

A régészeti orvászások meggátolására a főosztály lépéseket tesz. Az Oktatásügyi Minisztériummal együtt kiadandó rendelkezések azonban nem oldják meg a kérdést, amelynek megoldására a nevelés a legbiztosabb út. Helyesen vállalkozott Csalog József szentesi múzeumvezető, hogy a Múzeumi Híradóban is közölt téma alapján

vándorkiállítást készít és a felvilágosítás, megnyerés szolgálataiba állítja.

Több aktivitást kell tanusítaniok vidéki régészeinknek, muzeumvezetőinknek. Hatalmas összegeket fordítanak kutatóink arra, hogy az egyes korok monográfiáinak anyagát összegyűjtsék. Vidéki muzeumaink zömében folyik a leletkataszteri munka. Nem lesz teljes a munkájuk, ha nem veszik fel az iskolai gyűjtemények anyagát. A helyes kapcsolatok kiépítésével, a nevelés sokirányú eszközeivel oda kell hatni, hogy a sokszor öncélúan, gyakran tévutakon mozgó gyűjtést a muzeum szolgálatába állítsák.

Korek József

Tapasztalatok az Iparművészeti Múzeum szakembereinek

vidéki kiállításrendezésével

kapcsolatban

A következőkben leírt tapasztalatokat az Iparművészeti Múzeumban tartott vidéki időszaki-és vándorkiállítások tanulságait összegező megbeszélés alapján tesszük közzé. Célunk, hogy a gyakorlati tapasztalatok megvitatása által a vidéki kiállítások rendezését zökkenőmentessé tegyük.

- 1./ Az Iparművészeti Múzeum külső vagy vidéki kiállítás megrendezésére meghívást meghatározott személyekre nem fogad el a jövőben; csak, mint muzeum vállalja a rendezést, a feladat elvégzésére, a megfelelő szakembert a muzeum vezetősége jelöli ki. - A múltban gyanis előfordult, hogy vagy nem a legalkalmasabb személyt hívták meg, vagy olyan dolgozó részvételéhez ragaszkodtak, aki abban az időben egyéb munkákkal volt megterhelve.
- 2./ A vidéken kiállítást rendezők észrevételezték, hogy több esetben előfordult a helyi muzeumvezető beleszólása a munkálatokba, pl. olyan kérdésekben, melyekben a szakértő rendező volt illetékes a döntésre, tekintettel arra, hogy a rendezés felelősségét ő viselte.

Vélemény: a vidéki muzeumvezetőnek joga van a nála rendezett kiállítás rendezésébe beleszólni, azt a rendező messze-

menően vegye figyelembe, de a kérdésekben a döntés a kiállítás rendezését vezető szakemberé.

Szervezési problémák.

- 3./ Felmerült olyan eset, hogy a kiállítás rendezésének időtartama alatt, ill. a megnyitás napján a muzeumvezető hivatalos elfoglaltság / pl. ásatás / miatt távol volt /Kecskemét/. Feltétlen helyes lenne, ha a jövőben a vidéki muzeumvezető a kiállításrendezés időpontját, vagy a nyitás napját tudva, az Adattár részére értesítést adna, megelőzve a váratlan mentőásatási vagy egyéb munkálatokba való bevonását. Ez azért fontos, mert a Pestről érkezett muzeológus utasításait a beosztott dolgozók nem minden esetben fogadják el.
- 4./ A kiállítások nyitásának időpontját, ha azok április 4., augusztus 20., vagy november 7-i ünnepélyes alkalmakra esnek, úgy kellene beütemezni, hogy a helybeli üzemi, városi stb. ünnepekkel az időpont ne essék egybe, hanem jónéhány óras időköz legyen, vagy ha lehetséges, akkor az ezeket az évfordulókat megelőző vagy követő napra tegyék. Ellenkező esetben előfordult ugyanis, hogy nem volt megfelelő számú közönsége a kiállítás megnyitásának. Kecskeméten pl. négy helyen volt különböző nyitás, a tanács kiküldöttje egyik helyről a másikra ment, úgy hogy közben a közönségnek várakoznia kellett. Ezeket a helyi tanáccsal megbeszélve össze kell hangolni. Pl. Székesfehérvárott a megnyitó hivatalos személyek és a közönség egy órát várakoztak a tanács kiküldöttjére.

Vélemény: Helyesebb, ha a megnyitás az évforduló vagy ünnep napján van. A helyes időpont megválasztása az ütközések elkerülésére a helyi muzeumvezető feladata.

- 5./ Ha a kiállítás megnyitása nem kapcsolódik szorosan hivatalos ünnepekhez - pl. április 4. stb. - akkor szervezzék meg a muzeumvezetők úgy, hogy a kiállítás megnyitása önálló kulturális esemény legyen a városnak. Ehhez a kiállításnyitás időpontját az illetékes helyi szervekkel / helyi tanács, Népfőnt bizottság / jó előre rögzíteni kell.

Vélemény: Ez a helyi muzeumvezető szervezőképességén is múlik, hogy valóban önálló kulturális eseménnyé tudja tenni a kiállításnyitást. Ennek elérése azért lényeges, mert ezáltal nagymértékben biztosítható a muzeum helye a város kulturális életében.

Rendezési kérdések.

- 6./ A kiállításrendezési helybeli könnyebb lebonyolítása érdekében - a rendező helyszíni szemléljétől függetlenül - az Iparművészeti Múzeum kéri az illetékes vidéki muzeumvezetőket, hogy azoknak a helységeknél pontos alaprajzát küldjék be a múzeumnak, amelyben a kiállítást megrendezni kívánják. Az alaprajzon tüntessék fel a helyiségek hosszát, szélességét, magasságát, továbbá, hogy a szobák boltozatosak-e s a boltozatindítás

a földtől milyen távolságban kezdődik. Az alaprajzba jelöljék be az ajtó, ablak és egyéb felnyílásokat, ill. a terem közepén esetlegesen beépített vendégfalakat is. Jelölje meg, hogy milyen világítás van.

- 7./ Ha a kiállítás nem Pestről érkezik, hanem a helyi muzeum anyagából készül, akkor a muzeumvezető gondoskodjék előre a kiállítandó anyag restaurálásáról, mivel előfordult, hogy az utolsó pillanatban kellett az anyagot helyreállítani, ami a rendezési munkálatokat hátráltatta és a nyitás időpontját kéteessé tette.

Vélemény: Amennyiben az illető muzeum restaurátorral nem rendelkezik, a kiállítást rendező országos muzeumnak jó előre jelözze a restaurálás mértékét és a darabok számát.

- 8./ A muzeumvezető gondoskodjék arról, hogy az időszaki kiállítás rendezésének rendszerint rövid ideje alatt a muzeum segéderői rendelkezésre álljanak. Előfordult pl. Szegeden, hogy a kiállításrendezőre hárult a szövegek gépelése, a terem kiséperése, a vitrinüvegek mosása.

- 9./ A muzeumvezető gondoljon arra, hogy a rendelkezésre álló munkásokat esetleg munkaidő után is igénybe kell vennie. Mily módon tudná biztosítani a túlórák kifizetését - muzeumi pénzből-e, vagy tartalékoltnak összeget a kiállítás költségéből, avagy szabadnapban tudja kiadni az eltöltött időt.

Vélemény: Ezt minden esetben a dolgozókkal való előzetes megbeszélés alapján tegye a muzeumvezető.

- 10./ A muzeumvezető gondoskodjék arról, hogy a kiállításra szánt termék a pesti anyag megérkezése időpontjára üresen és kitarítva álljanak. Helyes, ha megfelelő mennyiségű szög, drót, zsinég és kéziszerszámok, takarítóeszközök a kiállításrendező rendelkezésére állanak. Előfordult ugyanis, hogy egyik muzeumban egyetlen szöveget és kalapácsot sem találtak.

- 11./ Az Iparművészeti Múzeum kéri, hogy az elfogadott kiállítási forgatókönyvön utólag a helyszínen a kiállításrendező csoport változtatást ne eszközölhessen, mint ez a múltban már előfordult.

Vélemény: Változtatások esetleg csak esztétikai szempontból - tárgyak, ill. feliratok elhelyezésére vonatkozhatnak.

- 12./ A kiállítás anyagának oda - és visszaszállítására kéri a muzeum a teherautó feltétlen biztosítását. Különben a kiállítás megnyitás időpontjának betartásáért felelősséget nem tud vállalni.

- 13./ A vidéki kiállításokhoz az Iparművészeti Múzeum vitrineket kölcsönadni nem tud, kéri, hogy erről a muzeumvezetők gondoskodjanak. Az alábbi vándorkiállításokhoz a következőkre van szükség: India kiállítás - 10 álló vitrin /minimálisan 8/, két három asztali tárló, 1-2 tabló.
Keleti fametszetek - képek aggatásához szükséges eszközök.

Vélemény: Helyes lenne, ilyen többszöri megrendezésre kerülő kiállításoknál - többféle szempontból - a kiállításához szükséges vitrinek, tárlók e célra való elkészítése és az anyaggal együtt való vándoroltatása.

- 14./ Az Iparművészeti Múzeum kéri a főosztálytól annak elrendelését, hogy a vidéki múzeumok a pesti anyagból, pesti szakértő által rendezett kiállításokat önhatalmulag ne bonthassák le. A megbontást csak a rendező vagy a helyette kiküldött munkatárs jelenlétében vagy az általa küldött írásbeli meghatalmazás alapján kezdhetik meg. Ugyanis pl. Gyulán, Szegeden és Kecskeméten önhatalmulag bontották le a kiállítást és mindegyik esetben többé-kevésbé súlyos rongálódások keletkeztek.

Vélemény: A kiállítás lebontásának időpontjában még a rendezés alkalmával állapodjon meg a két múzeum. Helyes ha a vidéki múzeum 10 nappal a lebontást megelőzően külön figyelmeztetné a rendező országos múzeumot. Amennyiben a megállapított dátumra a rendező múzeum szakembere nem megy a helyszínre, a lebontásból következő kárért az országos múzeum a felelős.

- 15./ A vándorkiállítások kopott, elmosódott feliratos tábláit a kiállítást lebontó múzeum továbbítsa a kiállításrendező csoportnak javítás céljából, megjelölve a következő állomás helyét és nyitási időpontját, ahová azt a csoportnak továbbítani kell. Erről a tényről a kiállítást fogadó múzeumot is kell értesítenie.

Propaganda.

- 16./ Helyes, hogyha a kiállításrendező a megnyitást megelőző héten a helyi lapban a hirdetésnél bővebb tudósítást ad a múzeumban nyíló kiállításról, annak anyagáról, célkitűzéséről stb. - az érdeklődés felkeltésére. Azért helyesebb, ha a rendező és nem a múzeumvezető írja, mert a múzeumvezető előtt ismeretlen a bemutatásra kerülő anyag.

Vélemény: A helyi lapnak adott tájékoztató közlemény másolatát, a kiállításról készült fényképekkel együtt küldjék el a múzeumi főosztály propaganda csoportjához, hogy országos lapokban való hirdetésre felhasználhassák.

- 17./ A nyitás előtt pedig 1-2 nappal jó propagandával előkészített előadást tartson minden esetben a rendező a kiállítás anyagához kapcsolódva, lehetőleg diapozitívekkel. Az a tapasztalat, hogy ezeknek az előadásoknak kivétel nélkül igen nagy sikerük volt, kellő propagálás esetén, amely azután a kiállítás látogatottságát is nagymértékben biztosította. Így nem fordulhat elő olyan eset, mint Szegeden, ahol a nem megfelelő propaganda miatt az előadáson - bár nem kiállításához kapcsolódott - mindössze 7 személy volt jelen, az előadó, a múzeumvezető, hivatalos tanácsi kiküldöttel együtt.

Azoknál a pontoknál, ahol külön véleményt nem irtunk, a felvetett kérdésekkel egyetértünk.

Összeállította: Héjj Miklósné.

Hozzászólottak: Némethy Endre, Kovács István, Solymár István.

A muzeumi kiállítások rendezésének kérdéseire

Az 1930-ban tartott nemzetközi muzeumügyi ankéton a kiállítások újfajta módszereit vitatták a legkitartóbban. Az új közönség új kiállítást-szemléelő módja, a kiállításokkal szemben sokhelyütt tapasztalt teljes részvétlenség okainak fölfedése, az akkoriban kipróbált s még ujnak ható " logikus = kronológikus " szemléltetési mód helyessége és alkalmazása: mindezek a szempontok szinte forradalmi jellegű változásokat készítettek elő és érleltek meg a két háboru közti muzeumi világban.

A viták és hozzászólások anyaga könyv-alakban is megjelent, számos jó képpel, elvi és gyakorlati utmutatással, ma is érvényes tanulsággal. / Enquete Internationale sur la Réforme des Galeries Publiques, Paris, 1930./

Ha nálunk keressük emez ankét várható eredményeit, eléggé elszomorító képet kapunk. ^Nehéz sivárabbat elképzelni is, mint a harmincas évek kiállításainak zsufoltsága, a főváros, de főleg a vidék muzeumaiban. S ha most közelebbre nézünk, be kell vallanunk, hogy a muzeumi kiállításoknak nálunk még évekkel előbb sem voltak hagyományai.

Amikor a rendszertelenül felépített, vagy rombadólt, sokszor anyag- vagy gazda nélkül maradt muzeumok kiállításainak építésére került sor, nem fogódzhattunk élő hagyományokba, olyanokba, amelyek régtől fogva megszabták volna nálunk az állandó jellegű kiállítások követendő elveit; majdnem minden egyes kiállításnak megrendezése teljesen új feladatként jelentkezett a tudós és a tervező számára egyképpen. Sokszor megtörtént aztán, hogy a muzeológus-tervező, szakmájának sáncaiba szorulva, saját tudományának mellénygomb-közelségéből értékelte csupán a kiállítás számos gyakorlati problémáját s csak szűk teret engedett a kivitelezőnek, akiből mégiscsak a nagyközönség szeme nézett, a nagyközönség igénye kért meghallgatást.

Tervező és tudós vitájából mindig a közönség került ki vesztesként.

Meg kell mondanunk, hogy a kiállítás-rendezés olyanfajta mesterség, amelyre sem tanfolyamokkal, sem pedig a soha-meg-nem-irt szakkönyvekkel nem lehet hozzáértőket nevelni. De a kiállításokon szerzett elvi, főképpen azonban gyakorlati tapasztalatainkat át lehet és át kell adni megfelelő formában az utánunk következőknek.

Pár éve tervezgettünk egy ilyen maradandóbb formát, a restaurálás kézikönyveihez hasonló, de annál talán jobb és gyakorlatibb könyvecskét. Elmaradt. Most pedig örömmel olvassuk a sorra megjelenő, irányelveket rögzítő, vagy gyakorlatias írásokat a Muzeumi Hiradóban, de változatlanul kevésnek tartjuk. Arra gondolván, hogy ez a sokféle, időről-időre megjelenő írás hová jut el s hogy valóban eljut-e oda, ahol szükség lesz rá, kételkedünk a várható gyakorlati eredményben. Maradandóbb forma, minden adottságra és részletre figyelő, a számtalan kipróbált és alkalmazást nyert gyakor-

lati utmutatást magába foglaló, képekkel, rajzokkal jól felszerelt, nyomtatott könyv valóban tanítója lehet a jövőnek. Nem normatív, hanem ösztönző és eligazító a mindig újszerű feladatokban; nem merev állást-foglalások tömege, hanem a különböző kiállítási formáknak a közönség felőli megközelítése; nem tudományos vértzetű, ijesztően körmondatolt szakkönyv, hanem élvezetes olvasmány, amelyre az is felfigyel, akire a kiállítások szakmai-tudományos előkészítő munkája hárul; olyanfajta könyv, amely az izlés fegyverével a zsufoltság, az értelmetlen bőség irás- és tárgybeli megnyilatkozásai ellen védekezik.

Talán tulságos is ennyi követelés. De a könyv fejezeteit olyan kiállítás tervezők tollára bízhatnánk, akik tudják már, hogy bizonyos elvek, módszerek s izlésbeli normák tisztázása ma sokkal követelőbb s fontosabb, mint bármikor ezelőtt.

Vagy legyen egyszerűen: olvasmány, az elmúlt évek rendezői munkájának rögzítése olyan módon, hogy legalább a gazdasági tervezésben elért, sokszor kinos takarékoskodás eredményeit kamatoztassa a későbbi tervező számára.

Az alább felsorolt fejezet-cimek csak utmutatás-féle egy ilyenfajta könyv szerkesztéséhez:

- 1./ Mai közönség és a kiállítás. / A közönség kritikai értékelése hatalmasat fejlődött, a kiállításon a valóban jelentékenyre irányul, de úgy, hogy túlnagy fáradsága ne legyen vele. Nem vágyik hosszadalmas mesékre, azt várja, hogy a tárgy önmaga fontosságával győzze meg s mindent félve elkerül, ami figyelmét a kiállított tárgytól elvonja. Stb./
- 2./ Kiállítás önmagáért, vagy a muzeumért. / Mit vár a nagyközönség a kiállítástól és mit a tudós. Miért fontos, hogy a kiállítás mögött, a kutató-helyiségekben jól rendezetten várja a teljes muzeumi anyag a kutatót. Raktár és adattár rendezésének kérdései, műszaki tanácsokkal példákkal. /
- 3./ Kiállítások tervezésének gazdasági vonatkozásai. Építési anyagok és felhasználásuk.
- 4./ Vitrinek, tárlók, táblák szerepe, építése. / Méretek fontos szerepe, egyensulya, gazdaságosság az építésben, stb./
- 5./ A rekonstrukciók szerepe és lehetőségei.
- 6./ A vezetőről. / Ne a tárgyi hiányosságokat egészítse ki. Ahol ilyen vezetőre van szükség, ott a kiállítás rossz. Inkább emlékeztessen a láttakra és tartsa ébren a további érdeklődést./
- 7./ Különbféle kiállítás-típusok építésének eddigi gyakorlati eredményei.
- 8./ A tárgyak biztonságának kérdése, kiállításon.
- 9./ Felirat és tárgy egyensulya. / Szép fejezet a szöveggönyv magyarsága érthetősége érdekében is. Miért fontos, hogy a nagyméretű feliratok legalább alakilag izlésesek legyenek? De miért

nem fontosak egyáltalán a hosszú feliratok? /

Ilyen tervezgetésben könnyen túllépünk a lehetőségek keretén. A kérdések egymásra torlódnak, az elintézni valók soknak látszanak és egymás fölé ágaskodnak. Bizonyos azonban, hogy az ilyen természetű könyv ezután sem tenné feleslegessé a tudósok szakértelmét és a tervezők művészetét. De megfelelő formában használni tudna a múzeum és a közönség kapcsolatának. S ha csupán a gazdaságosság terén, a jó ízlés nevében vivna ki jövő eredményeket, célját akkor is betöltené.

Bajcsa András

Muzeumi magyarázó szövegekről

=====

A kiállított anyag verbális magyarázata élő, vagy írott szóval látható el. Az írott magyarázat vagy a tárgy mellett, vagy a katalógusban kaphat helyet.

A kiállítások feliratainak problémája nem új: a gyűjtemények történetében tallózva már a görög gyűjteményektől kezdve találkozunk a kérdéssel.

Herondás IV. mimiambusában a Kos-i Asklepiostemplom szobor- és festménygyűjteményét megtekintő két asszony bizonyos szobrok talapzatán elhelyezett felirásról beszél.

A könyvnyomtatás hajnalának idejéből valók azok a templomi kincstárak egyes darabjait ismertető illusztrált leírások /Heiligtumsbücher/, melyek az egyes templomi körzetek időnkint ismétlődő ereklyebemutatói alkalmából a magyarázó papság számára szillabusként szolgáltak.

Tommaso Campanella /1568-1639/ "Civitas Soli"-jában ír egy általa elképzelt ideális közgyűjteményről, melyben minden kiállított tárgyat versbe foglalt felirat magyaráz.

Frederick Ruysch /1638-1731/ amszterdami anatómus furcsaságtárában az anatómiai preparátumokat latin versek magyarázták. /Ezt a gyűjteményt vette meg és vitte magával Nagy Péter cár./

Zacharias Conrad von Uffenbach "Merkwürdige Reisen..." című, 1710-ben Frankfurtban megjelent művében ír egy svájci polgári gyűjtő Claudius du Puy múzeumáról és többek között említi, hogy ez minden egyes tárgyhöz címkét mellékel.

A londoni királyi gyűjtemények anatómiai kabinetjében Doktor Michael Bernhard Valentinus "Musei Museorum" /Frankfurt a/M 1714/

- a szerint a bejárati ajtó mellett mindenki számára használható katalógus függött, a hátsó teremben lévő "systemata anatomica nervorum"-ot pedig verssel magyarálták.

C.F. Neickel "Museographiájában" /Léipzig 1727 / azt írja, hogy vigyázni kell arra, hogy a múzeumban a kép és felirat együtt legyen: mindenki több örömet érez, ha a megismertetett tárgy nem ismeretlen és a látogató nem marad tudatlan.

A francia forradalom hatására közgyűjteményekké vált európai nagy uralkodói kincstárak anyagát katalógusok magyarálták, de ezek nem mindig adtak pontos tájékoztatást a bemutatott anyagról. Még 1879-ben, tehát a közgyűjtemények létesülése után közel száz évvel is, jelent meg olyan katalógus, mint a braunschweigi múzeumé, amelyből az látható, hogy a vezetőt a gyűjtemény feldolgozása előtt szerkesztették és a múzeum raktárára és kiállító helyisége azonos volt.

A múlt század múzeumaiban a tárgy mellé helyezett leltári szám rejtélyét a pénzért vásárolható katalógus szövegei oldották meg. Falra, a kiállított tárgyak mellé ritkán tettek szöveget.

A múzeumok szocialista megújulásával ugynevezett dokumentációs szöveg / amin nem facsimile értendő / alkalmazására került sor és volt muzeológus aki sok, volt aki folthatásában szép szövegeket szeretett alkalmazni. Volt olyan is, aki Otto Neurath: "Bildhafte Pädagogik" /Wien 1927/ elvét követve visszatért a szövegnélküliséghez és apró, formai szimbólumok alkalmazásával operált.

Ha múzeumi kiállítás rendezése alkalmából abból az elvből indulunk ki, hogy anyagunkat háromféle látogató, a szakember, a sétáló érdeklődő és a gyermek számára prezentáljuk, nem nélkülözhetjük a feliratokat.

Amit a gyermek számára játékosan, a valóság kicsinyített másának elővarázsolásával / gombnyomásra kivilágosodó apró diorámák/ adhatunk, amit a laikusnak esztétikai élményen keresztül közvetítünk azt a szakember felé részben csak szóban fejezhetjük ki.

A Mezőgazdasági Múzeumnak a romokból újjászervezett kiállításainak azon termei a legsikerültebbek amelyekben a "jaj de édes!" a "nézd milyen érdekes, milyen szép!" és a "Nahát ez egészen új, erről még nem is halottam" kritika hangzik el.

Természetesen nem lehet gépiesen szkematikusan minden egyes teremben egyformán kielégíteni a háromféle látogatót. Hiszen a múzeum sokféle témájánál fogva termenként és osztályonként változóan más és másfajta látogatót érdekel. Pl. a történeti bevezető folyosó reprodukciós gyűjteményével barlangfestmény másolataival, római lakomát, XVII. századbéli magángyűjteményt ábrázoló makettjeivel elsősorban a sétáló látogató kedvenc helye; a pásztortermet apró csordájával, nyájaival, a vadászati osztályt a sok kitömött vaddal a gyerekek kedvelik, míg az állattenyésztés egyes tenyészállatainak termeit, az erdészetet és a halászatot a szakemberek keresik fel ismételten.

A Mezőgazdasági Múzeum, amely kiállításaiiban nemcsak emlékekkel,

de konstruált anyaggal is dolgozik - hiszen régi és új elméletek ismertetése egyik működési célja - a szövegek alkalmazásával kapcsolatban a rugalmasság elvét követi.

Van olyan téma, olyan terem, amely ugyyszólván teljesen nélkülözi a leíró feliratot, mert anyaga önmagáért beszél és cinkényi szöveg elég a megértéséhez. Így a pásztorteremben színes akvarellek, vonalrajzok egészítik ki és mutatják be működés közben a gazdag tárgyi anyagot.

Mivel lehetőség szerint minden állatot nem üres térben, hanem környezetébe helyezve mutat be a múzeum a környezet látképét zavaró címke a talajba süllyesztve szerepel, ahonnan azt a látogató emeltyű segítségével ugraszthatja ki az elolvasás időtartamára.

Szakemberek számára hosszabb szöveget igénylő magyarázatot kihuzható tabulátorokban helyezünk és minden térben ott van - a kijárat közelében fali írópolcra helyezve az a bibliográfia, amely a látott anyagot kiegészíti.

Vannak nehezen vizualizálható történeti témák, melyek hitelességüket illetően kétségbevonható rekonstrukciós rajzokkal vagy ezeknél szárazabb, de becsületesebb szövegekkel hozhatók a tanulmánygyók tudomására. Az erdők, fák, történetét ismertető első erdészeti termünkben ezért nem ijedtünk meg a kevés eredeti maradvány mellett a bő, részletes szövegek falrahehelyezésétől. Ezeket az elolvasás megkönnyítése céljából nem betűznivaló "szép" hanem rápillantáskor már tudomásulvehető a nyomtatott betűkhöz leginkább hasonlító kisbetűs irással helyezettük ki. Az, hogy látogatóink aránylag hosszú időt töltenek ebben a "trükkök" / megindítható, kiugrasztható, bekapcsolható szerkezetek / nélküli térben, bizonyítja, hogy a mozgó szenzációk mellett változatosan beiktatott nehezebb fajsúlyu, nagyobb koncentrációt igénylő, szöveges bemutatásnak is van helye.

Általános érvényű muzeológiai szabályok lefektetése lehetetlen. Biztosan jól ható prezentációs receptek nincsenek, de egy biztos, ha a muzeológus állandó figyelemmel kíséri munkája eredményeinek a látogatókra gyakorolt hatását, könnyen megtalálhatja azokat a megoldásokat, melyeknek segítségével a muzeumlátogatást mindenki számára élvezetessé és tanulságossá teheti.

Lenkei Andorné

A kiállítás-rendezés iskolai szemmel
=====

Két évtizedes tanári pályám során sok muzeumi látogatást vezettem. Részben tanítványaimat vittem el egy-egy óra keretében, részben országjáró kirándulásaink alkalmával a vidéki muzeumokat látogattuk meg. Emellett az elmúlt évben alkalmam volt a felnőtt látogató közönség rendszeres vezetésére a növénytári állandó kiállításon. A sok vezetés alkalmával hallgatóim körében olyan problémák merültek fel, amelyeket talán érdemes néhány szóval megemlíteni.

- 1./ Mindig az a kiállítás a legsikerültebb, amely a valóságot adja, lehetőleg élethű környezetben. Erre a legcsodálatosabb példákat az Afrika kiállítás, vadászati, halászati kiállítások szolgáltatják. Növénytani vonatkozásban a gombakiállítás jár ezen az úton és emiatt legnépszerűbb a növénytári tárlók között. Tanulókat, felnőtteket egyaránt nagyon le tudnak kötni ezek az életszerű diorámák és tárlók. Mindig nehéz ilyen kiállításról továbbvinni a látogatókat, mert nem győznek vele betelni. Szinte úgy leköti őket, mint egy jó természeti film. Néha órákig elnézik.
- 2./ Itt kell megemlíteni, milyen helyes az, ha a dioráma alakjainak kicsinyített képe és rövid magyarázata is látható a kereten. Így legalább tudja a néző, hogy mit lát. Az ellenkezőjét az Állatkertben tapasztaltam, ahol egy-egy ketrecben 8-10 féle madár volt, a ketrecen ugyanannyi felirat vagy néha több, illetve kevesebb. Akárhányszor nem is a ketrecben élő állatok neve szerepelt a feliratok között. Rengeteg bosszankodást és téves találgatást okozott az az egyszerű hiány, hogy az állat képe nem volt látható a név mellett.
- 3./ Ezzel eljutottunk ahhoz a problémához, hogy igenis kell rajz a kiállításon, de az ne a tárgy helyett, hanem csak magyarázatként szerepeljen. Például, ha a gyermekláncfű, bakszakál, sulyom, stb szerepel a termések elterjedését bemutató tárlóban, akkor valóban ott legyenek ezek a termések a valóságban és ne csak a rajzát lássa a néző ezeknek a közönséges növényeknek. Rajz és fénykép inkább olyankor indokolt, ha a természetes méretek miatt nem fér el a tárgy kis helyen / pl.: mamutfenyő./
- 4./ A növények ne préselt alakban, hanem természetes alakot és szint megtartó preparátumként szerepeljenek. Akár nedves készítmény, akár homokkal szárított növény, megfelel ilyen célra. Igen sokan gyönyörködtek például az így készült növénytári szőlőkben. Célszerű lenne egy-két tájékoztató mondatban az ilyen preparátum készítéséről is szólni, mert igen sokan érdeklődtek utána.
- 5./ Ami nem tartozik a szorosan vett témához, azt ne keverjük össze az odaváló kiállítási anyaggal. Elrettentő példa erre a régebbi fejlődéstani kiállítás és Badacsonyan a Kisfaludy ház. Ez utóbbiban pl. nem csupán Kisfaludy emlékek, hanem egyéb oda nem tar-

tozó képek és tárgyak is voltak, míg végül az egész átvándorolt a Szegedy Róza házba. A Kisfaludy házból vendéglő lett. Szerintem ez kegyeletsértés, amit üzleti érdekekkel sem lehet menteni.

- 6./ A vidéki muzeumok a táj jellegzetességeit mutassák be úgy, amint azt a kecskényi Balatoni Múzeum gazdag és szép anyagában élvezhetjük. Minél több ilyen szép tájmúzeumra volna szükség az eddigiek teljes elismerése mellett.
- 7./ Tömören, de világosan megfogalmazott feliratokra van szükség a kiállított tárgyaknál. Ez a tömörség azonban ne legyen túlzott olyan mértékben, hogy pl.: a talált kövületnek csak a nevét tartalmazza, de a lelőhelyét és kb. korát nem. Nem is gondolnánk mennyi szeretettel nézegetik a vidékiek az ő tájukról bekerült leletet. Ezzel a vidéki értékek megbecsülésére nevelhetünk. Kár lenne ezt a szempontot figyelmen kívül hagyni. A magyarázó feliratok és rajzok ne tartalmazzanak hibákat. Bár megesik a szaktudással nem rendelkező grafikusok munkájánál, hogy hiba csuszik be, de ezeket - ha már az átvételkor nem derültek ki, azonnal javitassuk, mielőtt észre vesszük. Néhol hivatkozik a szöveg az egyes ábrák számára, ugyanakkor az ábráról a számozás lemaradt.
- 8./ Jó világítása legyen a kiállításnak, hogy akkor is látni lehessen, ha tömeg van a muzeumban. Nem lehet szempont az, hogy ha korán sötétedik, hamarabb kell zárunk a muzeumot, mivel a lépcső világítására nincs egyetlen lámpa beszereléséhez fedezet. / Növénytar., nem is szólva a csillár megjavításáról. Nagyon ügyes az egyes diorámák belső megvilágítása rejtett fényforrásból /Mezőgazdasági és Vadászati kiállítás./ Nem valószínű, hogy túlzottan nagy összegbe kerül ez a megoldás.
- 9./ Ne legyen zsúfolt a kiállítás. Legyen hely az egyes tárlók körül és között is. Nemcsak azért fontos ez, hogy a látogató kissé pihenhessen a sok impresszió közötti rövid szünetekben, hanem azért is, hogy egy időben többen is körülállhassák a kiszemelt tárlót. /pl.: egy osztály/ és a magyarázó is beállhasson a tárló mellé. Ha a vezető nem állhat be oldalt a tárló mellé, akkor először is nem fordulhat szemléltetés közben szembe a közönséggel, másodszor a tárló előtt állva eltakarja a látnivalót. Ilyen szempontból nagyon jól oldották meg a növénytári kiállítást.
- 10./ Az össze nem tartozó tárgyak ne kerüljenek közös tárlóba és általában válasszuk el élesen a különböző egységek anyagát. Szépen érvényesül ez az őslénytani kiállításban.
- 11./ Nem tudom elvi kérdése-e a muzeumoknak, hogy ülőhely szinte véletlenül sem található a kiállításokon. Nagyon fárasztó a hosszú ácsorgással járó alaposabb vizsgálódás és bizony sokakat az riaszt el a huzamosabb megfigyeléstől, hogy közben nincs hol megpihenni.
- 12./ A kiállításrendezést igen alapos, jól átgondolt tervezés és gyűjtés előznie meg. Az asztalosmunkákat is készíttessük el

előre. Ha mindez kész, akkor lássunk gyorsan munkához, hogy ne kelljen évekig várni egy lezárt muzeum átrendezésére, amint ezt Miskolc esetében volt alkalmunk megfigyelni.

- 13./ Igyekezzünk a kormányzatnál odahatni, hogy az alkalmasnak látszó épületeket /pl.: Nemzeti Múzeum szomszédságában álló megüresedett paloták/ engedjék át az egyre gazdagabb anyag tárolására és a főépületet csak állandó és időleges kiállítások céljára használják.
 - 14./ A kiállításvezetésnél ne csak egy-egy részletkérdést öleljünk fel /pl.: geológiai, ókor élővilága/, hanem különösen vidékiek látogatása alkalmából adjunk az egész kiállításról /pl.: teljes őslénytani/ átfogó képet, mert a vidékiek nem tudnak olyan sűrűn a fővárosba járni, hogy részletenkint ismerjék meg az egyes kiállításokat.
 - 15./ A kiállítások és általában a múzeumok látogatási idejét hangoljuk össze és foglaljuk közös ismertetőbe, hogy a kiránduló csoportok ne találomra állítsanak be egy-egy múzeumba. Találjunk módot arra is, hogy a messziről jött iskolai csoportoknak még a takarítás közben is alkalmuk legyen a múzeum megtekintésére, mert többnapos ut esetén egyes városokba esetleg éppen zárási napra érkeznek. A Déri Múzeumot 50 pesti tanuló és 4 tanárunk nem nézhette meg egyik kirándulás alkalmából, mert néhány órával előbb lépcsősoros volt a múzeumban. /Az idő odakinn nem volt sáros./
 - 16./ A kiállítás anyagáról emlékeztető képes leírásokat készítsünk, hogy a hazatérő iskolák fel tudják idézni a látottakat vagy a kirándulás vezetője előre felkészülhessen a bemutatni való anyagra. Vezessünk a látogatók feljegyzéseit összegyűjtő véleménykönyvet is.
 - 17./ Szükségét érezzük néhány kiállításnak, amelyeket valószínűleg tervbevetett már az Országos Természettudományi Múzeum vezetősége is. Ilyen lenne az Afrika-kiállításhoz hasonló kidolgozású hazai, valamint egy Ázsiai kiállítás a jelenlegi kapcsolataink felhasználásával. A nagyon sok tanulságos szempont szerint összeállított Gerinctelen állatok kiállítása kiegészítéseként a rovarvilág rendszertani csoportosítása is kívánatos volna a legfontosabb rendek és családok feltüntetésével különös tekintettel az itthon nem gyűjthetőkre pl.: természetek, stb./
 - 18./ Végezetül a Mezőgazdasági Múzeum ötletére hívom fel a figyelmet. Vasárnaponként délelőtt magyarázattal egybekötött filmbemutatásban ismertetik a múzeum történetét és anyagát.
- Lehet, hogy sok helyen nyitott kapukat döngettem, vagy közhelyeket használtam, de talán van néhány olyan gondolat is, amely eredményesebbé teheti a jövőben múzeumlátogatásainkat.

Jablonkay Pál
/a Tánicsics Mihály áll.gyakorló
tanítóképző vezető tanára/

A vidéki természettudományi muzeológia feladatai

=====

Marián Miklós hozzászólása

=====

A háromnegyed évszázadra visszatekintő kaposvári muzeumnak egészen 1952-ig nem volt természettudományi részlege. A kérdéshez tehát mint olyan szólhatok hozzá, aki e részleg létrehozásának uttörő munkájában közelről érdekelt.

Tapasztalatom szerint a vidéki muzeológus munkája négy irányu: 1. gyűjtés, 2. feldolgozó- és kutatómunka, 3. kiállítások rendezése és tudomány népszerűsítő előadások tartása, 4. adminisztráció.

Nézzük először a kiállítás rendezést. Kiállításunkat - a Baláta, egy somogyi ősláp élővilága - teljes egészében muzeumunk dolgozói készítették. A gyűjtés, preparálás, forgatókönyv / a botanikai rész kivételével, amelyet a pécsi muzeum városunkban lakó külső munkatársa irt meg /, rendezés és kivitelezés a saját munkánkkal készült el. Szerencsés adottsága muzeumunknak iparművész restaurátorunk.

A Természettudományi Múzeum előzetes birálata alapján dolgoztunk. Azt hiszem, ez helyesebb megoldás, mint a központi rendezés. Így a vidéki muzeológus, aki a tájat, saját gyűjtőterületét a legjobban ismeri leginkább ki tudja domborítani annak jellegzetességeit a kiállításon. Természetesen nagy szükség van a központ tanácsára, birálatára és arra, hogy a Főosztály lehetővé tegye a muzeológusoknak más muzeumok hasonló jellegű kiállításainak tanulmányozását.

Állandó kiállításunk megnyitása óta eltelt egy év leforgása alatt két kisebb időszaki kiállítást rendeztünk saját erőnkéből a madárvédelemről illetőleg a madárvonulásról. Öntevékenységre bő lehetőség nyílik tehát. Csak az anyagi lehetőségek szabnak határt munkánknak.

A tudománynépszerűsítő előadásokra szükség van a muzeum látogató közönséggel való kapcsolat ápolása és az érdeklődés felkelése céljából. Az előadás tárgya abból a témakörből adódik, amivel az illető muzeológus foglalkozik. Ez érdekli legjobban a közönséget, mert hiszen a muzeum gyűjtőterülete a hallgatóság szűkebb hazája. Az erről a területről szóló színvonalas, de közérthető és mindig szemléltető anyag bemutatásához kötött előadásokat szívesen hallgatják. Muzeumunknak sikerült elérnie, hogy mind három szakjában tartott előadásokat a közönség látogatja és sokra becsüli. Sokat segíthetne e téren a Főosztály, ha a vidéki muzeumokat ellátná dia-, vagy méginkább epidiaszkopos vetítőgéppel.

Ugy gondolom, minden vidéki muzeológus elsőrendű feladatai közé tartozik a természetvédelem szolgálata. Nemcsak előadásaink-

ban, cikkeinkben, kell ezt a kérdést állandóan felszinen tartani, hanem gyakorlatilag is tevékenykednünk kell ez ügyben. Állatvédelem, madárvédelem, természeti tárgyak védettségre való javasolása védett területek valódi védelmének szorgalmazása / sokszor a védelem csak papíron van meg/, kapcsolat fenntartása az Országos Természetvédelmi Tanáccsal stb.

Munkánkban legfontosabbnak a gyűjtést tartom. Hiszen a tájmuzeum célja összegyűjteni és megőrizni a tájra jellemző objektumokat. A gyűjtés két irányu: 1./ adatok gyűjtése és 2./ az anyaggyűjtés.

1./ Az adatok, megfigyelések gyűjtése, vagyis a gyűjtőnapló vezetése igen fontos. Cserélhető lapjai, kartoték rendszer szerint kezelve, évek múltán az adatok kincsesbányájává válnak.

2./ Az anyaggyűjtés és tudományos feldolgozás. A természet-tudományi muzeológus feladata tájegységének faunáját, flóráját /kövületeit, kőzeteit/ begyűjteni, helyesen raktározni és megővni. Egyszerre mindent gyűjteni természetesen nem lehet, mert akkor teljesen elforgácsolódik és tervszerütlenné válik a munka. Véleményem szerint az a helyes, ha egy-két nagyobb rendszertani egységet választ ki magának a muzeológus és azt igyekszik minél teljesebben és minél előbb az egész gyűjtőterületről begyűjteni, majd rendszerint és életföldrajzi alapon feldolgozni. A kiválasztott csoporton kívül eső más fajokat is gyűjthet másodsorban, főleg azokat, amelyek az általa leginkább látogatott tereptípuson előfordulnak, illetőleg gyűjtésük módja az elsősorban gyűjtöttekéhez hasonló. Magam például tervszerü kiszállásokkal Somogy herpetofaunáját gyűjtöm, de alkalomszerűen a táj minden gerinces állatát is. A gerinctelenek közül csak a vízi puhatestűeket, mert leginkább lápos, mocsaras helyeken járok és az anphibiák gyűjtése mellett ezeket is könnyű begyűjteni. Feldolgozom egy kicsi, de különleges értékű területnek a Baláta-tó őslápjának gerinces faunáját. Minden kiszálláson gyűjtöm a somogyi flórát. Ugy gondolom nekünk vidéki természet-tudományi muzeológusoknak nem szabad csak az élővilág egyik területén gyűjteni. Legyünk specialistái szakmánknak, de gyűjtünk az élővilágnak azon a területén is, amely nem tartozik a biológia általunk művelt ágazatához. Hiszen egyenlőre nincs vidéken külön botanikus és zoológus. Természetesen a határozáshoz - ha nem vagyunk jártasak benn szakembert hívunk segítségül. Néha így is érdekes és elég értékes eredmények adódnak. / Az első két évben gyűjtött növényanyagot rendezve és kiértékelve egy csomó Somogyra új növényelterjedési anyagot közölhettem. /

Ha tájunktól hű képet akarunk kapni a gyűjtött anyag és megfigyelésünk alapján, az év folyamán többször - a különböző évszakokban - meg kell látogatnunk az élőhelyeket. Ez nagy területnek többszöri és mennél gyorsabb bejárását teszi szükségessé. Nagy segítséget jelentene munkánkban ha a Főosztály egy-egy motorkerékpárral látná el a vidéki muzeumokat. A motorkerékpár ma már nem luxus, hiszen amint tapasztaljuk a legtöbb üzemnek, intézménynek rendelkezésére áll. Ennek az aránylag gyors és menetrendhez nem kötött közlekedési módnak még az a nagy előnye is meglenne, hogy a súlyos gyűjtőfelszerelést könnyen tudnánk szállítani. Bizonyára

igazat adnak nekem azok a muzeológus társaim, akik hasonlóképpen elsősorban a mocsarak, lápok gerinceseinek gyűjtésével foglalkoznak. /A gumicsizma, hálók, gyűjtőládák, csapdák, gyűjtő-mappa, sátor stb. néha bizony 18-20 kg-os hátifelszerelést jelent, amelynek hordása nem segíti elő a mozgékonyt./

Az anyag feldolgozásánál legnagyobb akadályt a szakkönyvek hiánya jelenti. Ezen mi a következőképpen segítünk: régi természet-tudományi munkákat a helybeli igen régi gimnázium elég jól felszerelt szakkönyvtárából, vagy a pécsi egyetemi könyvtártól kölcsönzünk. A körzeti könyvtár útján is sikerült külföldi könyvet kölcsönképpen meghozatni. Ezek azonban bizonytalan megoldások. A legtöbb segítséget e téren - muzeumunk patronálói támogatásával - a Természettudományi Múzeum Állattára könyvtárától kaptam, kölcsönzött könyvek formájában.

Sokrétű munkánkhoz időnként bizony még tetemes adminisztrációs munka is járul. Az adminisztráció szükséges, azonban mégis csökkenthető lenne és így sok idő szabadulna fel a szakmunkához, ha minden vidéki muzeumban állandó adminisztrátort rendszeresítenének.

Szerteágazó munkánkban muzeumunknak jó segítséget nyújtanak a muzeum barátai. Két csoportra oszthatom őket. Az egyik csoport 5-6 a biológia után komolyan érdeklődő gimnazista fiú. Felváltva hetenként egyszer, rendszeresen bejönnek a muzeumba és itt másfél órát dolgoznak. Segítenek a természet-tudományi anyag rendezésében, preparálásban, terrárium gondozásban, barkácsolásban. Közben sokat tanulnak. A másik csoport felnőttekből áll. Vadór barátunk madarakat gyűjt számunkra, a sporthorgász hálót fon, az erdőmérnök adatokat szolgáltat, a tanár műszert, könyvet kölcsönöz és így tovább. Lelkes, a tudományt és kulturát támogató munkájuk sokat segít.

Befejezésül meg kell állapítanom, hogy ha vannak is nehézségek és hiányok felszerelésben, szakkönyvekben, kiszállási lehetőségben / fedezethiány miatt/, a vidéki természet-tudományi muzeológus gyakorlatiassággal, öntevékenységgel sok akadályt el tud háritani és munkáját jó eredménnyel tudja végezni.

...

A soproni bányászati muzeum
=====

Hazai bányászatunk jóvátehetetlen mulasztása, hogy nem foglalkozott soha érdemszerűleg tárgyi emlékeinek összegyűjtésével s ha voltak is ilyértelmű megmozdulásai, azok mindig csak egy kisebb területre, - egy bányavidék, vagy bányaváros területére - szorítkoztak és sohasem voltak országos méretűek. -

Igy az történt, hogy bányászatunk emlékei egyrészt elkallódtak, vagy idegenbe kerültek, másrészt, hogy a fennmaradottakat ma azokban a határainkon kivüleső, egykori felvidéki és erdélyi bányavárosokban találjuk, melyekben bányászatunk bölcsője ringott s hol ily módon a sok évszázados bányaművelés csaknem magától alakította ki a muzeumi anyagot.

Ez az oka, hogy bányászatunk, mely arany-, ezüst- és réztermelésével a 13. századtól kezdődően hosszú évszázadokon át uralta a világpiacokat, / az akkori Európát s a véle gazdaságilag összefüggő területeket / hazai gyűjteményeinkben alig tud felmutatni valamit multjából, pedig alkotásai s műszaki berendezései korszakalkotók voltak s többek közt az emberiség oly kimagasló lángelméjét is foglalkoztatták, mint amilyen Newton volt.

A feudál-kapitalista idők ugyanis nyomtalanul veszni hagyták legbecsesebb technikai alkotásainkat, hisz különösen fémbányászatunk a multban, sajnálatos történelmi adottságaink következtében a legteljesebb kizsákmányolás céljait szolgálta s az akkori vezetőszervek nem gondolhattak műszaki elsőbbségeink és korszakalkotó létesítményeink megmentésére. - Arany-, ezüsbányászatunkat u. i. több mint négy évszázadon át Bécsből irányították s félgyarmati helyzetünknel fogva szénbányászatunk ügyeit is külföldi tőkeérdekeltségek mozgatták. Mindezek közömbösen veszni hagyták bányatechnikánk forradalmi újításait, legjelentősebb berendezéseit, amelyek végsőfokon az egyetemes emberi kultúra és tudomány becses értékei voltak.

...

Szocializmust építő államunkban bányászatunk új értelmet és jelentőséget kapott s haladó hagyományaink ápolása s emlékeinek összegyűjtése máról holnapra nemcsak földadatunk, de kötelességünk lett. Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1954. évi 4. számú törvényerejű rendelete s annak végrehajtási utasítása - mely egyébként technikai kulturánk egyik jelentős állomása - ma egyenesen elrendeli műszaki emlékeink - mint műszaki fejlődéstörténetünk legbecsebb dokumentumainak - védelmét, gyűjtését és földolgozását.

Ennek jegyében és szellemében kezdtem meg a Nehézipari Műszaki Egyetem soproni Bánya-és Földmérőkarán bányászatunk még menthető emlékeinek gyűjtését és módszeres földolgozását 1954. júniusában a Magyar Tudományos Akadémia Műszaki Tudománytörténeti főbi-

zottságának jóváhagyásával, alakítottam ki a Műszaki Emlékeket Nyilvántartó és Gyűjtő Csoport segítségével azt a profilt, melyen belül bányászatunk múltját és jelenét aránylag kis keretben, a legszemléltetőbben lehet bemutatni.

Igy egyenlőre nagyobb gépekkel és tárgyakkal nem foglalkoztam. Kisebb tárgyak gyűjtésére kellett ugyanis szorítkoznom helyszűke miatt is és azért is, hogy a történeti fejlődés könnyen áttekinthető legyen. -

Ezért csoportosítottam az anyagot bányászatunk egy-egy kimagasló mozzanata, vagy speciális alkotása köré s meg kellett elégednem kisebb helyen elférő tárgyak bemutatásával. Így találunk egyenlőre gyűjteményünkben tulnyomó számban képeket, rajzokat, terveket stb. melyek részben nagyobb gépeket és modelleket hivatottak pótolni.

...

Muzeumunk anyagát ennek megfelelően a következő tárgykörök szerint csoportosítottam:

1./ Ósi művelődésmódok és szerszámok.

A jövesztőmunka kialakulásának megfelelően mindenekelőtt a művelés legősibb formáját, az ék-és kalapácmunkát s azt megkönynyítő "tűzvetést", annak szerszámait, az éket és kalapácsot mutatatom be. Így az egyik asztaltárlóban megtaláljuk a bányász e legősibb szerszámait, melyeket címerében ma is büszkén visel s amelyen kívül a robbantásnak a bányászatba való bevezetéséig tulajdonképpen semmi más jövesztő szerszáma nem volt.

Valamivel később a tüzet is fölhasználta munkájában, s a "tűzvetés" -nek nevezett munkát mintegy 2000 éve ismerjük. Lényege abban állt, hogy - mint az idevonatkozó, szemléltető rajzok is mutatják - a munkahely homlokán tüzet raktak s mikor azt kellőképpen kiizzitották, hideg vízzel locsolták le. A víz hatására a kőzet megrepedezett, a repedésekbe kalapáccsal ékeket vertek s feszgették le azok segítségével a fejtményt. Ott természetesen, ahol a kőzetviszonyok miatt a tűzvetés nem volt alkalmazható, ott a bányász kizárólag az ékre és kalapácsra szorult és bizony siralmasnak hatnak azok a feljegyzések, melyek arról számolnak be, hogy az elővájások ilyen bányákban évente legföljebb 4-5 ölet jutottak előre.

2./ Az első bányabeli robbantás.

Ezt követően a gyűjteményben legnagyobb bányásztechnikai büszkeségünkkel, az egész világon 1627-ben először Selmeceen alkalmazott földalatti robbantás írásos emlékével találkozunk, a forradalmi ujításról 1627 febr. 8.-án fölvelt, selmeci bányabirósági jegyzőkönyv följegyzése alapján. A fakszimilében bemutatott jegyzőkönyv bányászattörténetünk legbecsesebb dokumentuma s kétségbevonhatatlanul igazolja - mit minden magyar bányásznak tudni kell - hogy az egész világon a magyar bányász robbantott először a földalatt s hogy ezzel az eseménnyel veszi kezdetét bányászatunk uj-kora.

Az első robbantást dokumentáló jegyzőkönyvön kívül az egyik tárolóban, a robbantómunka néhány régebbi szerszámát is kiállítottam a munkafolyamat fejlődésének bemutatása végett.

3./ Első bányagépeink.

A robbantással ugyanis hirtelen fölgyorsulnak a munkamódok, megnövekszik a bányából fölhozott ércek tömege s a bányák gyors elmélyülésével kapcsolatban a XVII. század végén súlyos vizemelési és szállítási problémák lépnek előtérbe, ami bányáink gépesítéséhez vezet. Így jelennek meg a XVIII. század kezdetén első bányagépeink, - nagyrészt Mikoviny Sámuel, Hell Máté Kornél s fia Hell József Károly gépmesterek alkotásai - melyeket részben modellekben, részben egykoru rajzokban szemléltetünk, mint a magyar bányaműszaki tevékenység legbecsesebb emlékeit.

Igy kitűnő modell szemléltet egy vizierővel meghajtott " váltóvizi-kerekes ", függőleges aknaszállítógépet és ércfeldolgozó " nyilas " zuzót, melyek még fából készültek. Egykoru rajzokon látjuk, az európai kontinensen bányászati célokra elsőnek Ujbányán alkalmazott " tüzgép "-et, mely egy egyhengeres gőzgép volt. Vezérlése még manuálisan történt s a gép dugattyuja egy fából készült himba közbeiktatásával hozta mozgásba a szivattyu dugattyuit. Ugyanitt látjuk rajzban a világon az első komprimált levegővel meghajtott vizemelő berendezést, valamint az első hidraulikus motoru szivattyut, a vizoszlopos gépet. Mindkettő hazánkban Selmeceen született meg s Hell József Károly ottani gépmester alkotása.

4./ A bányászati felsőoktatás.

Bányászati technikánk fejlődésével szorosan függ össze felsőfoku bányászati szakoktatásunk megjelenése. Megszületésében nagy szerepe volt Bécs kielégíthetetlen kapzsiságának. Hogy a bányák bevételeit fokozza újabb és újabb technikaifogásokra volt szükség, ami egyre több és jobb szakembert kívánt. Így magyarázhatjuk és válik érthetővé, hogy a bányászati felsőoktatás hazánkban születik meg elsőnek az egész világon, az 1735-ben Selmeceen alapított bányatisztképző iskolával, melyet - bár eredetileg is akadémia jellege volt - Mária Terézia emelt 1770-ben akadémiai rangra.

A bányászati felsőoktatás e kezdeti periodusának emlékeit külön tárlók őrzik, hol megtaláljuk a tanulás ösztönzésére 1747-ben Mária Terézia által bevezetett versenyvizsgaérmek arany- és ezüst fokozatait, az első kéziratot, majd nyomtatott tankönyveket, jegyzeteket, az oktatás szemléltetését szolgáló néhány taneszközt. A függőpecsétes régi bánya, kohó-, erdőmérnöki okleveleket, a selmecei akadémiai épületek fényképeit. Kiváló tanárainak arcképeit 1754-től kezdődően s végül az egykori hallgatók tudományos és gyakorlati irányu munkásságának bizonyítékait.

Idevonatkozó gyűjteményünket az a dokumentációs anyag egészíti ki, mely igazolja, hogy bányászati felsőoktatásunk kezdettől fogva európai hírű volt, s módszerei mintaképpül szolgáltak más országok egyetemének berendezésénél, ahogy azt pl. az 1794-ben alapított párisi első mérnökképző intézet, az École centrale des travaux szervezéséből is tudjuk.

Bányászati felsőoktatásunk fejlődésének bemutatása különlegessége muzeumunknak, mert ilyenfajta emlékeket tudtommal egyetlen gyűjteményünkben sem találunk.

5./ Bányászaink, mint a szabadság zászlóhordozói.

Bányászaink egyébként nemcsak kiváló technikai alkotásaikkal szolgálták mindenkor a haladás ügyét, de mint a szabadság gondolatának harcos uttörői is hosszú évszázadokon át küzdöttek emberi jogaikért és fölzsabadulásukért.

Igy tudjuk, hogy az 1848-49-es szabadságharcunknak is ők voltak legfontosabb motorjai, az ő lelkesedésük biztosította honvédségünk hadianyagellátását és tette lehetővé annak ragyogó sikereit.

Gyűjteményünk külön részében mutatjuk be 1848-49-es szabadságharcunk bányász hőseinek galériáját, az életükre vonatkozó gazdag irodalommal, hőstetteik, bátor kiállításuk dokumentálásával.

6./ Bányavilágítás.

A bányász és bányászat legfőbb ellenségeinek sorában a legjellemesebb szakirók is általában csak a tüzről, vízről, gázzal és kőzetnyomás okozta omlásról írnak, nem szólnak azonban a bányák mélyén meghúzódó örök sötétségről, mely lényegében éppen annyi veszélyt jelent a földalatti dolgozó számára, mint az előbbieket. - Így a bányász örök harcot vív a sötétség ellen és pedig attól a perctől kezdve, hogy kincskeresésével kapcsolatban lebújt a föld alá. Eszközei azok a különböző világító szerszámok voltak, melyek évezredek folyamán a kezdetleges fenyőfaforgácson, illetve fáklyán keresztül a mai modern sapkalámpához vezettek.

Gyűjteményünkben külön tárlóban találjuk a bányász világító eszközeit. Így a római cserép bányamécsest, a később vasból, majd sárgarézből készült, olykor díszeskivitelű faggyu-, illetve olajmécsesek, az 1815-ben bevezetett Davy-féle biztonsági s a később megjelent karbidlámpákat és a mai modern villamos sapkalámpát.

7./ Bányászviseletek.

Végül egykoru képekben szobrokban, festményekben és eredeti öltözékekben szemléltetem a bányász érdekes viselettörténetét, kiváltásainak szimbolumait, bányász kardokat, botokat stb.

Ebben a csoportosításban mutatom be egyenlőre bányászati technikánk és bányászéletünk történetének kimagasló eseményeit, és jellegzetes megnyilatkozásait úgy, hogy annak megtekintésével a muzeum látogatói a kis keretek ellenére is betekintést nyerjenek bányászatunk múltjába, megismerjék annak technikáját, küzdelmeit, harcait a földalatti nehézségekkel, alkotásainak nagyságát s nemzeti vonatkozásait.

A gyűjtött és kiállított anyag értékelését és kiválogatását tudományos módszerek alkalmazásával s több mint három évtizedes bányászat-történeti kutató munkám eredményei alapján végeztem, hogy gyűjteményünk tudományos alapokon indulhasson és fejlődhessen tovább.

Gyűjteményünk tuljuttott a kezdeményezésen s tervszerűen halad kitűzött célja felé. Kiállított anyagunk már program a további fejlesztéshez, hogy nagy közönségünk megismerje mit adott a magyar bányász a műszaki kulturának.

A rövid tizhónap alatt összegyűjtött anyag azt mutatja, hogy bő lehetősége van a további gyűjtésnek, minek pillanatnyilag helyszüke állja utját. A két kis, 70 m² alapterületű helyiségből már is kiszorultunk s az egyetemi tanszékeken rendelkezésünkre álló modelleket és egyéb demonstrációs anyagokat, méreteiknél és számuknál fogva kiállítani nem tudjuk. De gondoskodni kell az üzemeknél található gazdag anyag begyűjtéséről és kiállításáról is; ami egyetemi épületünkben már nem lehetséges. Ott hovatovább csak olyan felszerelések nyerhetnek beépítést, - és pedig az egyetem udvarán - mint aknatornyok, furóberendezések stb. mely utóbbiak már is rendelkezésünkre állnak a nagykanizsai olajmezőkben. Egyéb bányaműszaki emlékeink számára új otthont kerestünk és kaptunk Sopron város megértő és minden kulturmegeozdulást támogató végrehajtóbizottságától. Kérésünkre ugyanis a város átengedte muzeumunk céljaira a Templom utca 2-4 számú egyemeletes épületet / volt Eszterházy-palota/, melynek 12 helyisége hosszú időre biztosítja további gyűjtésünk anyagának elhelyezését.

Faller Jenő

.....

Helytörténeti előadásaimról

=====

1954 júliusában kerültem a sárospataki muzeumba. Őszig sokkal több dolgom volt a muzeumban annál, mintsem hogy a gyűjtőterülettel foglalkozhattam volna. Főleg adminisztratív uton igyekeztem ugyan feléleszteni a muzeum régi, de szétesett jelentős, külső munkatársi hálózatát de ez bár sikeres volt, mégsem eredményezte azt, hogy a gyűjtőterületet megismerjem. Ez volt az alapvető ok, ami elkezdte velem a helytörténeti előadásokat, mégpedig azon megfontolás alapján, hogy először a muzeumnak kell vinni, adni valamit s csak azután remélhet a muzeum valamit. Sokat gondolkodtam rajta, hogy mit és hogyan kellene vinni a gyűjtőterület falvaiba. Régi tapasztalatom az, hogy a helytörténet hálás népművelési tárgykör és ezen a területen adtak legkevesebbet és legkétesértékűbbet a falvaknak.

Elhatároztam, hogy egyenlőre legalább a járás községeiben helytörténeti előadásokat tartok. Fel akartam használni előadásaimban mindazt, ami tudományosan helytálló, ami érdekes és jellemző,

ami jól mutatja az illető község képét.

Elgondolásom végrehajtása közben döbentem rá, hogy nem is könnyű feladat megvalósítására törekszem. Bár elég bő irodalom áll rendelkezésünkre a Sárospatak környéki falvak történetéről, néprajzáról, zöme mégsem használható, mert általánosságban mozog, helytelen következtetések levonására alkalmas, vagy egyszerűen nem helytálló. Sorra vettem Dongó Gyárfás Géza: Adalékok Zemplén vármegye történetéhez c. forrásközlő folyóirata évfolyamait, a sárospataki Tudományos Gyűjtemények Adattárának, a Rákóczi Múzeum Adattárának feljegyzéseit, a használható irodalmat és összeállítottam belőlük az előadások vázát. Mindenütt ismertettem az őskori életet, a vaskor, bronzkor és bronzkorbéli viszonyait. Részletesen tárgyaltam a honfoglalást, a magyarság megtelepedését, majd a középkort mutattam be. Igyekeztem az előadásokban minél több fogalmat tisztázni. Ilyen fogalom volt például a feudalizmus, a jobbágyosság, melyeket az egykori jobbágyok utódai már nem ismernek.

Minthogy legtöbb településünk Árpád-kori, itt ismertettem a falu első adatait, a középkori falu általános képét, a települési viszonyokat. Bőségesen soroltam fel helyneveket és igyekeztem hozzájuk történelmi adatokat kapcsolni.

Már ezekre az időkre vonatkozóan is több helyen szemelvényeket olvastam fel / Anonymus, Tompa Mihály: Pogánykut, oklevelek, Vörösmarty Mihály Zalán futásából részleteket, stb./

Szemelvényekkel való illusztrálásra különösen jó alkalom kínálkozott a következő idők ismertetésénél. Mátyás király huszita háborúiról, az ország háromrészsre szakadásáról, a török háborúkról, a végvári életről, majd a Habsburgok ellen vívott szabadságharcok korából bőséges helyi vonatkozású irodalom, forrásközlés van. Legtöbbje színes, a kor körülményeit érdekesen ismertető leírás. Ezekből az időkben már legtöbb helyről áll rendelkezésünkre valamilyen névsor. A régi családnevek felsorolása az egyik leghálásabb helytörténelmi rész, mert a legtöbb következtetésre ad módot és felkelti az érdeklődést.

Mindenütt bőven, a többi eseménynél részletesebben ismertettem a Sárospatak, a Rákóczi család körül kialakult XVII-XVIII.sz. i szabadságharcokat, melyek a környék népének hagyományában mély nyomot hagytak.

A Rákóczi féle szabadságharc leverése után errefelé is nagyarányú letelepítésre került sor. Ezek ismertetése révén mód kínálkozott a XVIII.századi község, mezőváros gazdasági életének ismertetésére is.

A nemesi vármegye, majd a reformkor haladó mozgalmainak ismertetéséhez ismét sok helyi vonatkozású történelmi és szépirodalmi szemelvényt tudtam felhasználni / Különös házasság, sárospataki diákok irásai, Kossuth, Erdélyi János, Jókai, naplók, gazdasági feljegyzések. / Különösen vonatkozik ez a 48/49-es szabadságharc eseményeire. A múlt század végének nagy gazdasági átalakulásával részletesen foglalkoztam. A Tisza és a Bodrog szabályozása nagy kiterjedésű területeket tett művelhetővé. Ezzel a folyamattal párhuzamosan

alakult át az ősi életmód, éleződött ki az osztályellentét és tört ki éppen itt az országban a legerősebben, népi tiltakozásban a fennálló társadalmi rend ellen / kivándorlás, agrárszocializmus, szektázás./

Mindenütt eleven történetet ismertettem akkor, amikor az első világháború idegen érdekekért elesett áldozatairól, a két háború közti időszakról és a második világháború pusztításairól beszéltem. Sok helyen adatokkal egészítették ki előadásomat, a sok hozzászólásból és is tanultam. Különösen sok adatot szolgáltatott a hozzászólók az 1919-es eseményekről és a felszabadulást követő évek újjáépítési munkájáról.

Igyekeztem mindenütt szemléltetni előadásomat. Pár helyen sikerült vetítenem magam rajzolta térképeket, máshol muzeumi anyagot / régi pénzt, fegyvert, őskori edénymaradványt, armálist, céh- emléket, pecsétet, stb./ mutattam be, többször-általában iskolákban tartottam az előadást - rajzzal kísértém az előadást.

Előadásaim során azt tapasztaltam, hogy a falusi lakosság nem ismeri a történelmet. Nagyon szívesen hallgatja a történelmi előadást és érthetően fokozódik érdeklődése, ha saját szülőfaluja történetéről hall. Ez magyarázza azt a nagy hallgatóságot, amivel az esetek többségével találkoztam / Erdőbénye 250, Makkoshogyka 200, Erdőhorváti 180, Bodroghalász 50, Végardó 180, Hercegkut 300, Cigánd 700, Ricse 140, Olaszliszke 150, Vámosujfalu 250, Sáradsadány 100, Bodrogolaszi 40, Károlyfalva 80, Vajdácaska 300, Kenézlő 120, Viss 150, Tiszakarád 100, Semjén 100, Tiszacsermely 120, Tolcsva 200, Szegilong 50, tehát kb. 3.700 hallgató./ Hiányérzete van a történelmi ismeretek irányába, de ezek birtokában hajlamos nagyobb történelmi összefüggések felismerésére. Szép példa volt erre Vissen az, amikor az egyik hozzászóló arról kért bővebb felvilágosítást, hogy milyen volt az az annyiszor emlegetett bujdosó kuruc életforma és amikor magyarázatomat befejeztem azt mondta: " most már értem a bur háborút, amiről apámtól annyit hallottam. " Egy ehhez hozzászóló pedig már a mai kenyai eseményekre utalt.

Az előadássorozat minden előadását igyekeztem jól előkészíteni. Legtöbbjéhez meghívót nyomtattam és azt időben kiküldtem a község népművelési ügyvezetőjének és ahol volt, a muzeum külső munkatársának, a jelentőhálózat ottani tagjának, azzal a kéréssel, hogy osszák ki és általában tegyenek meg mindent, hogy közönsége legyen az előadásnak. A Tanácsot, a tanácselnökön keresztül külön levélben meghívtam és kértem, hogy a községben szokásos módon adja a község lakosságának tudtára az előadást. Rendszerint, de nem minden esetben az iskolákhoz is fordultam, hogy a tanítványokon keresztül csináljanak propagandát az előadásnak. Három helyen külön ifjúsági előadást is kellett tartanom / Vámosujfalu, Sáradsadány, Bodroghalom./ Az első előadások megtartása után elterjedt az előadásoknak a híre és nem egy esetben kérdést intéztek hozzám Sárospatak utcáin egyszerű emberek, hogy: " ugye mihozzánk is el tetszik jönni előadást tartani? "

Az előadások eredményeit a következőkben tudom összegezni: Személyesen megismertem a jelentőhálózat tagjait konkrét feladattal

láttam el őket és rajtuk kívül még az egész sereg érdeklődő embert, akikről nem tudni, hogy mikor és milyen cél érdekében lehet őket a muzeum szolgálatába állítani. Általános tájékozódás alakult ki a muzeumok munkájáról, a történelem szerepéről, nagy lépéssel haladt előre ezeken a helyeken a történeti, néprajzi emlékek védelme, óvása. Sikerült a muzeumnak egy elég tekintélyes kiterjedésű területen közvetlen és személyes kapcsolatokat létesítenie. Ezeken a kapcsolatokon keresztül számtalan lehetőség kínálkozik a muzeumi munka eredményesebbé tételére, a látogatottság fokozására, a gyűjteménygyarapításra. Sikerült kifelé meggyőző módon demonstrálni a muzeumot, sikerült tekintélyt szerezni a muzeum munkájának. Ezt bizonyítja az, hogy a Megyei Tanács Népművelési Osztálya a hozzá befutó kívánságokra hallgatva ápr.4-re füzetben kiadja az előadássorozatot lerövidített anyagát. De ezt bizonyítja az is, hogy azóta több alkalommal meghívták a muzeumot előadás tartására.

Ez azonban csak az egyik, a muzeum szemszögéből nézett oldala az eredményeknek. A falusi lakosság szempontjából talán még nagyobb az eredmény, mert szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy kapott valamit. Tudományos igény szerint felépített, őt érdeklő, tehát tanító előadást hallott, ami alkalmas arra, hogy kiindulópontja legyen további érdeklődésének. Hogy tényleg így van, azt a Magyar Nemzet riportérének, Gábor Istvánnak, az olaszliszkai előadásomról szóló riportja is bizonyítja. / Magyar Nemzet 1955. febr. 15./

Az előadássorozat március 1-én befejeződött. Az ősszel még néhány olyan helyen, ahová eddig nem jutottam el, tartok helytörténeti előadást, a többi helyen pedig tovább akarom folytatni a megkezdett munkát. A falu történetéhez kapcsolódó valamilyen történelmi vagy néprajzi tárgyról szeretnék előadást tartani úgy, hogy az szemináriumszerűen megbeszéléssé változzék. Így szeretnék például Erdőbényén a borkereskedelemről, Makkoshogykán a hegyaljai erdőkihasználásról, Dámocon a magyarországi kivándorlásról előadást tartani. Ezek az előadások sejtethetőleg még több haszonnal fognak járni, mint a már említettek, mert úgy remélem, hogy a hallgatóságtól valóságos adattömeget fogok e tárgyakra vonatkozóan összeszedni.

Dankó Imre

...

A Matyó hónap eredményeiről

=====

/ Dala József muzeumvezető jelentése /

A Matyó Hónap előadásaiból három előadás már elhangzott. Az első ilyen megmozdulás volt ebben a nagy faluban. Ismerve a mindennemű előadás iránt megnyilvánuló közönyt, az előadássorozatnak "Matyó Hónap" nevet adtunk és a megmozdulást a járási hazafias népfrentbizottság akciójaként indítottuk el. A népfrentbizott-

ság programjába jól beillik a Matyó Hónap. A bizottság elnöke a gimnázium igazgatója, magam a községi Népfrontot vezetem.

Felkerestem a járási népművelési osztályt- amelynek a járásban szervezett ismeretterjesztő sorozata nem sikerült - biztosítsák az előadások anyagi fedezetét. Ugyancsak felkerestem a járási okt. osztály vezetőjét is, hívja fel az előadásokra a kb. 100 tagu nevelőtestület figyelmét, mert az elhangzó előadások anyaga a helyismeret keretébe szorosan kapcsolódik. Megbeszélést folytattam ez ügyben a községi népművelési előadóval is. Balassa Ivánt és Sándor Istvánt hivatalos formában a Népfrontbizottság elnöksége nevében is felkértem előadásuk megtartására. Ezután igazgatómmal sorbavettük az összes tanácsszerveket, a pártbizottságokat, közölve velük a tervet és egyben meghívtuk őket az előadásokra. Plakátokat rajzoltattam, a községi népművelési előadó meghívókkal hívta meg a szervezeteket, hangszórón közöltettük több ízben a sorra kerülő előadásokat; így indult a " Matyó Hónap ".

Két előadás a tanácsház nagytermében, egy a kulturothton nagytermében hangzott el. Megállapíthatjuk, hogy a termek mindhárom esetben megteltek, de nem a pedagógusokkal - akiket szerettünk volna látni, - nem a meghívott hivatalos szervek képviselőivel, / a harmadik előadáson jelent meg egyedül a községi tanács titkár / nem is a k.t.sz.-ek képviselőivel, hanem matyó asszonyokkal és matyó fiatalokkal, parasztokkal és diákokkal. Ugy látszik, fenti szervezetek még nem érzik, hogy a gazdasági feladatok mellett a kultúra is jelentős tényezővé válik falun is. Balassa Iván " Mezőkövesd története " c. előadásában a matyó munkaközösség célkitűzéseiről beszélt, hangoztatta a széleskörű muzeumi gyűjtőmunka fontosságát, különösen a mezőgazdaság területén. Hosszabb előadásban fejtegette a mezőgazdasági eszközök fejlődése és a mezőgazdasági termelvények közti kapcsolatot: az eke történeti fejlődésén át ismertette a mezőgazdaság alapulását a traktorokkal végzett szántásig. Sándor István rendkívül élvezetes, színes előadásban tájékoztatta a hallgatóságot, a műköltészet és népköltészet közti különbségekről, majd mezőkövesdi gyűjtéseiből vett szemelvényekkel fűszerezve mondta el a matyóság meséit, balladáit, babonás történeteit, a leegyszerűsített népmeséig, a viccekig. Megállapította, hogy a matyóság megváltozott körülményei ellenére is megőrizte népi költészetét, sőt, a régi népmesék- barboncások - korunkban is szerepelnek, de modern, gépesített környezetben. Meg kell említenem, hogy amikor a vásári kikiáltók által költött és a nép között közismertté vált gyilkossági történeteket mondott el, a matyó asszonyok vele együtt mondták a mesét.

A harmadik előadás a magyar népdalról, a matyó dalokról szólt, a kulturothont színültig megtöltötték az érdeklődők. Ezt a műsorába iktatta. Lukács Gáspár a gimnázium lelkes és tudós karnagya előadása első felében a magyar parasztdal történeti fejlődését mutatta be kamarakórus közbeiktatásával. Ismertette a magyar népdal gyökereit, gazdagodását évszázadokon át a verbunkosig, az új magyar népdal kialakulásáig.

Az előadás másik felében a matyó dalok kerültek sorra. Idézte saját gyermekkori emlékeit. Az idézett dalfeldolgozásokat Lukács Ferenc karvezető kórusa és a gimnázium énekkara mutatta be, Lukács

Gáspár vezetésével.

Az utolsó előadásra a jövő vasárnap kerül sor, amikor a múzeumban a matyó népművészet kialakulásáról, történeti fejlődéséről magam fogok beszámolni.

A magasszínvonalu előadások megszervezése és megtartása uttörő vállalkozás volt Mezőkövesden. A hallgatóság elmondta az elhangzottakat másoknak is, sokan sajnálkoztak, miért nem hallgatták meg és ez reményt nyújt arra, hogy a jövőben tartandó előadásokra az értelmiség többsége is eljön majd. A Matyó Múzeum néprajzi kultúrát terjesztő tevékenysége meg fogja hozni gyümölcsseit.

Egy másik és nagyon fontos kulturális tevékenység lenne: időszaki, vándorkiállítások rendezése különféle tárgykörökből, ehhez a Főosztály segítségét kérem.

...

Igazolás

=====

Irtta: Nikelszky Géza

Az Iparművészeti Múzeum felhívásának, hogy készüljek egy műveimből kiállítandó anyag egybeállítására, mely hamarosan sorra kerül, örömmel tettem eleget. Ez érthető is. És mégis, kétség fogott el: hogyan tudok e megtisztelő felhívásnak eleget tenni Budapest számára. Mert igaz ugyan, hogy a pécsi Zsolnay gyárban 52 és fél éven át szolgáltam az iparművészetet, mégsem tudom kellően igazolni, hogy mit alkottam a gyárban e nagy idő alatt. Ezt a kétségemet tudattam is Dobrovits Aladár dr. főigazgató kartárssal:

- Arra törekedtem, - irtam, - hogy lehetőleg teljes képet adjak feleletül a kérdésre: mit műveltem a gyárban e félszázadnál nagyobb időn át? Ennek a félszázados iparművészeti munkásságomnak igazolását tartottam szükségesnek. Sajnos, - mondtam, - olyan kivitelezett kerámiai művek nem állnak rendelkezésemre, amilyen kész műveket kiállítani szerettem volna, - s amilyeneket bizonyára várnak tőlem Budapesten. De ezen a körülményen nem tudok segíteni. A megnyugtató érzés mégis előre elfogott, hogy: végre lehet - tiz önálló szabadművészeti kiállításom után - az Iparművészeti Múzeum Vezetősége jóvoltából: önálló iparművészeti kiállításom is, ami eddig - csak itt-ott részlegben volt lehetséges.

Iparművészeti kiállításokat ugyanis, - amelyek magasabb követelményt és igényt jelentenek, az általában sokásba vett képképzőművészeti kiállításoknál, - a vidéken eddig nem igen rendeztek. A közérthetőség: az ilyen kiállításokat eddig kellően nem támogatta, azok különösebb szociális szükségességét nem érezte. Ezért: nem is hiányolta. S ezért kellett csak itt-ott becsusztatni a csoportos kiállításaim anyagába az iparművészetet is, - terveimet.

Pedig egészen más érdeklődési folyamat állott fenn az én esetemben. Ugyanis: alig hiszem, hogy lenne, vagy lett volna gyár, amely egy festő-iparművészeti tervezőt és kivitelezőt, egy félszázadon át - megszakítás nélkül foglalkoztatott volna. És még kevésbé hiszem, hogy lett volna, rajtam kívül még egy iparművész, aki 50 évnél nagyobb időn át gyárban a foglalkozást kibirta volna. Ez csak a pécsi Zsolnay gyárban volt lehetséges. A Zsolnay művészi kerámia volt az, ami egy emberöltőn át fogva tartott s amely fog-ságot észrevétlenül viseltem az Új Időkig. S mert új, meg új kedvvel viselem ma is: ezért kaptam a Zsolnay művészi készítmények őrzésére az Államtól a pécsi muzeumi áthelyezést. Így növekedett meg a tényleges szolgálati időm a mostani 56. esztendőre.

Amit a kerámiában ennyi idő alatt produkáltam, az mind piacra került, mind eladódott. Nekem nem maradt belőle semmi. Csak a műveimre való emlékezés, s az a kevéske kerámia, ami itt, e kiállítás keretében bemutatásra kerül a pécsi Janus Pannonius Művészet-történeti Múzeum anyagából.

Megfogyatkozásaimban: ezért kérek itt most megértő elnézést, bocsánatot. Mert az idő, bizony eljár, még az ugynevezett, "örök fiatalság" felett is.

.....

A Szépművészeti Múzeum

grafikai osztályának új szerzeményi kiállítása

Az 1951 augusztusában megnyílt Új szerzemények I. című kiállítás a felszabadulás óta gyűjtött, 1919 előtt készült anyagot mutatta be. A mostani, második új szerzeményi kiállítás a felszabadulás óta gyűjtött, 1919 után keletkezett műveket tárja a közönség elé.

Az 1951 óta eltelt években a grafikai gyűjtemény 953 rajzzal és 114 rézkarccal és fametszettel bővült. Az új szerzemények tulnyomó része a XIX. és XX. századi magyar anyag s ennek is nagyobb százaléka felszabadulás utáni alkotás. A gyűjtemény gyarapításában a Múzeum vásárlásai mellett jelentős része volt a Fővárosi Képtártól átvett 29, főleg XIX. századi rajznak s a Képzőművészeti Főiskola ajándékozta újabb keletű anyagnak. A felszabadulás óta alkotott művek tulnyomó része az állami vásárló bizottság működése folytán került a Múzeum tulajdonába.

Az új szerzemények számbelileg messze meghaladják a két háború közötti gyarapodást, s évről-évre növekvő tendenciát mutatnak. Az osztály gyűjteményének fejlesztéséről részletesen beszámolt Vayer Lajos a Szépművészeti Múzeum Közleményeinek 5. számában. A gyűjtés a régi anyag esetleges hiányainak pótlása mellett fokozott

figyelmet fordít a mai művésznemzedék lapjainak megszerzésére.

Az új szerzemények nagy anyagából a legjelentősebbek kerültek kiállításra. Bevezetésként, bár a kiállítás az 1919 után készült műveket van hivatva bemutatni, mégis indokolt volt a művek fontossága miatt az 1951 és 1954 közt gyűjtött régi magyar anyag néhány kimagasló lapját kiállítani. Így Orient József egyetlen ismert rajzát, önarcképét, - Markó Károly biszter vázlatait, ilyen technikával készült lapok eddig nem szerepeltek a Múzeum gyűjteményében, - Brocky Károly tanulmányait, Melegh Gábor krétarajzát és Székely Bertalan, a gyűjteményből eddig szintén hiányzó másolatait, - végül Lotz Károly, Réti István és Fényes Adolf műveit.

Az 1919 óta készült rajzok sora az elhunyt Berény Róbert és Egry József műveivel kezdődik és az idősebb művészek: Pór Bertalan, Czóbel Béla, Márffy Ödön és Edvi Illés Aladár, jórészt újabb keletű lapjaival folytatódik, - majd Szőnyi István, Bernáth Aurél, Ferenczy Béni, Ferenczy Noémi művei következnek. A két háború közötti szociális tendenciájú, forradalmi művészetet Derkovits Gyula, Dési Huber István és Mészáros László alkotásai képviselik, mellettük Ék Sándor rajzai szerepelnek. A fiatalabb művész generáció Domanovszky Endre, Bencze László, Kádár György, Duray Tibor, Koffán Károly, Bán Béla, Szücs Pál, Háy Károly, László Hincz Gyula, Szabó Wladimir, Szalay Lajos, Szentiványi Lajos, Iván Szilárd, Vilt Tibor, Borsos Miklós és Vidéky Brigitta műveivel van képviselve, - míg a legfiatalabb nemzedék Csernus Tibor, Ernyei Sándor, Kass János, Csohány Kálmán, Bokor Miklós, Vigh Tamás, Mácsay István és Vincze Gergely lapjaival.

A sokszorosító grafikát Zádor István, Aszódi Weil Erzsébet, Vidéky Brigitta, Vadász Endre, Koffán Károly, Szabó Wladimir, Szemerédy Miklós, Gross Arnold, Würtz Ádám, Domján József, Varsányi Pál és Kolozsváry Pál rézkarcai, illetve fametszetei képviselik.

A kiállítást Barcsay Jenő művészeti anatómiájának rajzai zárják be.

Pataky Dénes

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Népművelési Minisztérium Muzeumi Főosztálya a nemzeti és vidéki muzeumok dolgozói, a megyei népművelési apparátus dolgozói és munkatársai, muzeumi baráti körök tagjai, pedagógusok részére pályázatot hirdet:

a felszabadulás óta eltelt 10 év emlékműanyagának muzeumi jellegű gyűjtésére, tudományos feldolgozására és muzeumi kiállításainkban a felszabadulás óta eltelt idő bemutatása érdekében.

A pályázat célja az, hogy tudományos feldolgozásban és kiállításon egyaránt bemutatható legyen az ipar és mezőgazdaság, a helység vagy táj gyáriparának vagy egyes üzemeinek; a falu életének vagy egy nagyobb, kiemelkedőbb sikereket elérő termelőségvetkezethetnek, állami gazdaságnak a fejlődése és eredményei, írásos dokumentáció és olyan tárgyi anyag alapján, melyek használatának körülményei a szocialistává váló mezőgazdasági munkában vagy munkaszervezetekben megváltoztak; jellegükénél fogva alkalmasak a szocialista ipar a mezőgazdasági kollektív munka, a termelőségvetkezeti tagok vagy az egyénileg dolgozó parasztság megváltozott életének bemutatására.

A muzeumi területen kívülálló dolgozóknak a gyűjtés leírása mellé közölni kell a megszerezhető tárgyak jegyzékét, azok pontos lelőhelyének feltüntetésével. A muzeumi dolgozóknak kész gyűjtéseik mellé a tárgyak és dokumentáció jegyzékét a kiállítás benyújtandó kész forgatókönyvében kell feltüntetni.

A pályázatok beadásának határideje: 1955. december 15.

A pályázatban résztvenni szándékozótól kérjük, hogy részvételi szándékukat 1955. szeptember 30-ig a Népművelési Minisztérium Muzeumi Főosztálya számára jelezzék.

A sikeres pályamunkákat a Muzeumi Főosztály összesen 8.000 forint pályadíjjal jutalmazza.

A pályadíjak megoszlása:

2 drb. első díj	2.500 Ft.
2 " második díj	1.000 "
2 " harmadik díj	500 "

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítást adnak: a Népművelési Minisztérium Muzeumi Főosztálya, a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Néprajzi Múzeum Főigazgatósága és az illetékes megyei muzeumok.

Fülep Ferenc sk.
főosztályvezető.

H i r e k

=====

Mastodon fogat talált Petőfibányán Szeles István vájár 60-80 m. mélységben. A leletet a Természettudományi Múzeum Föld és Őslénytárában helyezték el.

Természettudományi Múzeum Természettudományi Múzeum. Az ankét végén vezetéssel bemutatták a múzeum kiállításait is.

Az április, május hónapokban tartott ásatások közül a Természettudományi Múzeum Embertani Tárának kutatói a következő helyen végeztek helyszíni kutatást: Zalaszentmihály község határában tőzegben talált emberi csontvázleletet vizsgálták meg, Szák-szend lelőhelyen Malán Mihály avarkori sirleletek feltárásában vett részt, Elep-Mikélapos helységben az ott létesítendő halastó területén honfoglaló és Árpád-kori temető feltárásában vettek részt, az esztergomi vasútállomás és Esztergom-Szentkirály lelőhelyeken a Balassa Bálint Múzeummal együttműködve XI. századi temető feltárását kezdték meg, a Fényes Elek-utcai óvoda területén közreműködtek két római sír feltárásánál, melyeknek anyaga az i. u. IV. századból származik.

Az Embertani Tár kutatói előadások tartásával, népszerű publikációkkal, Rádió előadásokkal jelentős részt vállaltak az utóbbi időben a múzeumi kutatómunka tudományos eredményeinek népszerűsítéséből.

Nemeskéri János a Magyar Szovjet Barátsági Hónap alkalmával előadást tartott Bunak szovjet antropológus embertani vizsgálattervéről. Lipták Pál befejezte és közlésre benyújtotta az Acta Orientalica részére " A Közép-Dunamedence és Közép-Ázsia embertani kapcsolatai " c. tanulmányát.

J. Konta a prágai egyetem docense, megtekintette a Természettudományi Múzeum Ásvány és Kőzettárát. Különösen megnyerte tetszését, hogy csak a jellemző darabokat állították ki muzeológusaink és azokhoz bő magyarázatokat készítettek, fényképekkel, földtani szelvényekkel, térképekkel és modellekkel. A csehszlovák vendéggel kutatóink tudományos kérdéseket is megvitattak.

Kittenberger Kálmán könyve a " Keletafrika vadonjaiban " c. könyv eddig 13.000 példányban fogyott el. Az Ifjúsági Könyvkiadó újabb 10.000 példány kiadását tervezi. Valószínű, hogy második kiadás lát napvilágot az író " Vadászkalandok Afrikában " c. könyvéből is, mert az eddig kiadott 45.000 példány már csaknem teljesen elfogyott.

A Szarvaskő környékén újabban feltárt magmás kőzetekből kilenc darabot szerzett meg a Természettudományi Múzeum Ásvány és Kőzettára. Ezzel az anyaggal jelentősen bővült a Tár eddigi gyűjtésének anyaga.

Fényképeket adott a Soproni Műszaki Egyetem tudománytörténeti kiállítása részére a Természettudományi Múzeum Ásvány és Kőzettára.

Az új életmód és kultúra kutatásával, tárgyainak gyűjtésével és kiállításával kapcsolatos kérdéseket anketon vitatták meg a különböző tudománysszakok muzeológusai április 25.-26.-án a Néprajzi Muzeumban. Valamennyi hozzászóló hangoztatta a jelen életünkre vonatkozó tárgy-és dokumentumgyűjtés szükségességét. Az anket résztvevői tervet dolgoztak ki a fontos tudományos kutatóterület fejlesztéséről.

Angol és németnyelvű kiadásban jelenik meg Domanovszky György " két Kapoli faragóművészete " c. könyve.

A Néprajzi Múzeum kutatói közül Molnár Balázs Bihar és Békés megyében termelészövetkezeti kérdéseket és az életforma változással kapcsolatos kérdéseket kutat. Fél Edit Mezőkövesden, Tardon és Szent Istvánon kiegészítő viseletgyűjtést, Gáborján Alice Tardon kendermunkákkal kapcsolatos gyűjtést végez. Kovács Valéria Szécsény és környékén szövéseket, szöttéseket gyűjt. Szolnok Lajosné a Heves-megyei Bodonyban végez kiegészítő gyűjtést, a " Palóc asszony " c. könyvéhez. Kovács Ágnes Ipolyi Arnoldnak, az esztergomi egyházi levéltárban őrzött kéziratot nézi át, Kovács Péter Egerben folytat levéltári kutatást, Morvai Péter a Szolnokmegyei Levéltárban történeti, néprajzi kutatást végez.

A társadalmi néprajzi gyűjtők munkáiból nyolc ives kötet jelenik meg. Az Országos Néprajzi Gyűjtőpályázatra 170 pályamunka érkezett be a múlt évben. A pályamunkák újabb 2.000 kéziratot lapnyi néprajzi leírással, kottával, rajzzal és fényképpel gyarapították a megelőző két pályázat 10.000 lapnyi anyagát a Néprajzi Múzeum Adattárában. A pályázat értékes adatokat szolgáltat a néprajztudomány számára és igen sok, a művészeti tömegmozgalomban is közvetlenül felhasználható anyagot tartalmaz. A pályamunkák felölelik a néprajz legkülönbözőbb területeit. A pályázók pedagógusok és más értelmiségiek, tanulók, egyénekenként és szakköri közösségekben, munkások és parasztok / mai népművészek, " íróasszonyok " mellett öreg parasztok értékes visszaemlékezéseikkel / s a művészeti tömegmozgalom munkásai. A beérkezett pályamunkák közül 52 részesült pályadíjban és 35 könyvjutalomban. Az első díjat Oláh Andor gyulai orvos gazdagon illusztrált " Békés-megyei népi orvoslás " c. pályamunkája nyerte.

Xantus János monográfiát készít Sándor István a Néprajzi Múzeum osztályvezetője. A szükséges illusztrációs anyagot összegyűjtötte, teljes kéziratát nyomdakész állapotban előkészítette.

A Szépművészeti Múzeum görög-római kiállítása június elején nyílik meg. Az állandó kiállítás négy teremben először mutatja be Magyarországon történeti fejlődésében a két klasszikus ókori rabszolgatartó társadalom művészetét. A kiállítás terjedelme több mint kétszerese a háboru előttinek, tartalmazza azt a nagyszámu új anyagot, amellyel a múzeum az elmúlt években megháromszorozta görög-római gyűjteményét. A műtárgyak jelentős része most kerül először a közönség elé. Az első terem a ciprusi görög, etruszk és karthagói archaikus művészetet mutatja be, a második terem az V. - IV. századot, a görög művészet fénykorát, a harmadik terem az i.e. III. - I. század görög és itáliai hellenisztikus művészetét, végül a negyedik terem a római művészet válogatott anyagát. A régebbi kiállításról ismert, de néhány jelentős új darabbal kibővült márvány és terrakotta szoboranyag mellett az antik vázafestészet, bronz és üvegművesség is jelentős anyaggal van képviselve az új kiállításon. A gyűjtemény több világhi-

rü műalkotást tartalmaz, kiemelkedik közülük a grimani-bronzkancsó, egy háromalakos márványsiremlék, egy hellenisztikus márvány táncosnő szobor és egy i.u.-i harmadik századi vadászatot ábrázoló domborművel díszített márványszarkofág, amely most kerül először kiállításra a muzeumban.

" Uj szerzemények " c. kiállításra készül a Szépművészeti Múzeum Grafikai osztálya. A kiállítás bemutatja a felszabadulás után alkotott kiváló grafikai műveket is.

Megjelent a Szépművészeti Múzeum Közleményeinek VI. száma. Hazai és külföldi viszonylatban ismertetőt ad a múzeum tudományos dolgozóinak kutató munkájáról.

A Szépművészeti Múzeum kiemelt műtárgy sorozatában áprilisban Meunier halálának 50. évfordulójáról emlékezett meg. Juniusban Fényes Adolf emlékére a művész " Asztalos " c. képét állítják ki a sorozatban és dokumentációval méltatják a művész munkásságát.

Művészekkel rendeznek találkozót a Szépművészeti Múzeum tudományos dolgozói. A találkozók azt a célt szolgálják, hogy a kutatók szorosabb kapcsolatot építsenek ki az alkotó művészekkel. Az első alkalommal grafikus művészek látogatták meg a múzeumot, a Grafikai osztály kiemelkedő értékű darabjait tekintették meg és beszéltek meg a múzeum munkatársaival.

A külföldi művészettörténeti intézményekkel élénk kapcsolatot tart fenn a Szépművészeti Múzeum. A hazai kiadványok elküldésével igen értékes - valutáris szempontból is számottevő - cserepéldányokhoz jutottak. Áprilisban kiküldték a múzeum tudományos dolgozói által írt és az Acta Historiae Artium különlenyomataként megjelent cikkek gyűjteményét.

A Felszabadulási Képzőművészeti Kiállítás rendezési munkálatait eredményesen végezték el a Szépművészeti Múzeum dolgozói a Mücsarnok kiállító termeiben.

Fontebasso két nagyméretű képének restaurálását ismét elkezdte a Szépművészeti Múzeum ifjú restaurátorainak csoportja. Bogyá Andrásné, Boromissza Zsoltné, Lieber Gizella, Ember Vera és Móré Miklós dolgozik a nagyméretű képeken a múzeum márványtermében.

Devich Sándor J.S. Ruysdael: Korcsma májusfával c. képét restaurálja. Sárdi Brutusz, Vasadi Herman és Lakos Lajos folytatják Székely Bertalan műveinek restaurálását.

Nagyszámu ismeretterjesztő előadást tartottak az utóbbi hónapokban a Szépművészeti Múzeum dolgozói. Meller Péter Beck Ö. Fülöpről emlékezett meg halálának 10. évfordulója alkalmából, Bényi László Székely Bertalanról és Munkácsy Mihályról, Rajnai Miklós Szinnyi Merse Pálról, Telepy Katalin Milletről és a barbizoniakról és Székely Bertalanról, Szegediné Lajta Edit Brócky Károlyról tartott ismeretterjesztő előadást. A Rádióban is több előadást közöltek műtörténészeinktől.

Nikelszky Géza tervező iparművész gyűjteményes kiállítása április 30.-án nyílt meg az Iparművészeti Múzeumban. Megnyitó beszédet mondott Pogány Ö. Gábor a Művészeti Dokumentációs Központ vezetője.

Beszédében értékelte a művész tevékenységének sokoldalúságát. A megnyitón mintegy 200 meghívott vett részt.

15.000 Forint értékben vásárolt tárgyakat - textileket, ötvösmunkákat, kerámiákat stb. - az Iparművészeti Múzeum Vásárlóbizottsága május 14-én. A vásárlás jelentősen gyarapította a múzeum gyűjteményének anyagát, több anyagcsoportot kiegészített és egységesebbé tett.

A Kínai Népköztársaság ajándékként 700 darabból álló gyűjtemény érkezett április végén az Iparművészeti Múzeumba. A nagyértékű ajándék kifejezésre juttatja a kínai népnek a magyar nép iránt érzett szeretetét és lehetőséget nyújt arra, hogy az év folyamán megrendezésre kerülő Kína Múzeumban egészen a jelenkorig megismerhesse a magyar közönség Kína művészetének gazdagságát és sokoldalúságát.

A Szovjet Iparművészet 7. száma rövidesen kiadásra kerül az Iparművészeti Múzeum szerkesztésében.

Nagy sikere van az Iparművészeti Múzeum előadásainak. Dobrovits Aladár, Somogyi Árpád, Tasnádiné Marik Klára, Fehérvári Géza, Major Gyula, Baktay Ervin, Szabolcsi Hedvig, B.Koroknay Éva előadásai után Schubert Ernőné, Dobrovits Aladár és Diószeghi Vilmosné tartják a sorozat első felének programjában szereplő előadásokat.

"Ujabbkori európai textilművészet" címmel június folyamán kiállítás nyílik a győri múzeumban az Iparművészeti Múzeum rendezésében.

Vaclav Pubal elvtárs a csehszlovák Népművelési Minisztérium Múzeumi Főosztálya vezetője az év első negyedében tanulmányozta múzeumaink nagyobb részét. A magyar múzeumügy fejlődéséről több alkalommal az elismerés hangján nyilatkozott, különösen a kiállításrendezésekben elért eredményeinket és a múzeumi anyag sokhelyütt már megvalósult teljes raktári rendjét tartotta kiválónak és követésre méltónak.

A kiállítás rendezésben az a komplex rendezési módszer nyerte meg leginkább tetszését, amelyet legutóbb például a kecskeméti múzeum állandó kiállításának rendezői alkalmaztak. A magyar múzeumügy fejlesztésének további útját elsősorban abban látta, hogy több természettudományi muzeológus nyerjen alkalmazást vidéken és hogy a természettudományi gyűjtemények fejlesztése mellett sokkal nagyobb arányban induljon meg a jelenre vonatkozó dokumentum anyag gyűjtése. A Pubal elvtárssal létrejött személyi kapcsolat sokat használ a két baráti ország közötti kulturális kapcsolatok további elmélyítésének.

Az Iparművészeti Múzeum 1954 évi évkönyvéről március 5-én vitát rendeztek. A vitát Mihalik Sándor a Történeti Múzeum h. főigazgatója vezette, aki a múzeum dolgozóinak elemezte az évkönyvben írt tudományos munkáit, részletesen értékelte az egyes munkákat, mind a tartalmat, a cikkek felépítését, módszerét, mind pedig stílusát illetően. Az értékelést vita követte, mely sok segítséget nyújtott az 1955 évi évkönyv előkészítéséhez.

A Múzeumi Főosztály kiadásában az Esztergomi Keresztény Múzeum

kiállításának vezetője után most jelentek meg Kaszab Zoltán: "100 éves küzdelem a kolorádóbogár ellen" és Béres András: "A debreceni cifraszür" című muzeumi füzetek. A füzetek terjesztése rövidesen megkezdődik.

A Magyar Szovjet Barátsági Hónap alatt kifejtett kimagasló munkájáért az Országos Színháztörténeti Múzeum MSzT alapszerve elnyerte a Magyar Szovjet Társaság I. kerületi szervezetének vándorserlegét. A múzeum MSzT alapszerve a Barátsági Hónap alatt két szovjet színházi kiállítást rendezett és 12 előadást tartott a Magyar Szovjet kulturális kapcsolatok ápolására és erősítésére.

A Színháztörténeti Múzeumban márciusban megindultak a magnetofon felvételek. Megjelent a Színháztörténeti Ertesítő III. száma. Négy időszak kiállítást rendezett a múzeum: Kínai színháztörténeti és bábjáték kiállítást a Kossuth klubban, Szovjet Színháztörténeti Kiállítást az I. ker. MSzT szervezetben, emlékkiállítást a Nemzeti Színházban, Sztanyiszlavszkij Kiállítást a Petőfi Klubban.

A győri Viaszosvászon gyár a gyárban megszűnt kézinyomás mintáit, módlijait mintaasztallal és régi mintakönyvekkel együtt ajánlotta a győri Xantus János Múzeumnak. A több mint ezer darab-ból álló értékes módli-gyűjteményt, melyhez még polcanyagot is adott a gyár, nagy örömmel fogadta a múzeum.

A tatai Öregvárban március 19-én nyílt meg a Kuny Domokos Múzeum két teremből álló régészeti és helytörténeti kiállítása. A muzeumi főosztály nevében Korek József osztályvezető tartott beszédet.

Tíz éves emlékkiállítás nyílt Győr felszabadulásának 10. évfordulóján a Xantus János Múzeumban.

Madách emlékkiállítás rendezett a balassagyarmati Palóc Múzeum a Hazafias Népfőnt Bizottsága támogatásával. A kiállításon több más emléktárgy között bemutatják a költő bölcsőjét, hintaszékét, szerepel az a politikai hitvallása, amelyet 1861 március 12-én adott ki Balassagyarmaton, amelyben politikai alapelveit e három szóval jelöli meg: "szabadság, egyenlőség, testvériség!" Kiállításra került Farkas András balassagyarmati festő Madách képe, Madách kéziratok, az alsósztrégovai ház, Madách dolgozószobájának, a csesztvei háznak, annak az öreg tölgyfának a képe, amely alatt a költő állítólag az "Ember tragédiájá"-t írta és azok a festmények is, amelyeket maga Madách Imre festett. A kiállítást március 15-én nyitották meg.

A Sztálinvárosi Múzeumban állandó kiállítás nyílt április 4-én. A régészeti és helytörténeti emlékek mellett a kiállítás bemutatja a felszabadulás óta eltelt 10 év történetét és a szocialista város fejlődését.

A turkevei múzeumban március 13-án Bokor Miklós Munkácsy díjas grafikai kiállítása nyílt meg a Mücsarnok rendezésében. Az ismerős vidéket bemutató képek különösen megnyerték a látogatók tetszését. Junius 16-ától a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum fogja bemutatni Bokor Miklós grafikusművész kiállítását.

Megalakult a Muzeumbarátok Köre Esztergomban. A Balassa Bálint Múzeum közreműködésével március 31.-én újabb szervezeti formát nyert az esztergomi muzeumbarátok tevékenysége. Eddig is eredményes "Történelmi és régészeti kör" működött az esztergomi kultúrotthon keretében, a muzeumbarátok azonban az új szervezeti formában még szélesebb programot tűztek maguk elé. A megalakulás óta már pályázatot írt ki a muzeumbarátok köre, mellyel a leletmentést is segíteni kívánják.

A Mátyás palota diszudvarából, a visegrádi ásatások középpontjából indult április 4.-én az O.T.S.B. rendezésében lebonyolított kétnapos felszabadulási terepverseny. A turára bevezetett számos csoport az indítások bevétele közben a történelmi emlékek környezetéhez méltó fegyelmezett magatartást tanúsított.

A "Jászok" című kéthavonta megjelenő kiadványt, a T.T.I.T. Szolnokmegyei szervezetének közlönyét a múlt évi három szám után ebben az évben már nyomdai úton állítják elő. Az ismeretterjesztő közlöny tartalmában is fejlődést mutat. Szerkesztőbizottsága - amelynek egyik tagja Kaposvári Gyula a Damjanich Múzeum vezetője - most célul tűzte ki, hogy a kiadványt nagyobb példányszámban jelentet meg és előfizetésből fogják fenntartani. A kiadvány további jó ismeretterjesztő munkája a múzeumok ügyének is sokat használ.

"Vasi fiatalok" címmel a DISZ vas megyei szervezetének felkérésére április 4.-ére többek közreműködésével kiadványt állított össze Dömötör Sándor a szombathelyi Savaria Múzeum vezetője. A kiadvány amely április 4.-ére jelent meg, a helyi hagyományok ifjúsági vonatkozásainak feltárásával hivatott arra, hogy a Petőfi-iskola vezérfonala legyen.

Hét ízben tartott szakköri összejövetelt az első negyedévben a hajduböszörményi múzeum 24 tagú néprajzi szakköre. A Tanítóképző intézet tagjaiból alakult szakkör a hajduság történetével és néprajzával foglalkozott. Megtárgyaltak több hajdusági tárgy irodalmi alkotást is. A szakkör segített a múzeumnak kiállítások rendezésében és lebontásában, a könyvtár és raktárrendezés munkájában, tárgy és épületfényképezésben. A szakkör tagjai résztvettek az Országos néprajzi pályázaton, dicséret elismerést nyertek és minden résztvevő jutalomkönyvet kapott.

A nyírbátori falumúzeum május 1.-én alakult. A megnyitás alkalmából múzeumi hetet rendeztek. A falumúzeum állandó kiállítása a járási kulturház helyiségeiben nyílt meg.

A váci múzeumban május 4.-től a váci és váckörnyéki képző és iparművészek időszakos kiállítását mutatták be. Vácon ennek a kiállításnak volt legnagyobb látogatottsága.

A szovjet enciklopédia "Múzeumok" címszó alatt megjelent szövegéből közöl lefordított részleteket a következő számtól kezdve a Múzeumi Híradó.

A "Hal és halgazdaság" című vándorkiállítás május 15.-én zárult a győri Xantus János Múzeumban, a magyaróvári múzeumban ugyanekkor

zárult a Képzőművészeti Alap képeslevelezőlap kiállítása. Győrött 1.200, Magyaróváron 2.400 látogató nézte meg a bemutatott vándorkiállításokat.

Az ünnepi könyvhétre Takáts Gyulának a kaposvári Rippl Rónai Múzeum vezetőjének verseskötete jelent meg. Kiadták a könyvhétre Móra Ferenc "Hannibál feltámasztása" című eddig könyv alakban kiadatlan regényét.

A Művészklubban május 27.-én Korek József a kínai kőkor néhány problémájáról, Horváth Tibor "A Han-kor művészete az újabb ásatások eredményei alapján" címmel tartott vetítettképes előadást.

A Tierzucht című lap idei első számában "Magyar ló-, marha-, és sertésstenyésztés a közelmúltban" címmel dr. Scholz a berlini Német Mezőgazdaságtudományi Akadémia Állatkisérleti Intézetének vezetője írja a Mezőgazdasági Múzeumról: "Különösen nagy élmény volt számunkra Budapesten a Mezőgazdasági Múzeum megtekintése. A múzeum elnevezése tulajdonképpen nem helyes, mert tudománynépszerűsítő látónivalóknál sokkal többről van ott szó. A városi és vidéki látogatók számára egyaránt kitűnően közel hozzák a mezőgazdaság múltját és mai fejlődését. Különösen jók a Magyarországon jól ismert Vastagh államodallező alkotásai."

A Kistext Gyár mintatervezői a múzeumokban megtekinthető népművészeti alkotások díszítő elemeit is felhasználják a textilminták tervezése közben.

48. külön kiállítását nyitotta meg a soproni Liszt Ferenc Múzeum június 5.-én. Megnyitóbeszédet mondott Horváth Tibor a Keletázsiai Művészeti Múzeum vezetője. A 48. külön kiállítás "Keletázsia fametszetművészete" címmel szerepel a soproni múzeumban. A könyvhét ünnepélyes megnyitáson csatlakozott a múzeum megnyitó ünnepélyéhez. Peéry Rezső gimnáziumi igazgató tartott előadást: "Gondolatok a könyv ünnepén" címmel.

A környei homoküzem bányájában végeznek leletmentést a Történelmi Múzeum kiküldött régészei. A VII. századra tehető avar temetőből eddig 40 sírt tártak fel. Az üzem dolgozói több olyan tárgyat is átadtak a kutatóknak, amelyek a leletmentő ásatás megkezdése előtt kerültek elő.

Nagy veszteség érte a magyar múzeumügyet Fehér Géza régész kutató és Dáni Géza a nagytétényi kastélymúzeum vezetője elhunytával. A Múzeumi Híradó következő számában ismerteti a különböző szakterületek két kiváló kutatójának munkásságát.

A Pedagógus napon Budapesten és vidéken 214 pedagógus kapott elismerő emléklapot a múzeumok munkájának támogatásáért és a múzeumi kiállításoknak az ifjúság nevelésére való felhasználásáért. A legjobb leletbejelentők és gyűjtők mellett emléklapot kaptak azok a pedagógusok, akik rendszeresen tartottak szemléltető órákat a múzeumokban.

A Néprajzi Múzeum és a Népművészeti Intézet néphagyományunk értékeinek összegyűjtésére idén is meghirdeti az elmúlt években szép sikerrel zárult Országos Néprajzi Gyűjtőpályázatot.

Pályázhatnak önkéntes néprajzi gyűjtők és gyűjtőcsoportok /szakkörök, uttorócsapatok, művészeti csoportok stb./ bármilyen néprajzi témájú, eredeti helyszíni néprajzi gyűjtést tartalmazó egy vagy több pályamunkával. Pályadíjak: I. díj: 1.000.-Ft. II. díj: 500.- III. díj: 400.-Ft. IV. díj: 300.-Ft. V. díj: 200.-Ft. VI. díj: 100.- Az egyes díjfokokozatok többszörösen kiadásra kerülnek. A pályamunkákat 1955 szept. 30-ig kell beküldeni a Néprajzi Múzeum Adattára /Bp, VIII., Könyves Kálmán krt. 40./ címére. A pályázni szándékozók bővebb felvilágosításért és utmutatásért - választott pályázati témájuk megjelölésével - forduljanak a Néprajzi Múzeum Adattárához.

Munkásmozgalmi évfordulók 1955-ben. A Munkásmozgalmi Intézet számontartja az év munkásmozgalmi vonatkozású évfordulóit. Az alábbi évfordulókkal kapcsolatban a Múzeumi Híradóban is ismertetni fogjuk a Munkásmozgalmi Intézet muzeumaiban található dokumentumokat.

- Julius 25. 1905. Született Schönhercz Zoltán, a KMP kimagasló harcosa és mártirja.
- 25-aug.21. 1935. Építőmunkás sztrájk Budapesten.
- Szeptember. 1. 1930. A budapesti munkások hatalmas forradalmi megmozdulása a kizsákmányolás és a munkanélküliség ellen.
15. 1905. Általános sztrájk Budapesten.
- November. 20. 1918. Megalakul a Kommunisták Magyarországi Pártja.
23. 1875. Ezen a napon született Landler Jenő, a magyar munkásmozgalom nagy harcosa.
- December. 7. 1890. A Magyarországi Szociáldemokrata Párt megalakulása.

...

S a j t ó s z e m l e

=====

1955. február.

1. Magyar Nemzet: Mit láthatunk a muzeumokban és a kiállítási termekben?
1. Népszava: Az ország legnagyobb vidéki képtárát a debreceni Déri Múzeumban újjárendezték.
1. Vas megye: 50 képből álló diafilmet készített a tanács népművelési osztálya a kulturotthonok részére.
1. Somogyi Néplap: A Kaposvári Rippl Rónai Múzeumban február 1-től belépődíj bevezetését rendelték el.
1. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Műemlékjellegű és a városkép szempontjából fontos épületek felújítását végzi a Győri Ingatlankezelő Vállalat 1955-ben.
1. Fejérmegyei Néplap: A Bakony keleti előörs hegyeinél Fehér várcsurgónál modern duzzasztóművet építenek.
1. Magyar Nemzet: A tihanyi félszigeten folytatott régészeti kutatások során durván megmunkált furót találtak.
2. Szabolcs-Szatmári Néplap: " Báthory hét " keretében nyitják meg Nyirbátor falumúzeumát.
2. Magyar Nemzet: A Győrmegyei Rábatamásiban Jászai Mari emléktárgyaiból berendezett múzeumot sokan látogatják.

2. Komárommegyei Dolgozók Lapja: Egztergomban a Balassa Bálint Muzeumban kiállítás nyílt Andrászkó István festőművész munkáiból.
2. Magyar Nemzet: Ritka európai bölény teljes csontvázát szerezte meg a Természettudományi Muzeum.
2. Magyar Nemzet: Ellopták a Britisch Muzeumból a Marseillais egyik kéziratát.
2. Somogyi Néplap: A Rippl Rónai Muzeum nyitvatartási ideje.
2. Szabad Ifjuság: Ritka európai bölény teljes csontvázát szerezte meg a Természettudományi Muzeum.
3. Északmagyarország: Kőkorszakbeli leletet hoztak napvilágra a Tihanyi félszigeten folytatott ásatások során.
3. Vas megye: A Szépművészeti Muzeum kincsei címmel album jelent meg a Képzőművészeti Alap Kiadó Vállalatánál.
3. Délmagyarország: A szegedi muzeum nyitvatartási ideje.
3. Északmagyarország: Ellopták a Britisch Muzeumból a Marseillais egyik kéziratát.
3. Viharsarok Népe: Az orosházi járási kulturotthonban megtartották a Muzeumi hétfők című tudományos sorozat első előadását.
3. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Filmre vették a Hajdusági Muzeum Bocskai kiállítását.
3. Somogyi Néplap: A Rippl Rónai Muzeum nyitvatartási ideje.
3. Szolnokmegyei Néplap: Feljegyzések téli viharokról. Szücs Sándor, Karcag.
3. Viharsarok Népe: Ritka európai bölény teljes csontvázát szerezte meg a Természettudományi Muzeum.
3. Gépgyári Munkás: Az ország legnagyobb vidéki képtárát a debreceni Déri Muzeumban újjárendezték.
3. Viharsarok: Harminc és ötvenfilléres belépőjegyek a Tornyai János Muzeumban.
3. Népszava: Felvinczi Takáts Zoltán professzor, az Iparművészeti Muzeum munkatársa tudományos muzeumi munkásságának 50. évfordulóját ünnepelte február 1.-én.
4. Északmagyarország: Ahol Déryné öt évig játszott. H.B.
4. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Iskolamuzeumot létesítenek Hajduszentoszlón.
4. Dunántuli Napló: Ormánysági muzeum felállítását tervezik a sellyei dolgozók.
4. Zala: Gazdag programmal készül megyénk a felszabadulás 10. évfordulójának megünneplésére.
4. Viharsarok Népe: Felélesztik a híres szarvasi és tótkomlói háziszöveget.
4. Szabad Nép: Újabb műemléket tártak fel Miskolcon a Herman Ottó Muzeum munkatársai.
4. Szabad Ifjuság: Régiséggyűjtő fiatalok.
4. Zala: Értékes tárgyakkal gyarapodott januárban a Göcseji Muzeum. Szentmihályi Imre.
4. Magyar Nemzet: Megtalálták a Marseillaise elloptott első példányát.
4. Magyar Nemzet: Ahol Déryné vállára hó hullott.
4. Utunk, Kolozsvár. Ady muzeum Váradon.
5. Viharsarok Népe: A békéscsabai Munkácsy Mihály Muzeum Munkácsy emlékszoba felállítását vette tervbe.
5. Somogyi Néplap: Történelmi Muzeum.
5. Dunántuli Napló: A környék kulturális központja lesz Mecsek-nádasd.

5. Szabad Nép: Felvinczi Takáts Zoltán professzor az Iparművészeti Múzeum munkatársa 50 éve végez tudományos munkát.
5. Magyar Nemzet: Találkozás Csokonaival. Maróti Andor.
5. Esti Budapest: Múzeumok kiállításainak nyitvatartási ideje.
5. Somogyi Néplap: Tudományos estek Kaposvárott.
6. Népszava: Budapesti múzeumok és kiállítások.
6. Csongrád megyei műemlékek nyomában.
6. Új Ember: Egy templom pusztulása és újjászületése. M.E.
6. Szabolcs-Szatmári Néplap: Egy szabolcsmegyei árpádkori magyar falu élete. Szabó György.
6. Somogyi Néplap: Keletafrika vadonjaiban. Egy óra Kittenberger Kálmánnal, a világhírű Afrika utazóval. Szőnyi István.
6. Fejérmegyei Néplap: Pinceásás közben 3.30 méteres mamutagyarat találtak Sztálinvárosban.
6. Viharsarok Népe: Kiállítás lesz Békéscsabán.
6. Hevesmegyei Népujság: Eger város haladó hagyományainak kérdése. dr. Szántó Imre főiskolai tanár.
7. Esti Budapest: Képzőművészeti kiállítások vidéken.
7. Esti Budapest: Népművészeti és háziipari áruház nyílik a közeljövőben a Régiposta utcában.
7. Szabad Nép: Műkincseink védelmében. Artner Tivadar.
8. Sztálinváros: Ritka lelettel gazdagodott a múzeum. 3.30 méteres őselefántagyart találtak az Óvárosban. Bóna Istvánné.
8. Győr-Sopronmegyei Hirlap: Bevezették a belépődíjat a győri múzeumban.
8. Tanácsok Lapja: Beesüljük meg a múlt emlékeit.
8. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Az ötéves terv egyik pompás létesítménye Győrött az újjáépített kettős Rába-híd.
8. Északmagyarország: Február 10-én csütörtökön este 6 órai kezdettel vetített képes előadást tart Miskolcon Héjj Miklós "Visegrád-ról."
8. Veszprémmegyei Népujság: Néhány adat Dörgicse múltjából. dr. Kiss Ákos.
8. Magyar Nemzet: "Báthory hét" keretében nyitják meg Nyirbátor falumúzeumát.
8. Szabad Ifjúság: Egy Móricz kép alá...
9. Komárommegyei Dolgozók Lapja: Segítse a népművelés a múzeumot, hogy a múzeum is segíthesse a népművelést. Jeney Ferenc.
9. Szabolcs-Szatmári Néplap: A román és gót, renaissance építészet. Kolozsvári Kiss Árpád.
9. Somogyi Néplap: A Rippl Rónai Múzeum nyitvatartási ideje.
9. Somogyi Néplap: Melliszobor Latinka Sándorról.
9. Győr-Sopronmegyei Hirlap: Rómaikori leletek kerültek napfényre Sopronban.
9. Somogyi Néplap: Neveléstörténeti Múzeum.
9. Viharsarok Népe: Nagy sikere van a "Múzeumi hétfők" előadásainak.
9. Szabad Nép: Munkácsy emlékszoba létesítését tervezi a békéscsabai múzeum.
10. Hevesmegyei Népujság: A Heves megyei Tatarozó és Építő Váll. műszaki klubjában 12-én este "Színes séta Egerben" vetítéssel egybekötött előadást rendeznek.
10. Új Szó, Bratislava. Prágai levél. A könyvek világa. Kiss Éva.
10. Magyar Nemzet: Az 1765/66-os vasmegyei parasztforrongás adatait kutatják a megyei levéltárban.
10. Szabad Ifjúság: Rómaikori leletekre akadtak Sopronban.
10. Magyar Nemzet: Rómaikori leletekre bukkantak Sopronban.

10. Szabad Nép: Rómaikori leletekre bukkantak Sopronban egy lakóház alapozásakor.
10. Népszava: Értékes rómaikori leletre bukkantak Sopronban.
10. Népszava: Előkészületek Székesfehérvárott a Vörösmarty centenáriumra.
10. Népszava: Munkácsy szobát rendeznek be a békéscsabai muzeumban, a népfrent bizottság kezdeményezésére.
10. Szabad Ifjúság: Munkácsy szobát rendeznek be a békéscsabai muzeumban a népfrent bizottság kezdeményezésére.
11. Miskolci Építők: Ismerjük meg építészeti műemlékeinket. ifj. Horváth Béla.
11. Magyar Nemzet: Ritkaszép farölit ásványt ajándékozott a Természettudományi Múzeum ásvány és kőzettárának dr. Jan Kaspar a prágai műgyetem ásványtani tanszékének tanára.
11. Somogyi Néplap: József Attila műfordításait Szántó Judit összeállításában kiadta a Népművelési Minisztérium Múzeumi Főosztálya.
11. Somogyi Néplap: Kaposvár. Tiranai múzeum igazgatója Kaposváron.
11. Szabad Ifjúság: A Csokonai emlékkiállítást a Nemzeti Múzeumban egy hét alatt tízezren tekintették meg.
12. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Értékes leleteket hozott felszínre a győri múzeum udvarán végzett ásás. Mithay Sándor.
12. Komárommegyei Dolgozók Lapja: Esztergom népe is kezébe vette a béke megőrzésének ügyét.
12. Esti Budapest: Mit láthatunk a budapesti múzeumokban?
12. Hájdu-Biharmegyei Néplap: Debrecen. Restaurálják a Hortobágyi csárdát.
12. Fejérmegyei Néplap: Az István király Múzeum felkészül a Vörösmarty centenáriumra.
12. Bácskiskunmegyei Népujság: A kecskeméti múzeum nyitvatartási ideje.
12. Szabolcs-Szatmári Néplap: Egy árpádkori szabolcsi falu élete. Szabó György.
13. Fejérmegyei Néplap: A sztálinvárosi múzeum régészeti munkája.
13. Fejérmegyei Néplap: Csókakő vára. Fitz Jenő.
13. Dunántúli Napló: Múzeumlátogatás.
13. Hevesmegyei Népujság: Ismerd meg megyénket. A feldebrői templom. Galván Károlyné.
13. Pestmegyei Népujság: Rendkívüli lelet.
13. Új Ember: Ninive eltemetett romjai között.
13. Népszava: Múzeumok és kiállítások nyitvatartási ideje.
13. Művelt Nép: Tägliche Rundschau Magyarországról.
13. Művelt Nép: Kínai Múzeum létesül Budapesten.
13. Művelt Nép: A leningrádi Ermitázsban új állandó kiállítás nyílt.
13. Művelt Nép: A balatonfüredi helytörténeti múzeumnak két éves fennállása óta 55.000 látogatója volt.
13. Művelt Nép: Iskolamúzeum nyílt a Győrmegyei Dór községben.
13. Művelt Nép: Bronzkori leletet találtak Rákoscshabán.
13. Délmagyarország: Képek az irodalmi múzeum anyagából. Németh F.
13. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Múzeum Dór községben.
14. Esti Budapest: A sztálinvárosi múzeum készülő új kiállítása.
15. Szabolcs-Szatmári Néplap: Egy árpádkori szabolcsi falu élete. Szabó György.
15. Zala: Gyűjtsük össze Zalaegerszeg muzeális értékeit. Szentmihályi Imre.
15. Magyar Nemzet: Baranya hagyományainak feldolgozására tudományos munkaközösség alakult Pécsen.
15. Magyar Nemzet: A Bodrog-melléki falvak tudósa. Gábor István.

16. Somogyi Néplap: A " Paletta művészei " címmel Szinnyei Merse Pálról tart előadást H. Telepy Katalin.
16. Somogyi Néplap: A kaposvári Rippl Rónai Múzeum kiállításainak nyitvatartási ideje.
16. Pestmegyei Népujság: Értékes rómaikori leletre bukkantak Sopronban.
16. Magyar Nemzet: Az egyetlen neandervölgyi embermaradvány magyarországi lelőhelyén a Bükk helységben Subalyuk barlangban eddig ismeretlen apró állatfajok csontmaradványait kutatták fel.
16. Szabad Nép: Növényi és állati kártevőkről készült szemléltető eszközök kiállítása nyílt meg a Pedagógus szakszervezet Múzeum utcai helyiségében.
16. Szabad Ifjúság: Ismeretlen apró állatfajok csontmaradványai kerültek felszínre.
16. Élet és Tudomány: Budapest műemlékeinek helyreállítása. Borsos Béla.
17. Fejérmegyei Néplap: Kobzdej a fehérvári múzeumban. B.R.
17. Uj Világ: Sok érdeklődő látogatja a Széchenyi Könyvtár Herzen emlékkiállítását.
17. Pestmegyei Népujság: Uj József Attila szobrot állítanak fel Balatonszárszón.
17. Zala: A zalaegerszegi Göcseji Múzeum várostörténeti pályázata a zalaegerszegi tanulóifjúság részére.
18. Magyar Nemzet: Érdekes régészeti leletre bukkantak Nápoly közelében.
18. Tolnai Napló: Karcolat: Szeretnénk tudni ...
18. Dunántúli Napló: A Janus Pannonius Múzeum jelenti.
18. Szabolcs-Szatmári Néplap: Ismeretlen apró állatfajok csontmaradványai kerültek felszínre a Subalyuk barlangból.
18. Szabolcs-Szatmári Néplap: Műemlékvédelem és fémgűjtés.
18. Északmagyarország: Az egyetlen neandervölgyi embermaradvány magyarországi lelőhelyén a Bükk hegységi Subalyuk barlangban ismeretlen állatfajok csontmaradványaira bukkantak.
18. Veszprémmegyei Népujság: A Balatonfüredi helytörténeti múzeumnak 55 ezer látogatója volt, 2 éves fennállása óta.
18. Cséve: Emléktáblát lepleztek le a budafoki forgalmi telep épületének falán február 12-én.
19. Esti Budapest: Múzeumok és kiállítások nyitvatartási ideje.
19. Szabad Nép: Egymászás mammutagyart találtak Sztálinvárosban.
19. Népszava: Mammutagyart találtak Sztálinvárosban, az óváros egyik pincéjében.
19. Népszava: Hősi küzdelem a cseppkőbarlang megmentéséért.
19. Szabad Ifjúság: Mammutagyart találtak sztálinvárosban.
19. Uj Szó, Bratislava: Ósidők néma tanúi. Mészáros Gyula.
19. Fejérmegyei Néplap: Előadássorozat Dunapentele és sztálinváros történetéről.
19. Zala: Zalaegerszeg: Értékes tárgyak a bucsutai falumúzeumban.
19. Szolnokmegyei Néplap: Egymászás mammutagyarat találtak Sztálinvárosban.
19. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Csokonai filozófiai nézetei.
19. Somogyi Néplap: A kaposvári múzeum nyitvatartási rendje.
19. Északmagyarország: Érdekes régészeti leletre bukkantak Nápoly közelében.
20. Szabad Nép: Emlékezik az ezeréves város. Berényi György.
20. Uj Ember: Jubilálnak a Józsefvárosi templom freskói.
20. Az Ut. Legrégibb énekeskönyvünk és szerzője. Schramm Ferenc.

20. Szabad Ifjúság: A Sztálinvárosi Múzeum munkatársai felszabadulá-
sunk 10. évfordulójának tiszteletére előadássorozatban ismerte-
tik Dunapentelének és környékének történetét.
21. Esti Budapest: Látogatás a II. századbéli " összkomfortos "
aquinomi villalalakásban.
22. Magyar Nemzet: Rómaikori utra bukkantak Pécsett építkezések
közben.
22. Népszava: Egy falu muzeumot " gyűjt ". Pális Pál.
22. Népszava: Római utvonalra bukkantak Pécsett a város szívében.
22. Népszava: Csokonai hónapot tartanak Csurgón.
22. Szabad Nép: Rómaikori utra bukkantak Pécsett.
22. Szabad Ifjúság: Rómaikori ut teljesen ép szakaszára bukkantak
Pécsett.
23. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Kópházán szabadultam fel. Csatkai End-
re.
23. Vas megye: Római emlékek Felsőpatyon. Németh József.
23. Északmagyarország: Megalakult a miskolci szoborbizottság.
23. Élet és Tudomány: A legújabb kínai ásatások színhelyén. Horváth
Tibor.
23. Komárommegyei Dolgozók Lapja: Mentsük meg a pusztulástól Babits
Mihály esztergomi házát. dr. Zolnay László.
23. Béke és Szabadság: Pusztuló kincsek között. B.S.
23. Dunántuli Napló: Transzformátort építenek a Rákóczi uton.
23. Komárommegyei Dolgozók Lapja: A Debreceni Állami Levéltár eredeti
Bessenyei György levelet talált.
23. Esti Budapest: Szombathelyen egy régi parkban néhány római pénz-
re bukkantak.
23. Esti Budapest: Zalaegerszegen Látrányi Antal iskolaigazgató tiz
avarkori lelettel ajándékozta meg a helyi muzeumot.
23. Északmagyarország: A színházépítés történetéről tart előadást
Prinner Sándor a Herman Ottó Múzeum előadótermében.
24. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Kópházán szabadultam fel. Csatkai Endre.
25. Szegedi Egyetem. Február 20, Hofer András tiroli szabadsághős ki-
végzésének 145. évfordulója.
24. Esti Budapest: 4.000 éves sziklarajzok Baku környékén.
24. Gépgyári Munkás: DIMÁVAG. Megalakult a miskolci szoborbizottság.
24. Északmagyarország: Miskolc. Hatalmas mammutállkapcsot találtak
Kazincbarcikán.
24. Északmagyarország: Rómaikori utra bukkantak Pécsett.
24. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Herman Ottó emlékest.
25. Esti Budapest: Maya kéziratot találtak Csehszlovákiában.
25. Északmagyarország: Szombathelyen egy régi parkban néhány római
pénzre bukkantak.
25. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Kópházán szabadultam fel. Csatkai Endre.
25. Tolnai Napló: Miklósi M. Ödön emlékkiállítás nyílik március 6-án,
a szekszárdi Balogh Ádám Múzeumban.
25. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Herman Ottó emlékest lesz az Ismeret-
terjesztő Társulat és a Hazafias Népfront rendezésében Győrött.
25. Pestmegyei Népujság: Akik megállítják a hegyeket. Földesi Jó-
zsef.
25. Miskolci Építők: Megalakult a miskolci szoborbizottság.
25. Miskolci Építők: Ismerjük meg építészeti műemlékeinket. ifj.H.B.
25. Kazincbarcika: Rómaikori utra bukkantak Pécsett.
26. Szabad Ifjúság: Régészskört alakított egy dolgozó paraszt.
26. Fejérmegyei Néplap: Márki Béla kerámiai kiállítása a muzeumban.
26. Esti Budapest: Kiállítások, muzeumok.
26. Szabolcs-Szatmári Néplap: Az Aggteleki cseppkőbarlang. Sz.I.

26. Szabad Nép: A győri muzeum újabb római kori lelettel gazdagodott.
26. Pestmegyei Népujság: Régi tárgyak és műemlékek kiállítását rendezik meg március 5-én Kemence községben.
27. Magyar Nemzet: Régészskört alakított Gyomán Megyei János tsz. tag.
27. Népszava: Muzeumok és kiállítások nyitvatartása.
27. Szabad Ifjúság: Sokszázéves érdekes leletek kerültek napvilágra a Heves megyei Abasáron.
27. Szabad Ifjúság: Több mint száz, már feledésbe merülő népdalt gyűjtött Lajos Árpád, a miskolci muzeum munkatársa öt hónap alatt.
27. Szabad Nép: Érdekes leleteket találtak Heves megyében Abasáron.
27. Művelt Nép: Petőfi emlékmúzeum nyílt meg a kiskunfélegyházi Hattyu házban.
27. Művelt Nép: Két ősrégi leletet találtak a Duna medrének tisztogatása közben.
27. Dunántúli Napló: Értékes hagyományunk - a népviselet. Beszélgetés dr. Kodolányi Jánossal.
27. Dunántúli Napló: Régi pécsi szállodák... Pusztai J.
27. Tolnai Napló: Megjegyzések a szekszárdi muzeum vendégkönyvéből.
27. Tolnai Napló: " Kialudt a kis mécses? " Sz. J.
27. Somogyi Néplap: Frick Lajos, a világhírű magyar " ovónő " V. I.
27. Somogyi Néplap: Pusztai Dezső muzeológus: A népvándorlaskor népei Somogyban.
27. Pestmegyei Népujság: Felszállott a páva a vármegye házára. Várkonyi Margit.
27. Fejérmegyei Néplap: A következő kiállítások megtekinthetők, a székesfehérvári muzeum kiállításainak nyitvatartási ideje.
27. Bácskiskunmegyei Népujság: Hol született Petőfi Sándor? Az évszázados Petőfi per nevében. Eszik Sándor.
27. Fejérmegyei Néplap: Kutatás középkori templom és temető után.
27. Szabolcs-Szatmári Néplap: Maya kéziratot találtak Csehországban.
27. Új Úton: A karcagi munkásmozgalom történetét szeretnék feldolgozni.
27. Új Úton: Városunk történetének összeállításához már beérkezett az első írás.
27. Új Kunság: Február 13-án megkezdődött az első előadásorozat.
27. Északmagyarország: Mezőkövesd multja és jelene. Csorba Barna.
28. Építő Lapja: Kőfaragók a Várban.
28. Szabad Nép: A XV. századból származó ezüstkelyhet találtak Pinnyén.
- február: Természet és Társadalom: Hunyadi Mátyás ismeretlen realista szoborképmása Budán.
- február: Táncművészet. Somogyi táncok címmel megjelent az ország eredeti táncait közlő sorozat első kötete.
- február: Természet és Társadalom: A Bükk hegység élete. Kiállítás a Miskolci Herman Ottó Muzeumban. dr. Mihályi Ferenc.
- február: Szabad Művészet: Nyilasy Sándor. Szelesi Zoltán.
- február: Betű: Fennállásának 100 éves évfordulójára készül az Állami Nyomda. Fényes Menyhért.
- február: Zenei Szemle: Zenetörténeti közlemények. Bartók Béla - Debussyről. Csillag Lujza.

1955. március.

1. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Ma délután 6 órakor a Déri Múzeum előadótermében előadást tart Kesztyüs Lóránd egyetemi tanár.
1. Somogyi Néplap: Eseménynaptár.
1. Somogyi Néplap: Megyénk történelméből. Pusztai Rezső muzeológus. A népvándorlás népei Somogyban. II.
1. Veszprémmegyei Népujság: Megkapták a 40.000 forint célprémiumot.
1. Veszprémmegyei Népujság: Megyénk iparának híre a világban. Polonyi Kornél.
1. Fejérmegyei Néplap: Érdekes leletet találtak Heves megyében.
1. Veszprémmegyei Népujság: Ujjárendezik és kibővítik a keszthelyi Balatoni Múzeum anyagát.
1. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Másfél óra a Megyei Könyvtárban. V.B.
1. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Az Orvostudományi Egyetem ünnepei.
1. Viharsarok Népe: Megyeri János, az egyik gyomai tsz. tag, a helyi diákok segítségével régészeti kört alakított.
1. Magyar Nemzet: Albino őzbakot lőttek a Mecsek erdőségeiben.
1. Magyar Nemzet: Mammut állkapcsot találtak Kazincbarcikán.
2. Viharsarok Népe: Megnyitott a "Népünk egészségéért" című kiállítás.
2. Dunántúli Napló: A Mecsek erdőségeiben ejtett ritka állatokat tömtek ki a pécsi Janus Pannonius Múzeum preparáló laboratóriumában.
2. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Pap Károly tér, vagy kukoricaföldek?
2. Szolnokmegyei Néplap: "Látogatás" a II. századbéli "összkomfortos" aquincumi villakészítésben.
2. Somogyi Néplap: Pusztai Rezső: A népvándorlás népei Somogyban. III. rész.
2. Komárommegyei Dolgozók Lapja: Felsőpatyon három üvegből készült hammvedret találtak.
2. Borsodi Bányász: A XV. századból származó ezüstkelyhet találtak Pinnyén.
3. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Vasárnap március 6-án d.e. 11 órakor nyílik meg a Déri Múzeumban S. Kepes Ágnes iparművész kerámikus kiállítása.
3. Pusztai Rezső: A népvándorlás népei Somogyban IV. rész.
3. Viharsarok Népe: Szőnyi István műveinek kiállítása a Munkácsy Mihály Múzeumban. Rajki József szobrászművész.
3. Viharsarok Népe: A gyulai menhely nyilvántartásában volt József, Attila.
3. Veszprémmegyei Népujság: Egész Európában páratlan üvegedények kerültek elő a Vas megyei Felsőpaty község határában.
3. Tolnai Napló: Miklósi M. Ödön kiállítás.
3. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Győr műemlékei címmel vetített képes előadást tart városunk műemlékeiről Cigány Jenő.
3. Népszava: Műemlékeink védelme, társadalmi feladat. Gyertyán E.
3. Népszava: Kínai színháztörténeti és bábjáték kiállítás nyílik március 3-án délután 6 órakor a T.T.I.T. Kossuth klubjában.
3. Magyar Nemzet: Kínai színháztörténeti és bábjáték kiállítás nyílik a T.T.I.T. Kossuth klubjában.
3. Szabad Ifjúság: A Rippl Rónai Múzeum madártani csoportja gondozza a madarakat.
3. Szabad Nép: Állandó muzeumi kiállítás nyílik Sztálinvárosban.
4. Esti Budapest: Az "Anaki hármas sir" falképeinek másolataiból kiállítást rendeznek.

4. Északmagyarország: Az ünnepi hónap eseményei Borsodban.
4. Északmagyarország: Az " anaki hármassir " falképeinek másolataiból kiállítást rendez a Keletázsiai Művészeti Múzeum.
4. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Ünnepségek, gazdag kulturműsorok, találkozó a barátsági hónap folyamán.
4. Esti Budapest: Régészeti kutatás - a tenger fenekén.
4. Esti Budapest: A bolgár régészeti kutatás újabb eredményei.
4. Magyar Nemzet: Megnyitott a kínai színháztörténeti és bábjáték kiállítás.
4. Sztálinváros: Új állandó jellegű kiállításra készül a múzeum.
4. Fejérmegyei Néplap: Állandó múzeumi kiállítás nyílik Sztálinvárosban.
4. Fejérmegyei Néplap: A januári szokatlanul enyhe időjárás hazacsalta a vándormadarakat.
4. Tolnai Napló: Székely népművészeti ankétot rendeznek Bonyhádon.
4. Somogyi Néplap: A T.T.I.T. és a kaposvári múzeum rendezésében Somogy madárvilága címmel előadást tartott a Zeneiskola nagytermében.
4. Esti Budapest: Mit láthatunk a múzeumokban és a kiállítási termekben?
5. Fejérmegyei Néplap: Márki Béla kerámia kiállítását március 6-án vasárnap délelőtt 12 órakor nyitják meg a Székesfehérvári múzeum képtárában.
5. Bácskiskunmegyei Népujság: Elkészültek a kecskeméti Klapka ház helyreállításának tervei.
5. Bácskiskunmegyei Népujság: Bizottság alakult a Tanácsköztársaság helyi hagyományainak felkutatására és megőrzésére Kecskeméten.
5. Népszava: Mit láthatunk a budapesti múzeumokban?
6. Szabad Nép: Művészi kivitelű kőtáblával jelölik meg a budapesti műemlék-épületeket.
6. Népszava: Emléktáblával jelölik meg a budapesti műemlék épületeket.
6. Magyar Nemzet: Megjelölik a budapesti műemléki épületeket.
6. Szabad Ifjúság: Művészi kivitelű kőtáblával jelölik meg a budapesti műemlék-épületeket.
6. Magyar Nemzet: Történelmi és néprajzi emlékeket gyűjtenek a Békés megyei iskolások.
6. Új Úton. A népi hagyományok ma élő serény gyűjtője: Szücs Sándor múzeumigazgató.
6. Tolnai Napló: A Balogh Ádám Múzeum válaszol.
6. Bácskiskunmegyei Népujság: Rézkori leletek Nyárlőrinczen. Sz.T.
7. Szabad Nép: Márky Béla székesfehérvári iparművész kerámia-kiállítása vasárnap délelőtt nyílt meg.
7. Építők Lapja: Értékes római kori leletre bukkantak Sopronban.
7. Népszava: Múzeumok és kiállítások.
8. Bácskiskunmegyei Népujság: A halasi csipke története címmel Janó Ákos múzeumvezető 8-án előadást tart.
8. Fejérmegyei Néplap: Negyvenkilós mammut állkapcsot találtak Kazincbarcikán.
8. Pestmegyei Népujság: Műemléknek nyilvánította a Műemlékvédő Bizottság a vácbottyáni pálosrendiek volt épületét.
8. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Václav Pabal csehszlovák muzeológus egyhónapi tanulmányutára Budapestre érkezett.
9. Veszprémmegyei Népujság: Értékes kora vaskori leletek kerültek elő egy keszthelyi kőbányából.
9. Veszprémmegyei Népujság: Bővítik a Bacsányi múzeum emlékszobáit április 4. tiszteletére.

9. Magyar Nemzet: Középkori templom helyreállítását kezdték meg februárban a Baranya megyei Hetvehely községben.
9. Magyar Nemzet: Bővül a Balatoni Múzeum Keszthelyen.
9. Népszava: Keszthely egyik kőbányájában vaskorból származó tüzhelyet és kerámiaedényeket fedeztek fel.
9. Magyar Nemzet: Bővül a Balatoni Múzeum Keszthelyen.
9. Magyar Nemzet: Középkori templom helyreállítását kezdték meg februárban Hetvehely községben.
9. Fejérmegyei Néplap: A székesfehérvári múzeum kiállításai.
9. Délmagyarország: Szőnyi István képművészeti kiállítása a vásárhelyi Tornyai János Múzeumban.
9. Szolnokmegyei Néplap: A szolnoki járás ez év első hónapjaiban rendezte meg a járási kulturversenyt.
9. Viharsarok: Szőnyi István kiállítása a vásárhelyi Tornyai János Múzeumban.
9. Tolnai Napló: Növényvédelmi és műtrágyázási kiállítás nyílik március 11-én a szekszárdi Balogh Ádám Múzeum emeleti termében.
9. Tolnai Napló: Székely népművészeti kiállítás Bonyhádon.
10. Tolnai Napló: Műtrágyázási és növényvédelmi kiállítás megtekintési ideje.
10. Zala: Rendezik a kiállítási anyagot a Nagykanizsai Múzeumban.
10. Népszava: Új fürdők épülnek a fővárosban.
10. Magyar Nemzet: Emléktáblával jelölik meg Hamburger Jenőnek a Tanácsköztársaság földművelésügyi népbiztosának szülőházát.
10. Szabad Nép: Emléktáblával jelölik meg Hamburger Jenő szülőházát.
10. Népszava: Emléktáblával jelölik meg Hamburger Jenő zalaudvarnok szülőházát.
10. Kőbányai Zománc: A múzeum szórakoztat is, tanít is.
10. Viharsarok Népe: Mit láttam a Vöröskereszt kiállításon?
10. Viharsarok: Ma nyílik meg a vásárhelyi Tornyai Múzeumban a Szőnyi kiállítás.
10. Hevesmegyei Népujság: A hatvani járási kulturház néprajzi szakköre helytörténeti kiállítást rendez.
10. Fejérmegyei Néplap: A korai vaskorból származó tüzhelyet és kerámia edényeket fedeztek fel Keszthely egyik régi kőbányájában.
10. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Lenin múzeum nyílik Varsóban.
10. Somogyi Néplap: Népművészeti kiállítást és népviseleti bált rendeznek április 3-án Kaposváron.
11. Magyar Nemzet: Rábukkantak Jerikó falaira.
11. Magyar Nemzet: Koravaskori leletekre bukkantak Keszthely egyik régi kőbányájában.
11. Miskolci Építők: Ismerjük meg építészeti műemlékeinket. ifj. Horvath Béla.
11. Szabolcs-Szatmári Néplap: Vasvári Pál múzeumot avatnak március 15-én Tiszavasváriban.
11. Viharsarok Népe: Jubileumi "Erdel hónapra" készülnek Gyulán.
11. Délmagyarország: A szegedi múzeum nyitvatartási ideje.
11. Somogyi Néplap: 13 germán sir került felszínre Béndek pusztán.
11. Szabad Ifjúság: Pilvax. Nagy idők emlékét őrzik a régi kávéház. Várkonyi András.
12. Szabad Ifjúság: A Petőfi Irodalmi Múzeum József Attila emlékkiállítását készíti elő.
12. Szabad Ifjúság: A honvédség és a DISZ kezdeményezésére a váci Múzeum emlékkiállítását nyit meg az 1848-49-es szabadságharc dokumentumaiból.
12. Szabad Ifjúság: A szabad Bulgária tíz éve kiállítás nyílik Debrecenben, vasárnap d.e. 11 órakor.

12. Viharsarok: A korai vaskorból származó tüzhelyet és kerámia edényeket találtak Keszthely egyik régi kőbányájában.
12. Viharsarok: A vásárhelyi Tornyai János Muzeumban megnyitott Szónyi kiállítás nyitvatartási ideje.
12. Délmagyarország: A szegedi múzeum nyitvatartási ideje.
12. Pestmegyei Népujság: Pest megye első falumúzeumában. Palotai Sándor.
12. Szabad Nógrád: Hírek.
12. Irodalmi Újság: Az első könyv.
12. Új Szó: Bratislava: A régi Prágáról. Az óvárosházai toronyóra.
13. Szabad Nép: A Szépművészeti Múzeum Új Magyar képtárának restaurátorai a Székely Bertalan kiállításra készülnek.
13. Művelt Nép: A Nógrád megyei kemence községben helyi múzeumot szerveznek.
13. Magyar Nemzet: Tíz éve szabad a magyar színművészet. Mayhen M.
13. Magyar Nemzet: A Nemzeti Múzeum egy régi érdekes dolgozóját Szocialista Kulturáért kitüntető jelvényvel jutalmazták.
13. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Ma délelőtt 11 órakor kiállítás nyílik Debrecenben a Déri Múzeumban, "Szabad Bulgária 10 éve" kiállítás.
13. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Biológiai egészségügyi tagozat részére előadást tart Papp Zoltán főorvos a Déri Múzeum előadó termében.
13. Tolnai Napló: Műtrágya és növényvédelmi kiállítás nyílt Szekszárdon.
13. Veszprémmegyei Népujság: Veszprém régi köztisztasági viszonyai.
13. Szabad Nép: Kőszeg lakosai társadalmi munkával rendbehozzák a híres várat.
13. Délmagyarország: A szegedi múzeum nyitvatartási ideje.
13. Népszava: A budapesti múzeumok kiállításai.
13. Szabad Nép: Ötödik századbéli germán sirokat tártak fel a Somogy megyei Béndek pusztán.
13. Magyar Nemzet: A kőszegi Jurisich várat rendbehozza a város lakossága. Az épületben múzeumot létesítenek.
14. Szabad Nép: Vásárnap délelőtt a debreceni Déri Múzeumban Szabad Bulgária 10 éve címmel kiállítás nyílt.
14. Szabad Nép: Angol és amerikai régészek ásatásaik során elértek Jerikónak, a történelem egyik legrégebbi városának falait.
14. Szabad Nép: Középkori építészeti emlékek kerültek elő a miskolci Széchenyi utcában, a tatarozási munkák során.
14. Szabad Nép: Kétszázéves orgonára bukkantak Szuha község templomának padlásán.
15. Veszprémmegyei Népujság: Régi szokások, régi csipkék. Németh József.
15. Szabolcs-Szatmári Néplap: A nyíregyházi Kossuth szobor felállításának története.
15. Nevelők Lapja: Iskolamúzeum Mélykúton. Gosztonyi János.
15. Délmagyarország: A szegedi múzeum nyitvatartási ideje.
16. Szabad Ifjúság: Madách kiállítás nyílt a balassagyarmati Palóc múzeumban.
16. Komárom megyei Dolgozók Lapja: Az Esztergomi Balassi Bálint Múzeum új kiállítást nyitott.
16. Magyar Nemzet: Új kőkorszakbeli települést tártak fel Sziánban.
16. Magyar Nemzet: Középkori építészeti emlékek kerültek elő Miskolcon.
16. Szabad Ifjúság: Középkori építészeti emlékek kerültek elő Miskolcon a Széchenyi utcában.

16. Magyar Nemzet: 1600 éves freskót fedeztek fel a Nápoly közelében lévő ciccianoi plébánia-templom alatt lévő kápolnában.
16. Élet és Tudomány: Az egyiptomi ásatások újabb eredményei. Kiss József.
16. Szolnokmegyei Néplap: Rendszerbehozták a szabadságharc szolnoki emlékművét.
16. Borsodi Bányász: Középkori építészeti emlékek kerültek elő a miskolci Széchenyi utcán, a tatarozási munkák során.
16. Vörös Cséve: Hadtörténelmi kiállítás nyílt.
17. Bácskiskunmegyei Népujság: Népművészeti kiállítást nyitnak Baján.
17. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Bronzkori cserépedényt találtak Domostanyán.
17. Északmagyarország: Miskolci jegyzetek. Működik a fantázia a Sötét-kapu körül.
17. Győr-Sopronmegyei Hírlap: A győri könyvkötés története címmel kiállítás nyílt a Xantus János muzeumban.
17. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Kiállítás Mosonmagyaróváron.
17. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Orvosi előadás a Déri Muzeumban.
17. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Kiállítás Bulgária szabad tiz évéről.
18. Dunántuli Napló: Szerdán délután Pécsre érkezett Pubál elvtárs csehszlovák muzeológus.
18. Szolnokmegyei Néplap: A turkevei városi muzeumban rendszeresen tartanak tudományos előadásokat.
18. Északmagyarország: Középkori templom helyreállítását kezdték meg februárban Hetvehely községben.
18. Szabad Nép: Avar temetőt tártak fel Kaposvároton.
18. Szabad Nép: Április 4-én emléktáblát lepleznek le a marcali járás valamennyi községében.
18. Magyar Nemzet: Avar temetőt tártak fel Kaposvároton a muzeum munkatársai.
19. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Feledésbe menő néprajzi tárgyak rekonstruálása a Hajdusági Muzeumban. Szabó Mihály.
19. Bácskiskunmegyei Népujság: Kecskeméti Végh Mihály. ifj. Szabadi Sándor.
19. Komárommegyei Dolgozók Lapja: Megyénk nagy szülőttei. A szabadság katonája - a tudomány napszámosa. Gyüsi László.
19. Irodalmi Ujság: A Petőfi Irodalmi Múzeum József Attila emlékkiállítást készít elő.
19. Komárommegyei Dolgozók Lapja: A tatabányai múzeum új kiállítása.
20. Népszava: A budapesti múzeumok nyitvatartási ideje.
20. Magyar Nemzet: A tatabányai Öregvárban a város felszabadulásának tizedik évfordulója alkalmából 19-én megnyílt a megyei múzeum.
20. Művelt Nép: Szentendrén a Ferenczy Károly Muzeumban "Magyarország és Bizánc" címmel a közeljövőben kiállítás nyílik.
20. Művelt Nép: Zenei régészeti múzeumot létesítettek Kolozsvároton.
20. Szabad Nép: Megnyílik az idén nyáron a közönség előtt is a gyönyörű égerszögi Szabadság cseppkőbarlang.
20. Hajdu-Biharmegyei Néplap: S. Kepes Ágnes iparművész kerámikus kiállítása a Déri Muzeumban.
20. Dunántuli Napló: Kapoli Antal, a faragókés mestere.
20. Tolnai Napló: Munkában a lengyeli szövőkaláka.
20. Somogyi Néplap: Szeressük, védjük hasznos madarainkat. Marián Miklós.
21. Esti Budapest: Emléke erő és buzdítás. A Tanácsköztársaság kiállításának 36. évfordulójára.

21. Szabad Nép: Honfoglalás korabeli sirt találtak Zagyvarékáson, a szolnoki Damjanich János muzeum régészei.
21. Szabad Nép: Tájmuzeum nyílik Barcson.
21. Viharsarok: Kiállítás nyílik ma Vásárhelyen. Láng Imre festőművész műveiből.
22. Magyar Nemzet: Honfoglaláskori sirt tártak fel Zagyvarékáson.
22. Magyar Nemzet: Klapka György kecskeméti lakóházát a Hazafias Népfront és a Katona József Muzeum javaslatára helyreállítják.
22. Szabad Ifjuság: Klapka György egykori kecskeméti lakóházát helyreállítják és muzeumnak rendezik be.
22. Szolnokmegyei Néplap: Megalakult a megyei József Attila Emlékbizottság.
22. Somogyi Néplap: Leleplezték Latinka sándor mellszobrát.
22. Bácskiskunmegyei Népujság: Kecskeméten, Bán Béla Munkácsy díjas festőművész alkotásaiból kiállítást rendeznek.
22. Somogyi Néplap: A barcsi járás kulturhírei.
22. Délmagyarország: A szegedi muzeum kiállításai.
22. Szabad Ifjuság: Honfoglaláskori sirt tártak fel Zagyvarékáson.
23. Viharsarok Népe: Csehszlovák vendég látogatása Békés megyében.
23. Veszprémmegyei Népujság: Rövidesen megjelenik a Veszprémmegyei Tanács Idegenforgalmi Hivatala vártörténeti sorozatának negyedik, ötödik száma.
23. Északmagyarország: Honfoglaláskori sirt tártak fel Zagyvarékáson, a szolnoki Damjanich János Muzeum régészei.
23. Somogyi Néplap: Az ígéret szép szó ... D.J.
23. Szabad Nógrád: Hazaszeretetre nevel a Palóc Muzeum. Bokor István.
24. Viharsarok: Óvjuk határunk történelmi emlékeit. Tornyai János muzeum.
24. Délmagyarország: Vásárhelyi Pál emlékezete. Dévény István.
24. Veszprémmegyei Népujság: Ujjárendezik a kiállítási termeket a keszthelyi Balatoni Muzeumban.
24. Fejérmegyei Néplap: Arany betűk a márványkönyv lapjain.
24. Fejérmegyei Néplap: Új szökőkút a Szabáság téren.
24. Szabolcs-Szatmári Néplap: Ezt megtehetjük. Ismerjük meg falunk történetét. Ferenczi Imre.
24. Szabad Nép: Széleskörű néprajzi és régészeti gyűjtésbe fogtak Hajdu-Biharmegye román nemzetiségű vidékének pedagógusai.
24. Magyar Nemzet: Vaclav Pupal csehszlovák muzeológus egyhónapos tanulmányuton tartózkodik hazánkban.
24. Népszava: Tájmuzeumot létesítenek Hajdu Biharmegyében, Nagykeréken, a Bocskai várban.
25. Délmagyarország: A muzeum kiállításai.
25. Délmagyarország: Nagyszabásu ünnepeken emlékezik meg Szeged dolgozó népe József Attila születésének 50. évfordulójáról. Ülést tartott a József Attila emlékbizottság.
25. Északmagyarország: Restaurálják a kassai dóm műemlékeit.
25. Pestmegyei Népujság: 48-as korabeli puskát találtak Ócsán.
25. Esti Budapest: Vasárnap kezdődik a fák hete.
25. Szabad Nép: Emlékkiállítást rendez a Hadtörténeti Muzeum.
25. Magyar Nemzet: Emlékkiállítást rendez hazánk felszabadulásának 10. évfordulója alkalmából a Hadtörténeti Muzeum.
25. Szabad Ifjuság: Emlékkiállítást rendez hazánk felszabadulásának 10. évfordulója alkalmából a Hadtörténeti Muzeum.
26. Zala: Kiállításon mutatják be Zalaegerszeg város fejlődéstörténetét.
26. Vas megye: A celldömölki járásban elhatározták, hogy ünnepélyes

- tanácsüléseket tartanak. A felszabadulás tiszteletére állított emléktáblákat rendbehozzák és feldiszipik.
26. Vas megye: Helytörténeti kiállítás Kőrmenden.
26. Szabolcs-Szatmári Néplap: Szovjet tapasztalatok felhasználásával végzik munkájukat a nyiregyházi levéltár dolgozói.
26. Irodalmi Ujság: A kaposvári múzeumban leleplezték Latinka Sándor mellszobrát.
26. Irodalmi Ujság: A balassagyarmati múzeumban megnyitott a Madách kiállítás.
26. Szabad Nép: Rendbehozzák a bonyhád-börzsönyi Vörösmarty házat.
26. Magyar Nemzet: Hatalmas ősszállat fogára bukkant munka közben Széles István petőfibányái vájár.
26. Komárommegyei Dolgozók Lapja: Megnyitott Tatán az új megyei múzeum.
27. Szabad Nép: Értékes régészeti leletet találtak Sziciliában.
27. Magyar Nemzet: Mátranovák népművészeti kincseiből falumúzeumot rendeznek be.
27. Művelt Nép: A Nemzeti Múzeumban őrzik Paganini híres hegedűjének első fogólapját.
27. Győr-Sopronmegyei Hírlap: A csehszlovák kultúra képviselőinek látogatása Sopronban.
27. Veszprémmegyei Népujság: Az elmúlt 5 évben mintegy negyedmillió látogató kereste fel a keszthelyi Balatoni Múzeumot.
27. Szabolcs-Szatmári Néplap: Restaurálják a kassai dóm műemlékeit.
27. Viharsarok Népe: Az iskolák készülődése a nagy évfordulóra.
27. Győr-Sopronmegyei Hírlap: Hétfőn március 28-án nyílik meg a győri múzeum felszabadulási kiállítása.
27. Hevesmegyei Népujság: "Kemencei lakodalom" - Kemencén.
27. Zala: Fejlődéstörténeti kiállítás nyílik a Göcseji Múzeumban.
28. Szabad Nép: Sopronban az Orsolya téri, gótikus stílusban épített híres iskolát renoválják.
28. Szabad Nép: Budapesti kezdeményezések.
29. Miskolci Építők: Ismerjük meg építészeti műemlékeinket. Miskolc, Hősök tere.
29. Fejérmegyei Néplap: Mátranovák művészeti kincseiből falumúzeumot rendeznek be.
29. Magyar Nemzet: Új cseppkőbarlang nyílik meg nyáron Égerszög mellett.
29. Magyar Nemzet: Régi osztrák, porosz és francia pénzeket találtak Miskolc legrégebbi épületei alatt.
29. Szabad Ifjúság: Megnyílik nyáron a közönség számára az égerszögi "Szabadság" cseppkőbarlang.
29. Népszava: Az idén nyáron megnyílik az égerszögi cseppkőbarlang.
29. Miskolci Építők: Értékes építészeti leletek a Rákóczi u.l.számú ház bontási munkálatainál.
30. Délmagyarország: Képkiallítás nyílik szerdán Kobzdej lengyel festőművész képeiből Szegeden.
30. Veszprémmegyei Népujság: Bormúzeum nyílik a nyár elején Badacsonyan.
30. Északmagyarország: Kitüntetések. /Leszih Andor ny. múzeumigazgató./
30. Északmagyarország: Régi osztrák pénzeket találtak Miskolc legrégebbi épülete alatt.
30. Északmagyarország: Vaclav Pubal csehszlovák muzeológus látogatta a miskolci múzeumot.
30. Szabad Nógrád. Hírek.

30. Népszava: Herman Lipót festőművész gyűjteményes kiállítását március 31.-én nyitják meg a debreceni Déri Múzeumban.
30. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Honfoglaláskori temetőre bukkantak halastó készítése közben, az elepi Állami Gazdaság területén.
30. Hajdu-Biharmegyei Néplap: Bagamérban helytörténeti szobát rendeznek be április 4. tiszteletére.
30. Komárommegyei Dolgozók Lapja: Ne engedjük kivágnatni Esztergom legszebb ősfáit. Zolnay László.
31. Szabolcs-Szatmári Néplap: Baktalórántházán felszabadulási emlékművet építenek.
31. Északmagyarország: József Attila életével kapcsolatos emlékeket gyűjtenek a monori DISZ-isták.
31. Magyar Nemzet: A drezdai képtárnak a Szovjetunióban őrzött festményeit átadják a Német Demokratikus Köztársaság kormányának.
31. Szabad Nép: A szovjet kormány átadja a NDK-nak a drezdai képtár Szovjetunióban őrzött festményeit.
31. Pestmegyei Népujság: " Múzeumi hét " lesz április 11-18 között Vácott.
31. Magyar Vadász: Ritka bölénycsontvázat szerzett a Természet-tudományi Múzeum.
- Természet és Társadalom: Hangcsou művészete. Horváth Tibor.
- Természet és Társadalom: Ásatások a hettita birodalom fővárosában. Heinrich Otten.

...

TARTALOMJEGYZÉK

SZENKOVITS MARGIT: A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének 1955. márciusi határozatáról /rövid összefoglalás/	83-86
BÉNYI LÁSZLÓ: Jegyzetek a Román Állami Képzőművészeti Kiállításról és Múzeumokról.	87-93
GERELYES EDE: A Népi Demokratikus Országok Munkásmozgalmának Története Múzeum.	93-109
KARDOS LÁSZLÓ: A néprajzi gyűjtőmunka eredményei és tendései a szocialista kultúra és életmód kialakulása kérdésének hazai kutatása kapcsán .	110-114
BALASSA IVÁN: A népi demokrácia korszaka múzeumi anyagának gyűjtése és kiállítása	115-119
MANGA JÁNOS: Vidéki múzeumaink feladatai a szocializmus építésének korszakában	119-124
KOREK JÓZSEF: Régészek feladata a falugyűjtemények működésének helyes irányba való terelésében. .	125-129
Tapasztalatok az Iparművészeti Múzeum szakembereinek vidéki kiállításrendezésével kapcsolatban. Összeállította: Héjj Miklósné.	129-132
<u>KIÁLLÍTÁSRENDEZÉSÜNK JÖVŐJE. Hozzászólók:</u>	
BAJCSA ANDRÁS: A múzeumi kiállítások rendezésének kérdéseihez	133-135
LENKEI ANDORNÉ: Múzeumi magyarázó szövegekről	135-137
JABLONKAY PÁL: A kiállítás-rendezés iskolai szemmel . .	138-140
<u>A vidéki természettudományi múzeológia feladatai</u>	
MARIÁN MIKLÓS hozzászólása.	141-143
FALLER JENŐ: A soproni bányászati múzeum.	144-148
DANKÓ IMRE: Helytörténeti előadásaimról	148-151
DALA JÓZSEF: A matyó hónap eredményeiről.	151-153
NIKELSZKY GÉZA: Igazolás.	153-154
PATAKY DÉNES: A Szépművészeti Múzeum grafikai osztályának új szerzeményei kiállítása.	154-155
FÜLEP FERENC: Pályázati felhívás.	156
HIREK:	157-164
SAJTÓSZEMLE	164-178

